

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΕΘΝΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Λόγοι υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος
Σύλληψης, κατ' άρθρα 3, 4 και 4 α της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και άρθρα
11 και 12 Ν. 3251/2004

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Καλλιόπη Νταγιάντα του Χρήστου
Α.Μ. 01791220Μ055

Αθήνα, 2021

Τριμελής Επιτροπή

Όλγα Τσόλκα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Νικόλαος Λίβος, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Δομίνικος Αρβανίτης, Δρ. Ευρωπαϊκού Δικαίου

Copyright © Καλλιόπη Νταγιάντα, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑιτΕκθ: Αιτιολογική Έκθεση

ΑΠ: Άρειος Πάγος

Απ.Πλ: Απόφαση Πλαίσιο

άρθρ.: άρθρο/άρθρα

Βλ.: Βλέπε

ΔΕΕ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΔΕΚ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

ΔΣΑΠΔ: Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

εδ.: εδάφιο

ΕΔΔΑ: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΕ: Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΕΣ: Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης

επ.: επόμενα

ΕΣΔΑ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΣΕ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης

ΕυρΚοιν: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕφΑθ: Εφετείο Αθηνών

Η.Β.: Ηνωμένο Βασίλειο

ΚΠΔ: Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Ν.: νόμος

ό.π.: όπως παραπάνω

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΛΑΠ: Ολομέλεια Αρείου Πάγου

παρ.: παράγραφος

περ.: περίπτωση

ΠΚ: Ποινικός Κώδικας

ΠοινΔικ: Ποινική Δικαιοσύνη

ΠοινΛογ: Ποινικός Λόγος

ΠοινΧρον: Ποινικά Χρονικά

σελ. : σελίδα

Σ: το Σύνταγμα της Ελλάδας

ΣΕΕ: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΕΣΣ: Σύμβαση Εφαρμογής Συμφωνίας Schengen

ΣΛΕΕ: Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

σημ: σημείο

στοιχ.: στοιχείο

Υ.Α.: Υπουργική Απόφαση

Υπερ: Υπεράσπιση

ΦΕΚ: Φύλλο «Εφημερίδος της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας»

ΧΘΔΕΕ: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Σελ.

Πρόλογος.....	13-15
---------------	-------

Κεφάλαιο πρώτο

Επί του θεσμού του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (ΕΕΣ)

1. Γενικά χαρακτηριστικά των κανόνων της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ	
1.1. Κυριότερες αλλαγές που εισήγαγε η απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ σε σχέση με τα κρατούντα για τον θεσμό της έκδοσης.....	15-18
1.2. Εξαντλητική απαρίθμηση των λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.....	18-19
1.3. Αναστολή του μηχανισμού του ΕΕΣ (άρθ. 6§1, 7§1 ΣΕΕ).....	19-20
2. Γενικά επί της ενσωμάτωσης της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ στην ελληνική έννομη τάξη.....	20-22

Κεφάλαιο δεύτερο

Ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων περί των λόγων υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ

1. Αμνηστία	
1.1. Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	23
1.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	23-24
2. Τελεσίδικη (αμετάκλητη) εκδίκαση σε κράτος μέλος της ΕΕ	
2.1. Γενικά επί του λόγου αυτού και της σχέσης του με την αρχή ne bis in idem.....	24-27
2.2. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ	
2.2.1. Idem-Ίδια πραγματικά περιστατικά.....	27-29
2.2.2. «Τελεσίδικη» (αμετάκλητη) εκδίκαση της υπόθεσης.....	29-34
2.2.3. Έκτιση της ποινής.....	34-36
2.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	37-41
3. Ποινικώς ανεύθυνοι ανήλικοι	
3.1. Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ.....	41-43
3.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	43

Κεφάλαιο τρίτο

Ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων περί των λόγων προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ

1. Μη έλεγχος του διττού αξιοποίνου	
1.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ.....	43-45
1.2. Επί της κάμψης του διττού αξιοποίνου και της συμβατότητας με την αρχή της νομιμότητας.....	45-47
1.3. Η ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη.....	47-48
2. Εκκρεμής ποινική δίωξη στο κράτος μέλος εκτέλεσης	
2.1. Η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 2) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	48-49
2.2. Επί της προβληματικής σχετικά με τη συνταγματικότητα παράδοσης των ημεδαπών.....	49-52
2.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη	
2.3.1. Ως προς τη ρύθμιση για τους ημεδαπούς.....	52-53
2.3.2. Ως προς τη διασφάλιση διαμεταγωγής στην Ελλάδα.....	53-55
2.3.3. Ως προς την έννοια της «δίωξης».....	55-57
3. Ποινική δίωξη για την ίδια αξιόποινη πράξη αδύνατη στο κράτος μέλος εκτέλεσης	
3.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	58-59
3.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	59
4. Παραγραφή της δίωξης ή της ποινής	
4.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 4) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	59-60
4.2. Η ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη.....	60
5. Τελεσίδικη (αμετάκλητη) εκδίκαση σε τρίτη χώρα	
5.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 5) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	60-61
5.2. Η ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη.....	61-62
6. Το κράτος μέλος εκτέλεσης αναλαμβάνει την εκτέλεση της ποινής	
6.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ.....	62-65
6.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη και η σχετική νομολογία των εθνικών δικαστηρίων	
6.2.1. Οι ρυθμίσεις του εδ. στ' του άρθρ. 11 του Ν. 3256/2004 και του εδ. ε' του άρθρ. 12 Ν. 3251/2004.....	65-66

6.2.2. Ειδικότερα ως προς την ανάληψη της υποχρέωσης για την έκτιση της ποινής στην Ελλάδα.....	66-68
7. Εξωεδαφικότητα-αξιόποινες πράξεις τελεσθείσες εκτός του εδάφους του κράτους-μέλους έκδοσης του Ε.Ε.Σ.	
7.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	68-69
7.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	69-72
8. Ποινικές αποφάσεις που εκδόθηκαν ερήμην του κατηγορουμένου	
8.1. Η διάταξη του άρθρου 4 α της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ.....	72-77
8.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη.....	77-79

Κεφάλαιο τέταρτο

Νομολογιακή αναγνώριση της επιφύλαξης της ενωσιακής δημόσιας τάξης ως ορίου της αμοιβαίας αναγνώρισης στις διαδικασίες του ΕΕΣ

1. Η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου....	79-83
2. Το ανακύπτον ζήτημα της προσθήκης νέων λόγων άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ στην απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ.....	83-86
Επίλογος.....	86-87

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση.....	88
Αρθρογραφία.....	88-91
Ξενόγλωσση.....	91-92

Νομολογία

Ελληνικών δικαστηρίων.....	92-93
ΔΕΕ.....	93-94
ΕΔΔΑ.....	94-95
Γερμανική.....	95
Πολωνική.....	95
Βέλγικη.....	96
Κυπριακή.....	96
Ιστοσελίδες.....	96

Περίληψη

Το ΕΕΣ αποτελεί την πρώτη περίπτωση εφαρμογής στον τομέα του ποινικού δικαίου της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Εισήχθη απλουστευμένη διαδικασία παράδοσης του εκζητουμένου μεταξύ των δικαστικών αρχών, χωρίς την εμπλοκή της εκτελεστικής εξουσίας. Πλέον ήταν δυνατή η παράδοση των ημεδαπών και καταργήθηκε ο έλεγχος του διττού αξιοποίνου για 32 κατηγορίες αξιόποινων πράξεων. Οι λόγοι μη εκτέλεσης του ΕΕΣ προβλέπονται εξαντλητικά στα άρθρα 3, 4 και 4 α της Απ.Πλ. 2002/584/ΔΕΥ. Λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ: 1.Αμνηστία (άρθ. 3 περ. 1 Απ.Πλ.). 2.Τελεσίδικη (αμετάκλητη) εκδίκηση σε κράτος μέλος της ΕΕ (άρθ. 3 περ. 2 Απ.Πλ.). Απαιτεί την αρχή *ne bis in idem*. Η ερμηνεία της γίνεται σύμφωνα με την ερμηνεία, που έχει δοθεί στο άρθ. 54 της ΣΕΣ Schengen. Αυτοτελής η έννοια της «αμετάκλητης εκδίκησης». Θεωρείται ότι υπάρχει όταν έχει εξαλειφθεί οριστικά η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης. Περιλαμβάνονται και οι εισαγγελικές διατάξεις, αφού προηγουμένως ο κατηγορούμενος έχει εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις. Η ποινή που αναστέλλεται θεωρείται ότι «εκτίεται». 3.Ποινικός ανεύθυνος ανήλικος (άρθ. 3 περ. 2 Απ.Πλ.). Εφαρμόζεται μόνο στους ανηλίκους, που δεν έχουν την ηλικία για να θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι για τις πράξεις. Λόγοι προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ: 1.Μη έλεγχος διττού αξιοποίνου (άρθ. 4 περ. 1 Απ.Πλ.). 2.Εκκρεμής ποινική δίωξη στο κράτος μέλος εκτέλεσης (άρθ. 4 περ. 2 Απ.Πλ.). Συνταγματική η παράδοση ημεδαπών. Η απόφαση της διαμεταγωγής του ημεδαπού (που δεν διώκεται στην Ελλάδα) λαμβάνεται από το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο. Έννοια της «δίωξης». 3.Ποινική δίωξη για την ίδια αξιόποινη πράξη αδύνατη στο κράτος μέλος εκτέλεσης (άρθ. 4 περ. 3 Απ.Πλ.). 4.Παραγραφή της δίωξης ή της ποινής (άρθ. 4 περ. 4 Απ.Πλ.). Κατά τη νομολογία του ΑΠ, η παραγραφή δεν εξετάζεται αν το αδίκημα εμπίπτει στον κατάλογο του άρθρου άρθ. 2§2 Απ.Πλ. 5.Τελεσίδικη απόφαση σε τρίτη χώρα (άρθ. 4 περ. 5 Απ.Πλ.). 6.Το κράτος μέλος εκτέλεσης αναλαμβάνει την εκτέλεση της ποινής (άρθ. 4 περ. 6 Απ.Πλ.). Έννοια «κατοικίας», «διαμονής» (αυτοτελείς). Η αρμοδιότητα για την ανάληψη της υποχρέωσης να εκτιθεί η ποινή στην Ελλάδα, ανήκει στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο. 7.Εξωεδαφικότητα-αξιόποινες πράξεις τελεσθείσες εκτός του εδάφους του κράτους-μέλους έκδοσης του Ε.Ε.Σ. (άρθ. 4 περ. 7 της Απ.Πλ.). 8.Ερήμην δίκες (4 α Απ.Πλ.). Πραγματική γνώση από τον κατηγορούμενο του τόπου και χρόνου της διεξαγωγής της δίκης και των

συνεπειών της μη εμφάνισής του. Αυτοτελής η έννοια «δίκης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης». Λήψη γνώσης της ερήμην απόφασης και δυνατότητα άσκησης ενδίκων μέσων για επανεξέταση της ουσίας της υπόθεσης. Μεταφορά των λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ στην ελληνική έννομη τάξη, με τα άρθρα 11 και 12 του Ν. 3452/2004. Οι τρεις λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ της Απ.Πλ. μεταφέρθηκαν αυτούσιοι. Αντίθετα, κάποιοι από τους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης μεταφέρθηκαν ως υποχρεωτικοί (ήτοι οι προβλεπόμενοι στο άρθ. 11 εδ. δ', στ', ζ', η' Ν. 3251/2004), με αποτέλεσμα να τίθεται ζήτημα συμβατότητας με την Απ.Πλ. Προσθήκη λόγου με 11 περ. ε' Ν. 3251/2004. Τεκμήριο σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων συναγόμενο από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Ανατροπή του τεκμηρίου από το ΔΕΕ, όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έλεγχος αναλογικότητας κατά την έκδοση και εκτέλεση ΕΕΣ.

Λέξεις-κλειδιά: λόγοι μη εκτέλεσης ΕΕΣ, θεμελιώδη δικαιώματα, αρχή αναλογικότητας

**Grounds for mandatory and optional non-execution of the European Arrest
Warrant according to art. 3, 4, 4 a of Framework Decision 2002/584 /JHA and
art. 11, 12 Law 3251/2004.**

Kalliopi Ntagianta

Abstract

The EAW is the first case of application of the principle of mutual recognition in the area of criminal law in EU. A simplified procedure for the surrender of the requested person between the judicial authorities was introduced, without the involvement of the executive. It was now possible to surrender the nationals and the double criminality verification for 32 categories of offences was abolished. The grounds for non-execution of the EAW are exhaustively set out in Articles 3, 4 and 4a of the Fr.D. 2002/584 /JHA. Grounds for mandatory non-execution of the EAW: 1.Amnesty (art. 3(1) Fr.D.). 2. Final judgement in an EU Member State (art. 3 par. 2 Fr.D.). It echoes the principle of ne bis in idem. Its interpretation is made according to the interpretation given in art. 54 of the Schengen Convention. The concept of "Final judgement" is autonomous. It is considered to exist when the possibility of criminal prosecution has been definitively eliminated. Prosecutorial orders are also included, after the accused has fulfilled certain obligations. The suspended sentence is deemed to be 'served'. 3.Criminally irresponsible minors (art. 3(3) Fr.D.). It applies only to minors, who are not of age to be held criminally responsible for the acts. Grounds for optional non-execution of the EAW: 1.Non verification of double criminality (art. 4(1) Fr.D.). 2.Pending criminal proceedings in the executing Member State (Art. 4(2) Fr.D.). Constitutional the tradition of nationals. The decision about the national (who is not prosecuted in Greece) returning to Greece to serve the sentence, is taken by the competent judicial council. Concept of 'persecution'. 3.Criminal prosecution for the same offence impossible in the executing Member State (Art. 4(3) Fr.D.). 4. Limitation of prosecution or punishment (art. 4(4) of the Fr.D.). According to the case-law of Greek Supreme Court, the limitation period is not examined when the offence falls within the list in Article Art. 2par. 2 Fr.D. 5.Final judgement in a third country (art. 4(5) Fr.D.). 6.The executing Member State shall undertake the execution of the sentence (Art. 4(6) Fr.D.). Meaning

of 'domicile', 'residence' (autonomous). The competent judicial council has the power to undertake to serve the sentence in Greece.

7. Extraterritoriality-criminal offences committed outside the territory of the issuing Member State (art. 4(7) Fr.D.). 8. Trials in absentia (4 a Fr.D.). Real knowledge by the accused of the place and time of the trial and the consequences of his non-appearance. The concept of 'trial which led to the judgment' is independent. Obtaining knowledge of the default judgment and the possibility of appeals for a review of the merits of the case. Transposition of the grounds for non-execution of the EAW into Greek law, with articles 11 and 12 of Law 3452/2004. The three grounds for mandatory non-execution of the EAW of Framework Decision were transferred as such. On the contrary, some of the grounds for optional non-execution were transferred as mandatory (i.e. Article 11 d, f, g, h Law 3251/2004), arising the issue of compatibility with the Framework Decision. Article 11 (e) is added in Law 3251/2004. A presumption of respect for fundamental rights is inferred from the principle of mutual trust. The CJEU has overturned the presumption when there is a real risk of violation of fundamental human rights. Proportionality examination when issuing and executing EAW.

Keywords: Grounds for non-execution EAW, fundamental rights, principle of proportionality

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Απόφαση-Πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (ΕΕΣ) έχει τις ρίζες της στα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε της 15-16/10/1999 (ιδίως σημ. 35)¹. Το ΕΕΣ αποτελεί την πρώτη περίπτωση εφαρμογής στον τομέα του ποινικού δικαίου της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης,² που έχει χαρακτηριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως “ακρογωνιαίος λίθος” της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Βασίζεται σε υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, η οποία εδράζεται στο κοινό υπόβαθρο που αποτελεί η προσήλωση τους στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθέρων και στο κράτος δικαίου.

Με το ΕΕΣ καταργήθηκε η χρονοβόρα και πολύπλοκη διαδικασία έκδοσης προσώπων μεταξύ των κρατών μελών και αντικαταστάθηκε με ένα απλουστευμένο σύστημα παράδοσης μεταξύ των δικαστικών αρχών, στα πλαίσια του στόχου της ΕΕ να αποτελέσει ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Με το μηχανισμό του ΕΕΣ, διασφαλίζεται ότι τα ανοικτά σύνορα δεν γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από άτομα που θέλουν να διαφύγουν της δικαιοσύνης, συμβάλλοντας στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ για την ανάπτυξη και τη διατήρηση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Πλέον εκδίδεται και εκτελείται σημαντικός αριθμός ΕΕΣ³, η δε εκτέλεσή τους δεν αποτελεί μια «αυτόματη» διαδικασία αλλά αντίθετα οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης οφείλουν να ελέγχουν αν συντρέχει κάποιος λόγος μη εκτέλεσης. Συχνά ανακύπτουν ζητήματα σχετικά με τους λόγους μη εκτέλεσης των ΕΕΣ, οι οποίοι έχουν καταλυτικό ρόλο στην προσωπική ελευθερία του εκζητουμένου.

¹ Εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 30-11-2000 (ΕΕ C 12 Ε της 15-1-2001, σελ. 10)

² Η αρχή είχε καθιερωθεί στο τομέα της εσωτερικής αγοράς με την απόφαση του ΔΕΚ της 20-2-1979, C-120/1978, Casis de Dijon

³ Βλ. στατιστικά στοιχεία σε ιστοσελίδα, https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-el.do Επίσης, βλ. έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021, Commission Staff Working Document, Statistics on the practical operation of the EAW-2019, σε ιστοσελίδα, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/law/search_law/documents/eaw_statistics_2019_swd_2021_227_final_08_2021_en.pdf Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι το έτος 2019 εκδόθηκαν 20.226 ΕΕΣ. Το 2018 εκδόθηκαν 17.471 ΕΕΣ. Ωστόσο, η σημαντική αυτή αύξηση, που παρατηρείται στο έτος 2019, οφείλεται στην επανέκδοση 2.379 ΕΕΣ των γερμανικών αρχών, καθώς είχαν εκδοθεί από γερμανό εισαγγελέα, που, σύμφωνα με το ΔΕΕ, δεν είχε αρμοδιότητα διότι δεν πληρούσε την έννοια της «δικαστικής αρχής έκδοσης» (βλ. ΔΕΕ, συνεκδ. υποθέσεις της 27-5-2019, C-508/18, OG, C-82/19 PPU). Το 2014 εκδόθηκαν 14.948 ΕΕΣ.

Οι λόγοι μη εκτέλεσης του ΕΕΣ προβλέπονται εξαντλητικά στα άρθρα 3, 4 και 4 α της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, όπως αντικ. με την απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ. Ωστόσο, το Δικαστήριο της ΕΕ (ΔΕΕ), ερμηνεύοντας τις διατάξεις της απόφασης πλαίσιο, αναγνωρίζει πλέον ότι οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης οφείλουν να αρνούνται την εκτέλεση ΕΕΣ και σε άλλες εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα, σε περιπτώσεις, που άπτονται της νομιμότητας του εθνικού τίτλου, βάσει του οποίου εκδόθηκε το ΕΕΣ⁴ ή πραγματικού κινδύνου παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εκζητουμένου [π.χ. όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο εκζητούμενος να υποστεί στο κράτος έκδοσης απάνθρωπη και εξευτελιστική συμπεριφορά, λόγω των συνθηκών κράτησης (άρθ. 4 ΧΘΔΕΕ)⁵ ή κίνδυνος να παραβιασθεί το δικαίωμα του σε δίκαιη δίκη, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο (άρθ. 47 ΧΘΔΕΕ)⁶].

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής⁷, παρατηρείται αύξηση των περιπτώσεων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, με βάση τα άρθρα 3, 4 και 4 α της απόφασης πλαίσιο. Ειδικότερα, το 2019, έχουν αναφερθεί 1.042 υποθέσεις σε 26 κράτη μέλη, που παρείχαν στοιχεία, το 2018, αναφέρθηκαν 879 υποθέσεις σε 26 κράτη μέλη, το 2017, αναφέρθηκαν 796 υποθέσεις σε 24 κράτη μέλη και το 2016, 719 υποθέσεις σε 25 κράτη μέλη. Ωστόσο, στο παραπάνω έγγραφο γίνεται μνεία ότι δεν είναι δυνατό να εξαχθούν ακριβείς στατιστικές συγκρίσεις, καθώς διαφορετικά κράτη μέλη παρείχαν τα στοιχεία για τα παραπάνω έτη.

Στην παρούσα εργασία, αναλύονται οι λόγοι υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, όπως αυτοί προβλέπονται στα άρθρα 3, 4 και 4 α της απόφασης πλαίσιο και στα άρθρα 11 και 12 Ν. 3251/2004, ήτοι στον ελληνικό νόμο ενσωμάτωσης, με αναφορά στη σχετική θεωρία και νομολογία. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται σε ζητήματα και προβληματισμούς, που ανακύπτουν κατά την εκτέλεση των ΕΕΣ σε σχέση με τους παραπάνω λόγους και απασχόλησαν τόσο την επιστήμη όσο και τη νομολογία. Επίσης, κρίθηκε σκόπιμη μια συνοπτική αναφορά στην προαναφερθείσα νομολογιακή αναγνώριση της επιφύλαξης της ενωσιακής δημόσιας

⁴ ΔΕΕ της 1-6-2016, C-241/15, Bob-Dogi, βλ. και ΣυμβΕφΑθ 25/2007

⁵ ΔΕΕ, της 15-10-2019, C-128/18, Dorobantu, σκ. 52-55, συνεκδ. αποφ. της 5-4-2016, C-404/15, C-659/15 PPU, Aranyosi, Caldararu, απόφ. της 25-7-2018, C-220/18 PPU, ML σκ. 88-94

⁶ ΔΕΕ, συνεκδ. αποφ. της 17-12-2020, C-354/20 PPU, C-412/20 PPU, Openbaar Ministerie, απόφ. της 25-7-2018, C-216/18 PPU, Minister for Justice and Equality

⁷ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

τάξης ως ορίου των κανόνων αμοιβαίας αναγνώρισης στη διαδικασία του ΕΕΣ, στο βαθμό που συνεπάγεται την μη εκτέλεσή του.

Κεφάλαιο πρώτο

Επί του θεσμού του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (ΕΕΣ)

1. Γενικά χαρακτηριστικά των κανόνων της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

1.1. Κυριότερες αλλαγές που εισήγαγε η απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ σε σχέση με τα κρατούντα για τον θεσμό της έκδοσης

Η απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, που εισήγαγε το ΕΕΣ, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 παρ. 1 και 2 αυτής και από τις αιτιολογικές σκέψεις της (5) και (7), αντικατέστησε το πολυμερές σύστημα της έκδοσης με μια απλουστευμένη διαδικασία παράδοσης μεταξύ των δικαστικών αρχών των προσώπων που έχουν καταδικαστεί ή είναι ύποπτα, με σκοπό την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων ή την άσκηση διώξεων, αυτό δε το σύστημα βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.⁸ Ο μηχανισμός του ΕΕΣ εφαρμόζεται μόνον μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, αντικαθιστώντας τις Συμβάσεις, που ίσχυαν στις σχέσεις μεταξύ κρατών-μελών της ΕΕ, σχετικά με την έκδοση.⁹ Στη διαδικασία του ΕΕΣ δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 43βεπ. του ΚΠΔ, για την έκδοση.

Μεταξύ των Συμβάσεων, που αντικατέστησε είναι και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης (ΕΣΕ), που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 13-12-1957, στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η ΕΣΕ έχει επικυρωθεί από 50 κράτη, από τα οποία, τα περισσότερα είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκτός τριών-μη μελών, του Ισραήλ, της Δημοκρατίας της Κορέας και της Χιλή. Εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις

⁸ Απόφαση ΔΕΕ, της 6-10-2009, C-123/08, Wolzenburg, σκ. 56, απόφ. Της 16-11-2010, C-261/09, σκ. 35

⁹ Ήτοι: α) ευρωπαϊκή σύμβαση εκδόσεως της 13-12-1957 (N. 4165/1991), πρόσθετο πρωτόκολλο της 15-10-1975, δεύτερο πρόσθετο πρωτόκολλο της 17-3-1978 και ευρωπαϊκή σύμβαση για την καταστολή της τρομοκρατίας της 27-1-1977 (N. 1789/1998) στο μέτρο που αφορά την έκδοση, β) συμφωνία της 26-5-1989 μεταξύ των 12 κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την απλούστευση και τον εκσυγχρονισμό των τρόπων διαβίβασης των αιτήσεων για έκδοση, γ) σύμβαση της 10-3-1995 (N. 2787/2000) για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, δ) σύμβαση της 27-9-1996 για την έκδοση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ (N 2718/1999), ε) τίτλος III κεφάλαιο 4 της σύμβασης της 19-6-1990 (N. 2514/1997) για την εφαρμογή της συμφωνίας του Schengen της 14-6-1985 σχετικά με “τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα”.

διαδικασίες έκδοσης μεταξύ Ελλάδας και λοιπών συμβαλλομένων στη Σύμβαση αυτή κρατών, που δεν είναι μέλη της ΕΕ και κατισχύει¹⁰ των διατάξεων των άρθρων 436επ. ΚΠΔ, για την έκδοση, οι οποίες εφαρμόζονται συμπληρωματικά και εφόσον δεν αντίκεινται στην ΕΣΕ, αφού σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, από την επικύρωσή της με νόμο και τη θέση της σε ισχύ, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού δικαίου και υπερισχύει από κάθε άλλη διάταξη νόμου, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Αντίστοιχη πρόβλεψη έχει τεθεί και στο άρθρο 436 παρ. 2 ΚΠΔ.¹¹ Στη διαδικασία έκδοσης μεταξύ της Ελλάδας και άλλων κρατών, που δεν είναι κράτη μέλη της ΕΕ, ούτε συμβαλλόμενα στην ΕΣΕ, εφαρμόζονται διμερείς ή πολυμερείς Συμβάσεις¹² και συμπληρωματικά οι διατάξεις των άρθρων 436επ. ΚΠΔ, εφόσον δεν αντίκεινται στις ρυθμίσεις των εν λόγω Συμβάσεων και υπό τον όρο της αμοιβαιότητας (άρθ. 28§1 Σ, άρθ. 436 ΚΠΔ)). Στις διαδικασίες έκδοσης μεταξύ Ελλάδας και άλλων κρατών, που δεν είναι συμβαλλόμενα σε κάποια από τις παραπάνω Συμβάσεις, ούτε έχει συναφθεί διμερής ή πολυμερής Σύμβαση, εφαρμόζονται οι διατάξεις περί έκδοσης των άρθρων 432επ ΚΠΔ.

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της "Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας, μεταξύ της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, αφενός, και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, αφετέρου",¹³ που, για την παράδοση του εκζητουμένου, περιέχει ρυθμίσεις παρόμοιου περιεχομένου με την απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ (τίτλος VII - άρθ. 596 – 632).

Οι κύριες διαφορές της απόφασης πλαίσιο σε σχέση με το προϊσχύον καθεστώς της έκδοσης είναι οι ακόλουθες:¹⁴

¹⁰ ΣυμβΕφαθ 12/1987, ΠοινΧρ 1987, 1005

¹¹ Άρθ. 436§2 ΚΠΔ: «οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται ακόμα και αν υπάρχει σύμβαση, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτή καθώς και στα σημεία που δεν ρυθμίζονται με τη σύμβαση»

¹² Ενδεικτικά, αναφέρονται διμερείς Συμβάσεις, που έχει υπογράψει και επικυρώσει η Ελλάδα με τις ΗΠΑ (κύρωση με Ν. 5554/1932, Ν. 3770/2009), με την Αλβανία (κύρωση με Ν. 2311/1995), με την Αίγυπτο (κύρωση με Ν. 1689/1987), με την Αυστραλία (κύρωση με Ν. 1928/1991), με την Τυνησία (κύρωση με Ν. 2312/1994), με την Συρία (κύρωση με Ν. 1450/1984), με το Μεξικό (κύρωση με Ν. 3288/2004)

¹³ ΕΕ L 149 της 30-4-2021, σ. 10

¹⁴ Βλ. μεταξύ άλλων Vierucci Luisa, The European Arrest Warrant, Journal of International Criminal Justice, Vol. 2, Issue 1, March 2004, σελ. 275-285, η οποία αναφέρει και τα πλεονεκτήματα του ΕΕΣ για τη δίωξη εγκλημάτων αρμοδιότητας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

- Το ΕΕΣ είναι δικαστική απόφαση εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης (άρθ. 1 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 1§1 Ν. 3251/2004)
- Στη διαδικασία μετέχουν δικαστικές αρχές. Η συμμετοχή του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή άλλου παράγοντα της διοίκησης είναι επικουρική (άρθ. 6, 7 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 3, 4, 9 Ν. 3251/2004)
- Δεν προβλέπεται έλεγχος του διττού αξιοποιίνου ως προς 32 κατηγορίες αξιόποινων πράξεων, οι οποίες απαριθμούνται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, όπως ορίζονται από το δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης, εάν οι εν λόγω αξιόποινες πράξεις τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας ανώτατης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών, (άρθ. 2 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 10 Ν. 3251/2004).
- Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν μπορούν πλέον να αρνούνται την παράδοση δικών τους υπηκόων, εκτός εάν αναλαμβάνουν τα ίδια την εκτέλεση της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας του εκζητουμένου. Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται επίσης σε κατοίκους ή διαμένοντες. Ο κύριος λόγος που το κράτος μέλος αναλαμβάνει την δέσμευση να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας είναι η προαγωγή της κοινωνικής επανένταξης του εκζητουμένου (άρθ. 4§6 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 11 περ. στ', η' Ν. 3251/2004). Αντίθετα, στη διαδικασία της ΕΣΕ, απαγορεύεται η έκδοση του ημεδαπού, αν το πρόσωπο αυτό είχε την ελληνική ιθαγένεια κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης (αφού η Ελλάδα κατά την κύρωση της ΕΣΕ το όρισε ρητά - άρθ. 2§1 Ν 4165/1961, άρθ. 438 στοιχ. α ΚΠΔ).
- Προβλέπονται αυστηρές προθεσμίες για τη λήψη απόφασης σχετικά με την εκτέλεση του ΕΕΣ και την παράδοση του εκζητουμένου. Ειδικότερα, αν ο εκζητούμενος συγκατατίθεται στην παράδοσή του, οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης υποχρεούνται να λάβουν οριστική απόφαση για την εκτέλεση του ΕΕΣ εντός 10 ημερών από την συγκατάθεση. Αν δεν συγκατατίθεται, η οριστική απόφαση θα πρέπει να λαμβάνεται εντός 60 ημερών από τη σύλληψη. Ο εκζητούμενος παραδίδεται το ταχύτερο δυνατόν, σε ημερομηνία που συμφωνείται μεταξύ των ενδιαφερόμενων αρχών και το αργότερο 10 ημέρες, αφότου εκδόθηκε η οριστική απόφαση για την εκτέλεση του ΕΕΣ. (άρθ. 17, 23 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 19§1, 21 Ν. 3251/2004).¹⁵
- Αν η προβλεπόμενη ποινή για το αδίκημα, για το οποίο εκδόθηκε το ΕΕΣ, είναι ισόβια κάθειρξη ή στέρηση της ελευθερίας εφ' όρου ζωής, το κράτος εκτέλεσης μπορεί να

¹⁵ Βλ. στατιστικά στοιχεία ό.π. σε SWD(2021) 227 τελικό της 6-8-2021, σ.12-16

ζητήσει εγγυήσεις περί του ότι ο εκζητούμενος θα έχει το δικαίωμα, έπειτα από ορισμένο χρονικό διάστημα, να ζητήσει επανεξέταση της επιβληθείσας ποινής (άρθ. 5 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 13§2 Ν. 3251/2004).

- Για την απλούστευση και διευκόλυνση της διαδικασίας, γίνεται χρήση του εντύπου του ΕΕΣ, το οποίο είναι κοινό για όλα τα κράτη μέλη (η φόρμα αυτού προσαρτάται σε Παράρτημα στην απόφαση πλαίσιο) .

Τέλος, ήδη στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι, προκειμένου να επιτευχθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της απόφασης πλαίσιο, το 2008, το Συμβούλιο δημοσίευσε εγχειρίδιο για τον τρόπο έκδοσης του ΕΕΣ για να βοηθήσει τους ασκούντες συναφή προς τη δικαιοσύνη επαγγέλματα, το οποίο αναθεώρησε το 2010 και ακολούθως, η Επιτροπή το επικαιροποίησε το 2017.¹⁶

1.2. Εξαντλητική απαρίθμηση στην απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ των λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ

Από το άρθρο 1 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, που ορίζει «τα κράτη μέλη εκτελούν κάθε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας απόφασης-πλαισίου» προκύπτει μια γενική υποχρέωση εκτέλεσης των ΕΕΣ, η οποία κάμπτεται από τους λόγους υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, που ρητά καθορίζονται στην απόφαση πλαίσιο. Ειδικότερα, στο άρθρο 3 της απόφασης πλαίσιο προβλέπονται τρεις λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ. και στα άρθρα 4 και 4^α, που προστέθηκε με την απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ, προβλέπονται οκτώ λόγοι προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, οι λόγοι αυτοί προβλέπονται εξαντλητικώς, για λόγους ασφάλειας δικαίου.¹⁷ Επίσης, η άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ αποτελεί εξαίρεση και γι' αυτό οι σχετικοί κανόνες της απόφασης πλαίσιο πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά.¹⁸ Μάλιστα, δεν υφίσταται υποχρέωση των κρατών μελών να μεταφέρουν στις εθνικές τους νομοθεσίες τους λόγους προαιρετικής

¹⁶ Εγχειρίδιο για τον τρόπο έκδοσης και εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, ΕΕ C 335 της 6.10.2017, σ. 1

¹⁷ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 29-6-2017, C-579/15, Popławski, σκ. 19, της 6-10-2009, C-123/08, Wolzenburg, σκ. 57, της 1-12-2008, C-388/08 PPU, Leymann και Pustovarov, σκ. 51, της 5-4-2016, C-404/15, C-659/15 PPU, Aranyosi, Caldararu σκ. 80,81, C-399/11, της 26-2-2013, Melloni, σκ. 38, της 30-5-2013, C-168/13 PPU, Jeremy F. σκ. 36, της 16-11-2010, C-261-09, Mantello, σκ. 37

¹⁸ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 29-6-2017, C-579/15, Popławski, σκ. 19, της 10-8-2017, C-270/17 PPU, Tupikas, σκ. 50

μη εκτέλεσης του ΕΕΣ καθώς, έχει κριθεί από το ΔΕΕ, ότι η επιλογή του εθνικού νομοθέτη να περιορίσει τις περιπτώσεις μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, βάσει των δυνατοτήτων που παρέχονται στο άρθρο 4 της απόφασης πλαίσιο, ενισχύει το σύστημα παράδοσης που θεσπίζει η απόφαση πλαίσιο υπέρ ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, που καθιερώνεται στο άρθρο 1 παρ. 2, της εν λόγω απόφασης πλαίσιο, η οποία και αποτελεί τον ουσιώδη κανόνα που θεσπίζει.¹⁹

Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι μετά το Brexit, λόγοι υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του εντάλματος σύλληψης προβλέπονται και στα άρθρα 600 και 601, αντίστοιχα της Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της ΕΚΑΕ, αφενός, και του Η.Β της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας και μάλιστα με πανομοιότυπη διατύπωση όπως στα άρθρα 3, 4 και 4^α της Α-Π.

1.3. Αναστολή του μηχανισμού του ΕΕΣ (άρθ. 6§1, 7§1 ΣΕΕ)

Στην σκέψη (10) του Προοιμίου της απόφασης πλαίσιο, προβλέπεται η δυνατότητα αναστολής του μηχανισμού του ΕΕΣ, σε περίπτωση «σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος-μέλος των αρχών που θεμελιώνονται στο άρθρο 6 παρ. 1 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ), η οποία διαπιστώνεται από το Συμβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 της ΣΕΕ.

Σύμφωνα δε με την Επιτροπή, «διαρκής παραβίαση» νοείται η «συστηματική επανάληψη μεμονωμένων περιπτώσεων παραβίασης» ενώ ένα στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι το γεγονός ότι «το κράτος καταδικάστηκε επανειλημμένα για το ίδιο είδος παραβίασης κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου από διεθνές δικαστήριο, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [...], χωρίς να εκδηλώσει την πρόθεση να προβεί σε πρακτικές ενέργειες».²⁰

Η εξουσία αναστολής του μηχανισμού του ΕΕΣ έχει ανατεθεί στους πολιτικούς, αφού μόνον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μπορεί να κινήσει τη διαδικασία αναστολής ορισμένων δικαιωμάτων του οικείου κράτους μέλους, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 7 παρ. 2 ΣΕΕ. Η διαδικασία αυτή είναι δυσκίνητη και περίπλοκη, καθώς το

¹⁹ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 6-10-2009, C-123/08, Wolzenburg, σκ.58-61, C-579/15, της 29-6-2017, Poplowski, σκ. 21

²⁰ Βλ. σημείο 1.4.4 της ανακοίνωσης της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σχετικά με το άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση - Σεβασμός και προώθηση των αξιών στις οποίες βασίζεται η Ένωση [COM(2003)606 τελικό]

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα κατόπιν προτάσεως του ενός τρίτου των κρατών μελών ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Κοινοβουλίου, γεγονός που υποδηλώνει την απαίτηση για ισχυρή πολιτική βούληση. Ο ενωσιακός νομοθέτης, με το άρθρο 7 παρ. 2 ΣΕΕ, αναθέτοντας την εξουσία της διαδικασίας αναστολής του μηχανισμού του ΕΕΣ στους παραπάνω πολιτικούς φορείς, είναι προφανές ότι ήθελε να ρυθμίσει με αυστηρό τρόπο αυτήν την περίπτωση, μη έχοντας τη βούληση να επιτρέψει στις δικαστικές αρχές εκτέλεσης να αρνηθούν την εκτέλεση ΕΕΣ σε τέτοιες περιστάσεις.

2.Γενικά επί της ενσωμάτωσης της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ στην ελληνική έννομη τάξη

Οι λόγοι μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, που προβλέπονται στα άρθρα 3, 4, 4^α της απόφασης πλαίσιο μεταφέρθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη, με τα άρθρα 11 και 12 του Ν. 3452/2004, όπως το άρθρο 12 συμπληρώθηκε με το άρθρο 12 παρ. 1,2,3 του Ν. 4596/2019. Παρατηρείται ότι, έχουν μεν μεταφερθεί αυτούσιοι οι τρεις λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αντίθετα όσον αφορά κάποιους από τους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης μεταφέρθηκαν ως υποχρεωτικοί (και συγκεκριμένα οι προβλεπόμενοι στο άρθ. 11 εδ. δ', στ', ζ', η' Ν. 3251/2004). Ωστόσο, δεδομένου ότι η βούληση του ενωσιακού νομοθέτη ήταν να προσδώσει εξουσία στις αρμόδιες δικαστικές αρχές να αποφανθούν για την εκτέλεση ή μη των ΕΕΣ, συναξιολογώντας όλα τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, καθώς επίσης και το συμφέρον του εκζητουμένου, μη επιτρέποντας την ανάμειξη της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, γίνεται φανερό ότι με τη μετατροπή αυτή ενός προαιρετικού λόγου μη εκτέλεσης σε υποχρεωτικό, αφαιρείται από τη δικαστική αρχή η διακριτική ευχέρεια εκτέλεσης ή μη ενός ΕΕΣ.²¹

Επίσης, παρατηρείται διαφορετική αντιμετώπιση των ημεδαπών σε σχέση με τους υπηκόους κρατών μελών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα, έχοντας ενταχθεί κοινωνικά σ' αυτή και συνεπώς, ευρισκόμενοι στην ίδια κατάσταση με τους ημεδαπούς, που δεν συνάδει με το γράμμα και το πνεύμα της απόφασης πλαίσιο. Οι λόγοι προαιρετικής μη εκτέλεσης ΕΕΣ των άρθρων 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο

²¹ Καρανικόλας Σ. (2012), Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 32, Νικολούδη Π., ΕΕΣ – Πότε και πως είναι δυνατή η "παράδοση"(προσαγωγή) ημεδαπού σύμφωνα με το Ν. 3251/2004, ΠοινΧρον ΝΕ'(2005), 385επ.

(εκκρεμής δίωξη στο κράτος εκτέλεσης) και 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο (ανάληψη υποχρέωσης έκτισης της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας στο κράτος εκτέλεσης) μεταφέρθηκαν ως εξής στην ελληνική έννομη τάξη:

- το άρθρο 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, μεταφέρθηκε στο άρθρο 11 εδ. η' Ν. 3256/2004, ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, για τους ημεδαπούς και στο άρθρο 12 εδ. α' Ν. 3256/2004, ως προαιρετικός λόγος άρνησης του ΕΕΣ, για τους πολίτες κρατών μελών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα.

-το άρθρο 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο, μεταφέρθηκε στο άρθρο 11 εδ. στ' Ν. 3256/2004, ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, για τους ημεδαπούς και στο άρθρο 12 εδ. ε' Ν. 3256/2004, ως προαιρετικός λόγος άρνησης του ΕΕΣ, για τους πολίτες κρατών μελών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα. Τους λόγους αυτούς αναλύουμε παρακάτω, στα οικεία κεφάλαια.

Περαιτέρω, στο άρθρο 11 εδ. ε' Ν. 3251/2004, έχει προστεθεί ως νέος λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ «αν το ΕΕΣ έχει εκδοθεί προς το σκοπό της δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνοτικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων, του γενετήσιου προσανατολισμού του ή της δράσης του υπέρ της ελευθερίας». Ο έλληνας νομοθέτης στην προκείμενη διάταξη τυποποίησε την αντίστοιχη πρόβλεψη της αιτιολογικής σκέψης 12 της απόφασης πλαίσιο. Ας σημειωθεί ότι αντίστοιχη ρύθμιση απαντά στα άρθρα 21 ΧΘΔΕΕ και 14 ΕΣΔΑ. Η κατά τα ως άνω προσθήκη του όρου «δράση υπέρ της ελευθερίας», θεμελιώνεται στο άρθρο 5 παρ. 2 εδ. γ' του Συντάγματος, το οποίο απαγορεύει ρητά την έκδοση των αλλοδαπών που διώκονται για τη δράση τους υπέρ της ελευθερίας. Η εν λόγω συνταγματική διάταξη βρίσκεται σε λογική συστοιχία με το άρθρο 120 παρ. 4 του Συντάγματος, που θεμελιώνει το δικαίωμα αντίστασης των Ελλήνων έναντι όποιου επιχειρεί να καταλύσει το Σύνταγμα με τη βία, δικαίωμα το οποίο απολαμβάνουν και οι αλλοδαποί, οι οποίοι για τον λόγο αυτό απαγορεύεται να εκδίδονται. Κατά τη νομολογία του ΑΠ, η δράση υπέρ της ελευθερίας έχει ως όριο τον σεβασμό της ανθρώπινης αξίας, που προβλέπεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος.²²

²² ΑΠ 820/1989, ΑΠ 1741/1984, ΠοινΧρον ΛΕ', 552, ΑΠ 761/1975, ΠοινΧρον ΚΣΤ'(1976), 150, ΑΠ 890/1976, ΠοινΧρον ΚΖ'(1977), 317. Βλ. επίσης, Σπινέλλη Δ., Παρελθόν και μέλλον της έκδοσης στην Ευρώπη, ΠοινΧρον ΝΑ'(2001), 678-680, Τσόλκα Όλ. Παρατηρήσεις στην ΣυμβΕφΑθ 2/1998, Υπερ 1998, 570επ.

Συναφώς σημειώνεται ότι η Επιτροπή έχει εκδώσει τέσσερις εκθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 34 της απόφασης πλαίσιο, σχετικά με την εφαρμογή της, διαπιστώνοντας μη ορθή μεταφορά των διατάξεων της απόφασης πλαίσιο στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών.²³ Ειδικότερα, ως προς τους λόγους μη εκτέλεσης, στην από 2-7-2020 Έκθεση Αξιολόγησης της Επιτροπής, διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη έχουν θεσπίσει πρόσθετους λόγους μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, όπως για παράδειγμα, το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της αρχής της αναλογικότητας (που ωστόσο, συνάγονται από την απόφαση-πλαίσιο), της διάπραξης πολιτικών αδικημάτων, πρόσθετων κατώτατων ορίων στο κράτος μέλος εκτέλεσης, της απαίτησης πλήρωσης όλων των προϋποθέσεων για τη διεξαγωγή δίκης ή ένδειξης ενοχής, εάν ένας καταζητούμενος δεν συγκατατίθεται, καθώς και λόγω κινδύνου για την ασφάλεια, τη δημόσια τάξη ή άλλα ουσιώδη συμφέροντα του κράτους μέλους εκτέλεσης. Επίσης, ορισμένα κράτη μέλη έχουν προβλέψει πρόσθετες απαιτήσεις για τους υπηκόους τους (π.χ. έλεγχο του διττού αξιοποίνου).²⁴

Οι λόγοι μη ορθής μεταφοράς, θα μπορούσαν να αποδοθούν, μεταξύ των άλλων, στην μη εξοικείωση ακόμα των κρατών μελών στο σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης ή ακόμα και στην έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών.²⁵

Σύμφωνα πάντως με την Επιτροπή, η προσθήκη νέων προϋποθέσεων ή νέων όρων άρνησης ενός ΕΕΣ αντίκειται στο περιεχόμενο της απόφασης πλαίσιο και αυτό συνεπάγεται μη ομοιόμορφη εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου. Ήδη, μάλιστα, η Επιτροπή έχει αποστείλει σε αρκετά κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα, προειδοποιητική επιστολή, κατ' άρθρο 258 ΣΛΕΕ, καλώντας αυτά σε συμμόρφωση.²⁶ Αν παρέλθει η τασσόμενη προθεσμία, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να κινήσει την διαδικασία επί παραβάσει, προσφεύγοντας στο ΔΕΕ (άρθ. 258, 260§2 ΣΛΕΕ).

Κεφάλαιο δεύτερο

Ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων περί των λόγων υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ

²³ COM(2005)63 τελικό της 23-2-2005, που αναθεωρήθηκε με COM(2006)8 της 24-1-2006, COM(2007)407 τελικό της 11-7-2007, COM(2011)175 τελικό της 11-4-2011 και COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

²⁴ Βλ. επιμέρους σημείο αξιολόγησης (3.8) της Έκθεσης, COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

²⁵ Καρανικόλας Σ., ό.π., σελ.30

²⁶ https://greece.representation.ec.europa.eu/news/desmi-parabaseon-ioynioy-kyrioter-es-apofaseis-2021-06-09_el

1.Αμνηστία

1.1.Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο προβλέπει λόγο υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αν η αξιόποινη πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ καλύπτεται από αμνηστία, σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, εφόσον το τελευταίο είχε την αρμοδιότητα για τη δίωξη αυτής της αξιόποινης πράξης. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η δικαιολογητική βάση αυτού του λόγου ερείδεται στην παραδοχή ότι η αμνήστευση των αδικημάτων αποτελεί «αντικείμενο δημοκρατικής συζήτησης» στο εσωτερικό ενός κράτους και επομένως «είναι λογικό να επιτρέπεται στο κράτος αυτό να μην δέχεται πλέον να προσφέρει τη συνδρομή του σε άλλα κράτη που συνεχίζουν να επιβάλλουν κυρώσεις για τις εν λόγω πράξεις».²⁷

Η αμνηστία ως λόγος άρνησης έκδοσης, προβλέπονταν και στο, προ του ΕΕΣ, καθεστώς και συγκεκριμένα, στο δεύτερο Πρωτόκολλο της 17-3-1978 (άρθ. 4) της ΕΣΕ της 13-12-1957²⁸, στο άρθρο 62§2 της Σύμβασης της 19-6-1990 για την Εφαρμογή της Συμφωνίας Schengen της 14-6-1985²⁹ και στο άρθρο 9 της Σύμβασης για την έκδοση μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ της 27-9-1996³⁰ και μάλιστα με πανομοιότυπη διατύπωση.

Η συνδρομή του παραπάνω λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ προϋποθέτει το κράτος εκτέλεσης να έχει αρμοδιότητα για τη δίωξη της πράξης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ, σύμφωνα με το δίκαιο του (του κράτους εκτέλεσης), όπως προκύπτει από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης (άρθ. 5επ. ΠΚ).

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής³¹, το 2019, οι περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, για τον λόγο της αμνηστίας, ήταν 2 (και οι 2 από την Πολωνία), ενώ το 2018 καταγράφηκαν 5 υποθέσεις (οι 4 ήταν από την Γαλλία) και το 2017, δεν καταγράφηκε κάποια υπόθεση.

1.2.Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

²⁷ COM(2001)522, τελικό της 19-9-2001, Πρόταση Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου για το ΕΕΣ και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών, ΕΕ, αριθ. 332 Ε της 27-11-2001, σελ. 305-319

²⁸ Κυρώθηκε με Ν. 4165/1961

²⁹ Κυρώθηκε με Ν. 2514/1997 και στη συνέχεια, με Ν. 2679/1999 κυρώθηκε το Πρωτόκολλο που τροπ. τα άρθ. 40, 41, 65 της Σ.Ε.Σ. Schengen

³⁰ ΕΕ αριθ. C 313 της 23-10-1996, σελ. 11-23. Κυρώθηκε με Ν. 2718/1999

³¹ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

Στο ελληνικό δίκαιο, η παραπάνω διάταξη έχει μεταφερθεί αυτούσια, ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, στο άρθρο 11 περ. α Ν. 3251/2004.

Κάποια κράτη μέλη χρησιμοποιούν τον όρο «χάρη» αντί του όρου «αμνηστία» και κάποια άλλα, αμφότερους τους όρους. Στην ελληνική έννομη τάξη, απαντώνται και οι δύο όροι. Ειδικότερα, στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 47 του Συντάγματος προβλέπεται η χάρη, η οποία απονέμεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Στις δε παρ. 3 και 4 του παραπάνω άρθρου, προβλέπεται η αμνηστία, η οποία παρέχεται με νόμο που ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής, μόνο για τα πολιτικά εγκλήματα και όχι για τα κοινά εγκλήματα. Ανακύπτει λοιπόν το ερώτημα αν στον όρο «αμνηστία» της απόφασης πλαίσιο περιλαμβάνεται και η «χάρη». Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση θα πρέπει να είναι θετική, όπως άλλωστε συνάγεται και από το κείμενο της από 2-7-2020 Έκθεσης Αξιολόγησης της Επιτροπής³², που δεν κάνει διάκριση αλλά και από το γεγονός ότι δεν φαίνεται ότι ο ενωσιακός νομοθέτης είχε σκοπό να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του παραπάνω υποχρεωτικού λόγου άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, μόνο στα πολιτικά εγκλήματα, για τα οποία προβλέπεται η αμνηστία στην εθνική έννομη τάξη (άρθ. 47§3,4 Σ), αποκλείοντας τα κοινά εγκλήματα.³³

2. Τελεσιδίκη (αμετάκλητη) εκδίκαση σε κράτος μέλος της ΕΕ

2.1. Γενικά επί του λόγου αυτού και της σχέσης του με την αρχή *ne bis in idem*

Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο προβλέπει λόγο υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης, προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδικώς για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος. Σε περίπτωση καταδίκης, απαιτείται η καταδίκη να έχει εκτιθεί ή να εκτίεται ή να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης.

³² COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020, Έκθεση της Επιτροπής προς το ΕυρΚοιν και το Συμβούλιο, σχετικά με την εφαρμογή της απόφασης πλαίσιο του Συμβουλίου της 13-6-2002 για το ΕΕΣ και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών

³³ Ομοίως, σε Τσιακουμάκη Ν., Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2019, σελ. 131. Αντίθετα, ο Δ. Βούλγαρης δέχεται ότι η απονομή χάριτος δεν εμπίπτει στο άρθ. 11 περ. α Ν. 3251/2004, βλ. ιδίου σχόλια σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, Παύλου Σ./Σάμιου Θ. (επιμέλεια), ΕΕΣ II, Π.Ν. Σάκκουλας, 6^η ενημέρωση, 2020, σελ. 4

Σύμφωνα δε με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής³⁴, το 2019, οι περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, με επίκληση το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, ήταν 7 (3 στην Πολωνία). Το 2018, καταγράφηκαν 7 υποθέσεις, ενώ το 2017, 4 υποθέσεις.

Η παραπάνω διάταξη απηχεί την αρχή *ne bis in idem*, που θεμελιώνεται στο άρθρο 50 ΧΘΔΕΕ.³⁵ Η αρχή που είναι θεμελιώδης και θέτει περιορισμούς στη δίωξη των πολιτών, διασφαλίζοντας τα δικαιώματά τους, έχει θεμελιωθεί στις σύγχρονες έννομες τάξεις αλλά και σε διεθνή συμβατικά κείμενα, που προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως στο άρθρο 14§7 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα του ΟΗΕ (ΔΣΑΠΔ), που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 16.12.1966³⁶ και στο 7^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) της 22.11.1984.³⁷ (άρθ. 4§1), που αποσκοπούσε στον συντονισμό της ΕΣΔΑ με το ΔΣΑΠΔ.³⁸ Στον ευρωπαϊκό χώρο³⁹, θεμελιώθηκε στα άρθρα 54-58 της ΣΕΣ Schengen και ακολούθως, στο άρθρο 50 ΧΘΔΕΕ, ενώ υπήρχε πρόβλεψη και στο άρθρο II-110 της Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος στην Ευρώπη.⁴⁰ Η αρχή επίσης, προβλέπεται ως λόγος άρνησης της έκδοσης, στα άρθρα 8 και 9 της ΕΣΕ. Στο άρθρο 600 σημ. (β) της Συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της ΕΚΑΕ, αφενός, και του Η.Β της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας, προβλέπεται ως λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του εντάλματος σύλληψης και μάλιστα, με όμοια διατύπωση με αυτή του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο.

Ως προς τη διαφοροποίηση του θεμελιωμένου στο άρθρο 50 ΧΘΔΕΕ ατομικού θεμελιώδους δικαιώματος της αρχής *ne bis in idem* και στο άρθρο 4 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, λεκτέα τα παρακάτω:

Το θεμελιώδες δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθ. 50 ΧΘΔΕΕ έχει εφαρμογή.⁴¹

³⁴ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

³⁵ Απόφαση ΔΕΕ της 25-7-2018, C-268/17, ΑΥ, σκ. 39

³⁶ κυρώθηκε με Ν. 2462/1997

³⁷ κυρώθηκε με Ν. 1705/1987

³⁸ Αναγνωστόπουλο Η., (2008), *Ne bis in idem*, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας, σελ. 132

³⁹ Βλ. προσπάθειες για τη θεμελίωση της αρχής σε υπερεθνικό επίπεδο, στον ευρωπαϊκό χώρο, σε Δ. Σπινέλλη, *Υπερ-εθνική ισχύς της αρχής ne bis in idem*, ΠοινΧρ ΝΔ' (2004), 673επ.

⁴⁰ Ε.Ε., C 2004/310. Δεν επικυρώθηκε από τα κράτη-μέλη

⁴¹ Αναγνωστόπουλο Η., *Ne bis in idem*, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, ό.π. σελ. 34επ., του ιδίου, *Ne bis in idem* στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ΠοινΧρ 2010, 796 επ., Τσόλκα Όλ., σε Κατ' άρθρο ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, Σαχπεκίδου Ε.-Ταγαράς Χ., (2020), Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 556-557, Μυλωνόπουλο Χ., *Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο* (2021). Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 388επ.

- εντός της δικαιοδοσίας της ΕΕ και/ή μεταξύ ΕΕ και κρατών μελών
- μεταξύ των δικαιοδοσιών των κρατών μελών και
- εντός της δικαιοδοσίας ενός και του αυτού κράτους μέλους, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζει ενωσιακό δίκαιο.

Αντίθετα, το κατοχυρωμένο στο άρθρ. 4 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, δικαίωμα, έχει μόνο εθνική διάσταση – εντός της δικαιοδοσίας ενός και του αυτού κράτους. Ομοίως, το θεμελιωμένο στο άρθρο 14§7 του ΔΣΑΠΔ δικαίωμα, κατά την κρατούσα άποψη, αναφέρεται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε συμβαλλομένου κράτους.⁴²

Το θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα *ne bis in idem*, που ορίζεται στο άρθρ. 50 ΧΘΔΕΕ, δεν είναι απόλυτο και επομένως, μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, κατά το άρθρ. 52§1 ΧΘΔΕΕ.⁴³ Αντίθετα, το θεμελιώδες δικαίωμα του άρθρου 4§1 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ είναι απόλυτο.⁴⁴

Όπως ελέγχθη παραπάνω, στο άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο προβλέπεται ως λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Η νομολογία του ΔΕΕ προτάσσει ως δικαιολογητικό λόγο το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών στα κράτη μέλη, που δεν πρέπει να φαλκιδεύεται με την εκ νέου δίωξη του για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, αντί της ασφάλειας δικαίου και της επιείκειας.⁴⁵

Όπως έχει γίνει δεκτό στην απόφαση του ΔΕΚ της 16^{ης} Νοεμβρίου 2010, C-261/09, Mantello⁴⁶ και ακολουθείται από το Δικαστήριο, η ερμηνεία του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την ερμηνεία, που έχει δοθεί στην αρχή *ne bis in idem* στο πλαίσιο της ΣΕΣ Schengen (άρθρ. 54), δεδομένου του κοινού σκοπού που εξυπηρετούν οι παραπάνω διατάξεις να μην υποβληθεί ένα πρόσωπο εκ νέου σε ποινική δίωξη ή ποινική δίκη για τις ίδιες πράξεις. Μάλιστα, η διατύπωση των δύο παραπάνω άρθρων είναι όμοια. Άλλωστε, το κεκτημένο Schengen

⁴² ΟΛΑΠ 1/2011, ΟΛΑΠ 7/2002, ΑΠ 1255/2020, Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, ό.π. σελ. 383επ. Υποστηρίζεται και η άποψη ότι το άρθρ. 14§7 του ΔΣΑΠΔ θεμελιώνει και διεθνικό χαρακτήρα στη *ne bis in idem*, βλ. σχετικά Βούλγαρη Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ Π, ό.π. σελ. 5 υποσημ. 12, όπου και παραπομπές

⁴³ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 20.3.2018, C-524/15, Menci, της 20.3.2018, C-537/16, Garisson Real Estate κλπ, συνεκδ. υποθ. της 20.3.2018, C-596/16 και C-597/16, Di Puma και Consob, βλ. και Τσόλκα Όλ. σε Κατ' άρθρο ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 570επ.

⁴⁴ Τσόλκα Όλ. σε Κατ' άρθρ. ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, σελ. 555,556

⁴⁵ Συνδ. Αποφάσεις ΔΕΚ της 11-2-2003, C-187/01 και C-385/01, Gözütok και Brügge, σκ. 38, της 9-3-2006, C-150/05, Van Esbroeck, σκ. 34, της 28-9-2006, C-150/05, Van Straaten σκ.46,57, της 28-11-2006, C-467/04, Gasparini, σκ. 27, της 11-12-2008, C-297/07, Bourgain σκ. 41

⁴⁶ Σκ. 40

ενσωματώθηκε στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, με το Πρωτόκολλο αριθ. 2, στη Συνθήκη του Άμστερνταμ (2-10-1997).⁴⁷

2.2. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ

Οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο (που είναι ίδιες με αυτές του άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ⁴⁸ και ερμηνεύονται από το ΔΕΕ, όπως και στο άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ) για την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*, ως λόγου υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΣ, είναι: 1) ίδια πράξη, 2) αμετάκλητη εκδίκαση και 3) σε περίπτωση καταδίκης, έκτιση της ποινής (η καταδίκη θα πρέπει να «έχει εκτιθεί» ή να «εκτίεται» ή να «μην μπορεί πλέον να εκτιθεί», σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης).⁴⁹

2.2.1. Idem – Ίδια πραγματικά περιστατικά

Η έννοια των «ίδιων πράξεων»,⁵⁰ που απαντά στο άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, αποτελεί αυτοτελή έννοια του ενωσιακού δικαίου, δεδομένου ότι η παραπάνω διάταξη δεν παραπέμπει στο δίκαιο των κρατών μελών, για τον προσδιορισμό της

⁴⁷ Λέντζη Δ., Η ενσωμάτωση του κεκτημένου Σένγκεν στο πλαίσιο της ΕΕ, Μία πρώτη αποτίμηση, ΕπιστΕπΔΣΘ 23 (2002), 101επ. Σχετικά με την καταγωγή του άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ σε Αναγνωστόπουλο Η., Η “έκτιση” της ποινής στο άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ, ΠοινΧρον ΝΗ’(2008), 111επ.

⁴⁸ Αναγνωστόπουλο Η., Η “έκτιση” της ποινής στο άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ, ΠοινΧρον ΝΗ’(2008), 111επ., Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παρατηρήσεις στην απόφαση ΔΕΚ της 11-2-2003, C-187/01, C-385/2001, ΠοινΔικ 2003, Κιούπη Δ., Το ευρωπαϊκό δεδικασμένο κατά το άρθρ. 54 της ΣΕΣΣ, σε Τιμητικό Τόμο Ν. Ανδρουλάκη, 2003, 915επ., του ιδίου, Ο Ν. 3251/2004-μια σύντομη παρουσίαση των βασικών του σημείων, ΠοινΛόγ 2004, 972επ.

⁴⁹ Αναγνωστόπουλο Η., *Ne bis in idem*, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, ό.π. σελ. 34επ., Τσόλκα Όλ., σε Κατ’ άρθρο ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 556-557, Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, ό.π. σελ. 393επ., Καϊάφα-Γκμπάντι Μ. & Παπακυριάκου Θ. (2019). Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου, Αθήνα-Θες/νίκη, Σάκκουλας Α.Ε., σελ. 319επ. Φράγκος Κ. (2015), Έκδοση-Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, Αθήνα-Θες/νίκη, Σάκκουλας Α.Ε., σελ. 46επ., Βούλγαρης Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ό.π., ΕΕΣ II, σελ. 4επ., Cimamonti S., *European Arrest Warrant in Practice* and *ne bis in idem* σε N. Keijer/ E. van Slidregt (eds.), *European Arrest Warrant in Practice*, (2009), Amsterdam, T.M.C., Asser Press, σελ. 117, H. van der Wilt, *The European Arrest Warrant and the principle ne bis in idem*, σε Rob Blekxtoon/Wouter van Ballegooij (eds), *Handbook on the European Arrest Warrant* (2005). Amsterdam, T.M.C. Asser Press, σελ. 99επ., Vervaele John, “The transnational *ne bis in idem* principle in the EU mutual recognition and equivalent protection of human rights”, *Utrecht Law Review*, 1.2, (December 2005), 100-118

⁵⁰ Αναγνωστόπουλο Η., *Ne bis in idem*, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, ό.π., σελ. 67επ., Τζαννετή Α., Η ταυτότητα της πράξης στο άρθρο 54 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν. Ένα πρόβλημα χωρίς ιδανική λύση; ΠοινΧρ ΝΗ’(2008), σελ. 779, Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2021, σελ. 402επ.

έννοιας της. Ως αυτοτελής έννοια, ερμηνεύεται από το ΔΕΕ, κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο στον ενωσιακό χώρο⁵¹ και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αίτησης προδικαστικής απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

Το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ διαλαμβάνει επίσης την έννοια των «ίδιων πραγματικών περιστατικών». Το ΔΕΕ ερμηνεύοντας τα «ίδια πραγματικά περιστατικά» του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, ακολουθεί τα κριτήρια, που έθεσε, ερμηνεύοντας το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ. Ως βασικό κριτήριο δέχεται το ΔΕΕ εκείνο της ταυτότητας της πράξης, με την έννοια του συνόλου σύνολο πραγματικών περιστατικών άρρηκτα συνδεδεμένων κατά τόπο, χρόνο και αντικείμενο, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους ή του προστατευόμενου εννόμου συμφέροντος⁵² (*idem factum* και όχι *idem crimen*). Η ύπαρξη κοινής εγκληματικής πρόθεσης του δράστη σε σχέση με τα επίμαχα πραγματικά περιστατικά δεν αρκεί για τον χαρακτηρισμό τους ως «ίδιων».⁵³ Πάντως, αν τα «ίδια πραγματικά περιστατικά» συγκροτούν και άλλο αδίκημα, διαφορετικό από αυτό που εκδικάσθηκε (στο ελληνικό δίκαιο: αληθινή πραγματική συρροή), τότε η αρχή *ne bis in idem* δεν καταλαμβάνει αυτό το μη εκδικασθέν αδίκημα. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι επί του θέματος έχει ασχοληθεί το ΕΔΔΑ, στην υπόθεση Oliveira κατά Ελβετίας,⁵⁴ στην οποία δέχθηκε ότι η αμετάκλητη καταδίκη για το αδίκημα της οδήγησης με υπερβολική ταχύτητα δεν κώλυε τη νέα ποινική διαδικασία για το αδίκημα της σωματικής βλάβης από αμέλεια, βάσει του ίδιου ιστορικού γεγονότος.

Επίσης, απαιτείται ταυτότητα προσώπου. Όπως έχει κριθεί, η αρχή *ne bis in idem* εφαρμόζεται μόνον στα πρόσωπα σε βάρος των οποίων έχει εκδοθεί η αμετάκλητη δικαστική απόφαση,⁵⁵ αφού ο σκοπός του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο είναι να μην υπόκεινται σε νέα δίωξη πρόσωπα, που έχουν ήδη δικασθεί

⁵¹ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 16-11-2010, C-261/09, Mantello, σκ. 38, της 17-7-2008, C-66/08, Kozłowski, ό.π., σκ. 41,42

⁵² Mantello, ό.π., σκ. 39, Van Esbroeck, ό.π., σκ. 27,32,36,42, Van Straaten, ό.π., σκ. 41,47,48,52,53, Gasparini, ό.π., σκ. 54,56, της 18-7-2007, C-288/05, Kretzinger, σκ. 33,34,37, της 18-7-2007, C-367/05, Kraaijenbrink, σκ. 26,27,36

⁵³ Kraaijenbrink, ό.π., σκ. 29,31. Επρόκειτο για μία καταδικαστική απόφαση από δικαστήριο των Κ. Χωρών, για αποδοχή χρηματικών ποσών προερχομένων από εμπόριο ναρκωτικών, πράξη, που τελέσθηκε στις Κ. Χώρες, το χρονικό διάστημα μεταξύ του Οκτωβρίου 1994 και του Μαΐου 1995 και για μία δεύτερη καταδικαστική απόφαση δικαστηρίου του Βελγίου, για αγοραπωλησία συναλλάγματος, που τελέσθηκε στο Βέλγιο, μεταξύ του Νοεμβρίου 1994 και του Φεβρουαρίου 1996, διά χρηματικών ποσών προερχομένων από πράξεις εμπορίας ναρκωτικών, οι οποίες τελέσθηκαν στις Κ. Χώρες. Το ΔΕΕ έκρινε ότι δεν πρέπει να θεωρούνται «ίδια πραγματικά περιστατικά», κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ, «για τον λόγο και μόνον ότι τα εν λόγω χρηματικά ποσά συνδέονται με την ίδια εγκληματική πρόθεση»

⁵⁴ ΕΔΔΑ, Oliveira κατά Ελβετίας, αριθ. αιτ. 25711/94 της 30-7-1998

⁵⁵ Gasparini, ό.π., σκ. 35,37

αμετάκλητα, έτσι ώστε τα εν λόγω πρόσωπα να μην στερούνται του δικαιώματός τους να κυκλοφορούν ελεύθερα στα κράτη μέλη. Αντίθετα, δεν εκτείνεται στα πρόσωπα, τα οποία απλώς εξετάστηκαν στο πλαίσιο ποινικής έρευνας, όπως οι μάρτυρες.⁵⁶

Διευκρινίζεται εδώ ότι το ΔΕΕ ερμηνεύει μεν την αυτοτελή έννοια των «ίδιων πράξεων, ωστόσο, η κρίση περί του εάν τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά συνιστούν ένα σύνολο πραγματικών περιστατικών άρρηκτα συνδεδεμένων κατά χρόνο, τόπο και αντικείμενο, εναπόκειται στις εθνικές δικαστικές αρχές.⁵⁷

Την ίδια ερμηνευτική προσέγγιση ακολουθεί και το ΕΔΔΑ, δεχόμενο στις υποθέσεις Zolotoukhine κατά Ρωσίας⁵⁸ και Tarasov κατά Ουκρανίας⁵⁹ ότι δεν αρκεί ο νομικός χαρακτηρισμός, που προσδίδουν τα κράτη την πράξη, αλλά η αρχή *ne bis in idem* καταλαμβάνει εκείνα τα «πραγματικά περιστατικά που αποτελούν ένα σύνολο συγκεκριμένων πραγματικών συνθηκών, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν τον ίδιο κατηγορούμενο και είναι άρρηκτα συνδεδεμένες στον χρόνο και στον χώρο».

2.2.2. «Τελεσίδικη» (αμετάκλητη) εκδίκαση της υπόθεσης

Το ΔΕΕ ερμηνεύοντας την έννοια «αμετάκλητη απόφαση»⁶⁰ έχει εκδώσει μια σειρά από ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες αποφάσεις, που διασαφηνίζουν σε μεγάλο βαθμό την έννοια αυτή, ενώ η περαιτέρω υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων από τις δικαστικές αρχές (άρθ. 267 ΣΛΕΕ) για διάφορα ανακύπτοντα σχετικά ζητήματα, θα συμβάλλει καθοριστικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Έτσι, αμετάκλητη εκδίκαση για τις ίδιες πράξεις, κατά την έννοια του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, θεωρείται ότι υπάρχει όταν, κατόπιν ποινικής διαδικασίας, έχει εξαλειφθεί οριστικά η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης⁶¹ (με άλλη διατύπωση: «έχει εξαλειφθεί αμετάκλητα η ποινική αξίωση της πολιτείας»⁶²). Σύμφωνα με την Mantello, το ζήτημα του «αμετάκλητου» χαρακτήρα της απόφασης, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο διέπεται από το

⁵⁶ ΔΕΕ, της 25-7-2018, C-268/17, ΑΥ, σκ. 44,46

⁵⁷ Van Esbroeck, ό.π., σκ. 38, Kraaijenbrink, ό.π., σκ. 32, Van Straaten, ό.π., σκ. 52

⁵⁸ ΕΔΔΑ, Zolotoukhine κατά Ρωσίας, αριθ. αιτ. 14939/03 της 10-2-2009

⁵⁹ ΕΔΔΑ, Tarasov κατά Ουκρανίας, αριθ. αιτ. 44396/05 της 16-9-2016

⁶⁰ Αναγνωστόπουλο Η., Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, ό.π., σελ. 14επ., Τσόλκα Όλ. σε Κατ' άρθρο Ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 563επ., Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 394επ., Βούλγαρη Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ II, ό.π. σελ., σελ. 8επ.

⁶¹ Gözütok και Brügge ό.π., σκ. 30, απόφ. της 22-12-2008, C-491/07, Turanský, σκ. 32,33,34,36, C-261/09, Mantello, ό.π., σκ. 45,47, απόφ. της 25-7-2018, C-268/17, ΑΥ σκ. 42

⁶² Αποφάσεις ΔΕΕ της 5-6-2014, C-398/12, Μ, σκ. 31, της 29-6-2016, C-486/14, Kossowski, σκ. 34

δίκαιο του κράτους μέλους που εξέδωσε την απόφαση.⁶³ Στην παραπάνω απόφαση αναφέρεται «Έτσι, η απόφαση η οποία, βάσει του δικαίου του κράτους μέλους το οποίο άσκησε ποινική δίωξη κατά προσώπου, δεν εξαλείφει οριστικά τη δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης εντός του εν λόγω κράτους για ορισμένες πράξεις δεν μπορεί καταρχήν να συνιστά δικονομικό εμπόδιο για την άσκηση ή τη συνέχιση ποινικής δίωξης κατά του προσώπου αυτού σε κράτος μέλος της Ένωσης για τις ίδιες πράξεις».⁶⁴

Στην έννοια της «αμετάκλητης απόφασης» εμπίπτουν όχι μόνο οι καταδικαστικές αποφάσεις, αλλά και οι απαλλακτικές, λόγω ανεπαρκών αποδείξεων, με τις οποίες, ο κατηγορούμενος απαλλάσσεται αμετάκλητα από τις κατηγορίες.⁶⁵ Το ΔΕΕ καταλήγει στην κρίση αυτή, περιλαμβάνοντας και τις απαλλακτικές, λόγω ανεπαρκών αποδείξεων, επικαλούμενο α) την γραμματική ερμηνεία του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ (πανομοιότυπη η διατύπωση και στο άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο), στο οποίο δεν γίνεται καμία μνεία σχετικά με το περιεχόμενο της απόφασης που κατέστη αμετάκλητη, απλά στη δεύτερη περίοδο της πρότασης, κάνοντας λόγο για τις καταδικαστικές αποφάσεις, θέτει τον πρόσθετο όρο της έκτισης της ποινής («η καταδίκη να έχει εκτιθεί ή να εκτίεται ή να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης»), β) τον σκοπό που επιτελεί η διάταξη, που είναι η διαφύλαξη του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων εντός των συμβαλλομένων κρατών, η οποία θα διακυβεύονταν αν το πρόσωπο, που είχε απαλλαγεί αμετάκλητα σε ένα συμβαλλόμενο κράτος, κινδύνευε με νέα δίωξη για τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, γ) την προστασία των

⁶³ ΔΕΕ C-261/09, Mantello, σκ. 46. Η υπόθεση αφορούσε προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Oberlandesgericht Stuttgart (Γερμανία) σχετικά με την εκτέλεση ενός ΕΕΣ που είχε εκδώσει το Tribunale di Catania (Ιταλία), επί τη βάση εθνικού ΕΣ, με σκοπό τη δίωξη, μεταξύ των άλλων και για την πράξη της διακίνησης κοκαΐνης στα πλαίσια εγκληματικής οργάνωσης. Ο Mantello είχε ήδη καταδικασθεί αμετάκλητα με την από 30-11-2005 απόφαση του Tribunale di Catania για κατοχή κοκαΐνης με σκοπό τη μεταπώληση και είχε εκτίσει την ποινή του. Στην υπόθεση αυτή, οι ιταλικές προανακριτικές αρχές διέθεταν ήδη, κατά το χρονικό σημείο της προανάκρισης που οδήγησε στην προαναφερόμενη καταδίκη του Mantello, επαρκείς αποδείξεις ώστε να ασκηθεί δίωξη εις βάρος του και για τα αδικήματα της εγκληματικής οργάνωσης, που αφορούσε το ΕΕΣ, ωστόσο, δεν τα είχαν υποβάλλει στις δικαστικές αρχές και έτσι, δεν είχε ασκηθεί σε βάρος του δίωξη και για αυτή την πράξη. Σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο, το γεγονός αυτό δεν κώλυε την μεταγενέστερη άσκηση δίωξης για αυτή την πράξη. Σύμφωνα όμως με το αιτούν γερμανικό δικαστήριο, κατά το γερμανικό δίκαιο, για την αμετάκλητη εκδίκαση απαιτούνταν και η προϋπόθεση το να μην ήταν γνωστή η πράξη στις προανακριτικές αρχές, κατά το χρονικό σημείο της δικαστικής απόφασης, που όμως, στην περίπτωση αυτή, η πράξη, που αφορούσε το ΕΕΣ, ήταν γνωστή στις ιταλικές αρχές. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η καταδικαστική απόφαση για την μεμονωμένη πράξη εξομοιώνονταν με αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που αφορούσε το ΕΕΣ. Έτσι, αν εφαρμόζονταν το ιταλικό δίκαιο, ο Mantello θα έπρεπε να εκδοθεί, ενώ αν εφαρμόζονταν το γερμανικό δίκαιο, αυτός δεν μπορούσε να εκδοθεί, λόγω αμετάκλητης προηγούμενης καταδίκης, την οποία είχε εκτίσει, βάσει του άρθ. 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο.

⁶⁴ Mantello, ό.π., σκ. 47

⁶⁵ Van Straaten, ό.π., σκ.58-61, Turanský, ό.π., σκ. 33

αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που θα διακυβεύονταν με την κίνηση νέας ποινικής διαδικασίας εντός ενός συμβαλλομένου κράτους για τα ίδια περιστατικά, για τα οποία υπάρχει αμετάκλητη απαλλακτική απόφαση, λόγω ανεπαρκών αποδείξεων, σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

Με το ίδιο σκεπτικό, εμπίπτουν και οι αποφάσεις, που έχουν παύσει τη δίωξη, λόγω παραγραφής.⁶⁶ Το γεγονός ότι ο χρόνος παραγραφής διαφέρει στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών και ενώ σε ένα κράτος μέλος μπορεί μία πράξη να έχει υποπέσει σε παραγραφή, ενώ σε ένα άλλο να εξακολουθεί να διώκεται, δεν ασκεί επιρροή, αφού η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών δεν αποτελεί προϋπόθεση στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ (ούτε στο άρθρ. 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο), για τον προσδιορισμό της έννοιας της «αμετάκλητης απόφασης». Η άποψη αυτή επιρρωνύεται από το ότι η απόφαση πλαίσιο προϋποθέτει την ύπαρξη αμοιβαίας εμπιστοσύνης των κρατών μελών στα οικεία συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και ότι κάθε κράτος μέλος αποδέχεται την εφαρμογή του ποινικού δικαίου που ισχύει στα άλλα κράτη, έστω και αν η εφαρμογή της οικείας εθνικής νομοθεσίας θα οδηγούσε σε διαφορετική λύση.⁶⁷

Στην υπόθεση Gözütok και Brügge,⁶⁸ που χαρακτηρίστηκε σταθμός για το ευρωπαϊκό *ne bis in idem*,⁶⁹ το ΔΕΚ προβαίνοντας σε μια ευρύτερη ερμηνεία του άρθρου 54 ΣΕΣΣ, κατέληξε ότι στην έννοια «αμετάκλητη απόφαση» εμπίπτουν όχι μόνο οι αποφάσεις δικαστή αλλά και η απόφαση εισαγγελέα (που μετέχει στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης εντός της οικείας εθνικής έννομης τάξης), να παύσει την ποινική δίωξη. Τούτο βέβαια προϋποθέτει ότι υφίσταται σχετική πρόβλεψη στην εθνική νομοθεσία, ήτοι δυνατότητα παύσης της ποινικής δίωξης με εισαγγελική διάταξη, χωρίς την παρέμβαση δικαστηρίου, αφού προηγουμένως ο κατηγορούμενος έχει εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται π.χ. η καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού, που έχει καθορίσει ο εισαγγελέας με αποτέλεσμα να εξαλείφεται η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης. Στην παραπάνω υπόθεση, είχε προταθεί από τη γερμανική εισαγγελική αρχή, ο φιλικός διακανονισμός,

⁶⁶ ΔΕΚ C-467/04, Gasparini, σκ. 28,31

⁶⁷ ΔΕΚ C-467/04, Gasparini, ό.π., σκ. 29,30, C-436/04, Van Esbroeck, ό.π., σκ. 29, 30, Gözütok και Brügge, ό.π., σκ.32

⁶⁸ Gözütok και Brügge, ό.π., σκ. 30,48. Βλ. ομοίως, απόφαση ΔΕΕ της 29-6-2016, C-486/14, Kossowski, σκ. 39, της 25-7-2018, C-268/17, ΑΥ, σκ. 41, Βλ. επίσης, Τσόλκα Όλ. σε Κατ' άρθρο Ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 563επ., Παρατηρήσεις στην απόφαση Gözütok και Brügge, Καϊάφα-Γκιμπάντι Μ. σε ΠοινΔικ 2003, 281επ.

⁶⁹ Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 395, υποσημ. 77

ώστε να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο με την καταβολή ενός χρηματικού ποσού, το οποίο ο Γερμανός υπήκοος κατέβαλε. Η διαδικασία αυτή προβλέπονταν στα άρθρα 153a και 153, παρ. 1, δεύτερη περίοδος, του Strafprozessordnung (γερμανικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας), σύμφωνα με τα οποία, ο εισαγγελέας μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να θέσει την υπόθεση στο αρχείο ή να παύσει τη δίωξη, χωρίς έγκριση του αρμόδιου δικαστηρίου, αφού προηγουμένως ο κατηγορούμενος έχει εκπληρώσει ορισμένες υποχρεώσεις (π.χ. καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού υπέρ κοινωφελούς ιδρύματος ή του Δημοσίου).

Περαιτέρω, το Δικαστήριο στην υπόθεση *Miraglia*,⁷⁰ έκρινε ότι δεν συνιστά «αμετάκλητη απόφαση», η απόφαση του εισαγγελέα να μην συνεχίσει την ποινική διαδικασία, για τυπικό λόγο, χωρίς να προβεί σε ουσιαστική εκτίμηση της υπόθεσης και συγκεκριμένα, για το λόγο του ότι είχε κινηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του ιδίου κατηγορουμένου για τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

Στην υπόθεση *Kossowski*⁷¹ το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί «αμετάκλητη απόφαση», διάταξη της εισαγγελικής αρχής περί παύσης της ποινικής δίωξης, χωρίς την επιβολή κυρώσεων σε βάρος ενός προσώπου, η οποία είναι απρόσβλητη, με την επιφύλαξη της εκ νέου κινήσεως της ανακριτικής διαδικασίας ή της ανάκλησής της διάταξης, όταν η διαδικασία περατώθηκε χωρίς να διεξαχθεί λεπτομερής ανάκριση. Σχετικά έκρινε ότι ένδειξη για τη μη διεξαγωγή λεπτομερούς ανάκρισης αποτελεί η μη ακρόαση του παθόντος και ενός μάρτυρα. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο, όπως και στην υπόθεση *Miraglia*, έθεσε ως προϋπόθεση για την έννοια της «απόφασης» την προηγούμενη εξέταση της ουσίας της υπόθεσης.⁷² Το Δικαστήριο εξάρτησε την ερμηνεία της «απόφασης», με την οποία κάποιος καταδικάστηκε αμετάκλητα, από το σκοπό, που υπηρετεί το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, ο οποίος είναι όχι μόνο η διασφάλιση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, αλλά και η ανάγκη πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας. Επίσης, το Δικαστήριο επεσήμανε ότι για να λειτουργήσει η αμοιβαία εμπιστοσύνη απαιτείται οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης να μπορούν να εξακριβώσουν, βάσει των στοιχείων, που θα τους διαβιβάσει το κράτος έκδοσης, ότι η εν λόγω δικαστική απόφαση «αποτελεί όντως αμετάκλητη απόφαση περιέχουσα εκτίμηση επί της ουσίας

⁷⁰ ΔΕΚ, της 10-3-2005, C-469/03, *Miraglia*, σκ. 30-35

⁷¹ Απόφαση ΔΕΕ της 29-6-2016, C-486/14, *Kossowski*, σκ. 54

⁷² *Kossowski*, ό.π., σκ. 46,47, *Miraglia*, ό.π., σκ. 30, απόφαση της 5-6-2014, C-398/12, *M*, σκ. 28

της υποθέσεως».⁷³ Στην παραπάνω υπόθεση, ο εισαγγελέας, με διάταξη, έπαυσε την ποινική δίωξη σε βάρος του Kossowski, ελλείψει αποχρωσών ενδείξεων ενοχής, για το λόγο ότι ο κατηγορούμενος είχε αρνηθεί να απολογηθεί και περαιτέρω, δεν είχε καταστεί εφικτό να εξετασθούν ο παθών και ένας μη αυτόπτης μάρτυρας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εξακριβωθεί η βασιμότητα ή μη των καταγγελιών του παθόντος.

Στην απόφαση του ΔΕΕ της 5-6-2014, C-398/12, M,⁷⁴ κρίθηκε ότι η διάταξη περί παύσεως της ποινικής διώξεως σε βάρος ορισμένου προσώπου, η οποία εμποδίζει να ασκηθεί σε βάρος του προσώπου αυτού νέα ποινική δίωξη για τα ίδια πραγματικά περιστατικά εντός του συμβαλλόμενου κράτους, στο οποίο εκδόθηκε η διάταξη, εκτός αν υπάρξουν νέες αποδείξεις κατά του εν λόγω προσώπου, θεωρείται «αμετάκλητη απόφαση». Στην υπόθεση αυτή, το ανακριτικό τμήμα του tribunal de première instance de Mons (Βέλγιο) εξέδωσε απόφαση, με τη μορφή διάταξης, περί μη παραπομπής στο ακροατήριο, λόγω ανεπαρκών αποδείξεων. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε από το εφετείο της Μονς και ακολούθως, απορρίφθηκε η ασκηθείσα αναίρεση. Σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο, ήταν επιτρεπτή η επανάληψη της ανακριτικής διαδικασίας, λόγω της ύπαρξης νέων αποδείξεων, μόνο κατόπιν αιτήματος της εισαγγελικής αρχής. Στην υπόθεση αυτή, η επανάληψη της ανακριτικής διαδικασίας δεν συνιστούσε ακριβώς «έκτακτο ένδικο μέσο», ωστόσο όμως αφορούσε την κατ' εξαίρεση κίνηση, βάσει διαφορετικών αποδεικτικών στοιχείων, μιας χωριστής διαδικασίας και όχι την απλή συνέχιση της διαδικασίας, που είχε ήδη ολοκληρωθεί.

Στην απόφασή του αυτή, το ΔΕΕ ευθυγραμμίσθηκε με το ΕΔΔΑ, στη νομολογία του οποίου και παρέπεμψε, για το ζήτημα της επίδρασης των έκτακτων ένδικων μέσων στον αμετάκλητο χαρακτήρα μιας απόφασης. Ειδικότερα, στην Zolotoukhine κατά Ρωσίας,⁷⁵ είχε γίνει δεκτό ότι τα έκτακτα ένδικα μέσα δεν λαμβάνονται υπόψη, για την κρίση περί του εάν η διαδικασία έχει περατωθεί αμετάκλητα και παρόλο που και τα έκτακτα ένδικα μέσα αποτελούν συνέχεια της αρχικής διαδικασίας, ο «αμετάκλητος» χαρακτήρας της απόφασης δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την άσκησή τους.⁷⁶ Ομοίως και στο ελληνικό δίκαιο, η δυνατότητα

⁷³ Kossowski, ό.π., σκ. 52

⁷⁴ Σκ. 36-41

⁷⁵ αριθ. 14939/03 § 83 της 10-2-2009

⁷⁶ ΕΔΔΑ, Zolotoukhine κατά Ρωσίας, αριθ. 14939/03 § 108, 10-2-2009

άσκησης έκτακτων ένδικων μέσων (επανάληψη της διαδικασίας-άρθ. 525επ ΚΠΔ) δεν λαμβάνεται υπόψη για τον αμετάκλητο χαρακτήρα της απόφασης ή του βουλεύματος.

Τέλος, στην υπόθεση Turanský⁷⁷ το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι δεν συνιστά «αμετάκλητη απόφαση» η απόφαση αστυνομικών αρχών, μετά από εξέταση της ουσίας της υπόθεσης και πριν την απαγγελία κατηγορίας, με την οποία παύει προσωρινά η ποινική δίωξη, καθώς στην περίπτωση αυτή, δεν εξαλείφεται οριστικά η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης.

2.2.3. Έκτιση της ποινής

Το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, θέτει ως προϋπόθεση ενεργοποίησης αυτού του λόγου υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, ότι σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη θα πρέπει να «έχει εκτιθεί» ή να «εκτίεται» ή να «μην μπορεί πλέον να εκτιθεί» σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης.⁷⁸ Η πρόσθετη αυτή προϋπόθεση στοχεύει στην αποφυγή του ενδεχομένου ατιμωρησίας των δραστών, στους οποίους έχει επιβληθεί αμετάκλητα ποινή, αλλά πριν αυτή εκτελεσθεί, καταφεύγουν σε άλλο κράτος μέλος, επικαλούμενοι την αρχή *ne bis in idem*, ώστε να μην υποβληθούν στην εκτέλεση της ποινής, που τους επιβλήθηκε.

Εν προκειμένω, έχει ανακύψει το ερώτημα αν η εν λόγω προϋπόθεση είναι συμβατή με το άρθρο 50 ΧΘΔΕΕ, το οποίο δεν θέτει τέτοιο πρόσθετο όρο. Το ΔΕΕ κρίνοντας την πρόσθετη αυτή προϋπόθεση, που έχει τεθεί και στο άρθρο 54 της ΣΕΣ Schengen (με όμοια διατύπωση όπως στο άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο), στην υπόθεση Spasic, κατέληξε ότι είναι συμβατή με το άρθρο 50 του ΧΘΔΕΕ και συνιστά περιορισμό του θεμελιώδους ατομικού δικαιώματος της *ne bis in idem*, κατά το άρθρο 52 ΧΘΔΕΕ.⁷⁹ Το ΔΕΕ στο σκεπτικό του, αναφέρθηκε στις Επεξηγήσεις σχετικά με τον ΧΘΔΕΕ, αναφορικά με το άρθρο 50 αυτού, οι οποίες μνημονεύουν ρητώς το άρθρο 54 της ΣΕΣ Schengen, μεταξύ των διατάξεων, τις οποίες αφορά η οριζόντια ρήτρα του άρθρου 52 παρ. 1 ΧΘΔΕΕ, που ορίζει τις προϋποθέσεις περιορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων.⁸⁰ Σημειώνεται δε ότι, οι Επεξηγήσεις έχουν εκπονηθεί με σκοπό την

⁷⁷ ΔΕΚ, C-491/07, Turanský της 22-12-2008, σκ. 40-45

⁷⁸ Αναγνωστόπουλο Η., Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, ό.π., σελ. 85επ., του ιδίου, Η "έκτιση" της ποινής στο άρθ. 54 της ΣΕΣΣ, ΠοινΧρον ΝΗ' (2008), 113επ., Μουζάκη Δ., ΕΕΣ (2009), Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 317-339, Βούλγαρη Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ II, ό.π. σελ. 10επ.

⁷⁹ Απόφαση ΔΕΕ της 27-5-2014, C-129/14 PPU, Spasic

⁸⁰ Για τους περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων, κατ' άρθ. 52 ΧΘΔΕΕ, βλ. αναλυτικότερα Κανελλοπούλου-Μαλούχου Ν. σε Κατ' άρθρο ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 610επ.

παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών (άρθ. 6 παρ. 1 εδ. γ' ΣΕΕ και 52 παρ. 7 ΧΘΔΕΕ). Περαιτέρω, το ΔΕΕ δέχθηκε ότι ο περιορισμός αυτός είναι συμβατός με το άρθρο 52 ΧΘΔΕΕ, καθώς σέβεται το βασικό περιεχόμενο της αρχής *ne bis in idem*, που κατοχυρώνει το άρθρο 50 ΧΘΔΕΕ, δεν έχει δυσανάλογο χαρακτήρα και ανταποκρίνεται σε σκοπό γενικού ενδιαφέροντος, καθώς αποσκοπεί στην εδραίωση υψηλού επιπέδου ασφάλειας εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας (άρθ. 67§3 ΣΛΕΕ) και στην αποτροπή του ενδεχομένου ατιμωρησίας προσώπων, τα οποία έχουν καταδικαστεί εντός κράτους μέλους της Ένωσης με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου και δεν βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την αποτροπή, σε διασυννοριακό επίπεδο, του ενδεχομένου ατιμωρησίας των εν λόγω προσώπων.⁸¹

Πέραν του ανωτέρω ουσιώδους ζητήματος, το ΔΕΕ, επιλαμβανόμενο ύστερα από προδικαστικά ερωτήματα, κατ' άρθρο 267 ΣΛΕΕ, έχει κρίνει πότε η ποινή «εκτίθηκε» ή «εκτίεται» ή «δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί» σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης.

Στην παραπάνω αναφερόμενη υπόθεση Gözütok και Brügge,⁸² το ΔΕΚ δέχθηκε ότι η ποινή «εκτίθηκε», στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος εκπλήρωσε την υποχρέωση, που του επιβλήθηκε (π.χ. καταβολή ποσού), στα πλαίσια διαδικασίας φιλικού διακανονισμού με τον εισαγγελέα και εξαλείφθηκε η δυνατότητα ποινικής δίωξης.

Στην υπόθεση Kretzinger,⁸³ ασχολήθηκε με το ζήτημα αν η ποινή «εκτίθηκε» ή «εκτίεται», σε περίπτωση αναστολής της από το εθνικό δικαστήριο. Το Δικαστήριο, αφού τόνισε ότι ο θεσμός της αναστολής είναι γνωστός στα ποινικά συστήματα των κρατών μελών,⁸⁴ κατέληξε στο ότι η ποινή που αναστέλλεται θεωρείται ότι «εκτίεται», αφ' ης στιγμής η απόφαση καθίσταται εκτελεστή και καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας και ότι «εκτίθηκε» μετά το πέρας της δοκιμασίας.⁸⁵ Το Δικαστήριο σημείωσε ότι θα ήταν ανακόλουθο να αποκλείονται οι ποινές με αναστολή, που επιβάλλονται συνήθως για λιγότερο σοβαρές αξιόποινες πράξεις, από την προϋπόθεση

⁸¹ Spasic, ό.π., σκ. 54-74

⁸² Gözütok και Brügge, ό.π., σκ. 30

⁸³ Απόφαση ΔΕΚ της 18-7-2007, C-288/05, Kretzinger

⁸⁴ Kretzinger, ό.π., σκ.40

⁸⁵ Kretzinger, ό.π., σκ.42,

περί εκτίσεως του εν λόγω άρθρου και να καθίσταται έτσι δυνατή η άσκηση νέας ποινικής δίωξης.

Αντίθετα, η κράτηση στο αστυνομικό τμήμα ή η θέση σε προσωρινή κράτηση δεν θεωρείται ποινή που «έχει ήδη εκτιθεί» ή «εκτίεται», αλλά συνυπολογίζεται στην επιβληθείσα ποινή φυλάκισης.⁸⁶

Στην υπόθεση Spasic,⁸⁷ το ΔΕΕ ασχολήθηκε με την περίπτωση, που είχαν επιβληθεί δύο κύριες ποινές, μια ποινή στερητική της ελευθερίας και χρηματικό πρόστιμο. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η προϋπόθεση ότι η ποινή πρέπει να «έχει ήδη εκτιθεί», καλύπτει και αυτές τις περιπτώσεις. Όταν όμως η μία από τις δύο ποινές δεν έχει «εκτιθεί», δεν πληρούται η σχετική με την έκταση προϋπόθεση. Επίσης, αν έχει καταβληθεί μόνο το χρηματικό πρόστιμο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ποινή «εκτίεται», κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣ Schengen.⁸⁸

Περαιτέρω, στην υπόθεση Bourgain,⁸⁹ κλήθηκε να απαντήσει στο ερώτημα αν η αρχή *ne bis in idem*, που κατοχυρώνει το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, μπορεί να εφαρμοστεί σε ποινική διαδικασία, που η αμετακλήτως επιβληθείσα ποινή δεν κατέστη ποτέ δυνατόν να εκτιθεί, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους της καταδίκης. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η περίπτωση που η ποινή ουδέποτε κατέστη δυνατόν να εκτιθεί άμεσα, «λόγω δικονομικών ιδιαιτεροτήτων», εμπίπτει στην έννοια «δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί». Ειδικότερα, έκρινε ότι η αμνηστία, που χορηγήθηκε στην καταδικαστική απόφαση, είχε ως αποτέλεσμα η ποινή «να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί» στο κράτος μέλος της καταδίκης και συνεπώς, εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο και συνιστά λόγο υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, που εκδόθηκε από άλλο κράτος μέλος σε βάρος του ιδίου προσώπου για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Η υπόθεση αφορούσε ερήμην καταδικαστική απόφαση γαλλικού δικαστηρίου, για τα αδικήματα της λιποταξίας και ανθρωποκτονίας με πρόθεση, η οποία στη συνέχεια, αμνηστεύθηκε, σύμφωνα με τους γαλλικούς νόμους, 66-396, της 17ης Ιουνίου 1966 και 68-697, της 31ης Ιουλίου 1968, «Χορήγηση γενικής αμνηστίας για όλα τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν σε σχέση με τα γεγονότα της Αλγερίας». Όταν, δε, ασκήθηκε η νέα δίωξη στην Γερμανία, που εξέδωσε το ΕΕΣ, είχε ήδη αμνηστευθεί και υποπέσει σε παραγραφή στην Γαλλία.

⁸⁶ Kretzinger, ό.π., σκ. 52

⁸⁷ Απόφαση ΔΕΕ της 27-5-2014, C-129/14 PPU Spasic

⁸⁸ Spasic, ό.π., σκ. 80-85

⁸⁹ Απόφαση ΔΕΕ της 11-12-2008, C-297/07, Bourgain

2.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Σύμφωνα με την από 2-7-2020 Έκθεση Αξιολόγησης της Επιτροπής,⁹⁰ όλα τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει στην εθνική τους νομοθεσία το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, ωστόσο, ως προς τον πρόσθετο όρο της έκτισης της ποινής, κάποια κράτη δεν έχουν μεταφέρει και τα τρία εναλλακτικά κριτήρια. Στην ελληνική έννομη τάξη, το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο μεταφέρθηκε αυτούσιο στο άρθρο 11 περ. β' Ν. 3251/2004, ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Είναι αυτονόητο ότι ως «έχει δικασθεί τελεσιδίκως», που έχει αποδοθεί στο κείμενο του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, στο ελληνικό δίκαιο, νοείται η «αμετάκλητη απόφαση». Στο γερμανικό κείμενο, χρησιμοποιείται ο όρος «rechtskräftig verurteilt», στο γαλλικό, «jugement définitif» και στο αγγλικό «finally judged».

Στο ελληνικό δίκαιο, το δεδικασμένο και η εκκρεμοδικία προβλέπονται στο άρθρο 57 ΚΠΔ. Για την ύπαρξη δεδικασμένου ή εκκρεμοδικίας πρέπει να συντρέχουν: α) αμετάκλητη απόφαση (ή βούλευμα) που αποφαινεται για τη βασιμότητα ή μη της κατηγορίας ή παύει οριστικά την ποινική δίωξη για μια αξιόποινη πράξη, β) ταυτότητα προσώπου και γ) ταυτότητα πράξης, ως προς το πραγματικό σκέλος της στο σύνολο του (τρόπο, χρόνο, τόπο και λοιπές ιστορικές περιστάσεις τέλεσης της) και ανεξάρτητα από τον νομικό χαρακτηρισμό της, που περιλαμβάνει τόσο την πράξη του δράστη (ενέργεια ή παράλειψη) όσο και το αξιόποιο αποτέλεσμα που προκλήθηκε από αυτή, αμέσως με την τέλεσή της ή σε μεταγενέστερο χρόνο.⁹¹

Ήδη, στο άρθρο 57 παρ. 4 του ισχύοντος από 1-7-2019 ΚΠΔ, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο Ν. 4620/2019, ορίζεται «ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει από την δίωξη συγκεκριμένου προσώπου εάν, ύστερα από την διενέργεια ευρωπαϊκής δικαστικής συνδρομής, προκύψει ότι έχει ήδη ασκηθεί δίωξη σε βάρος του για τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Επίσης, στο άρθρο 9 παρ. 3 ΠΚ, προβλέπεται το ακαταδίωκτο των εγκλημάτων που τελέστηκαν στην αλλοδαπή, αν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση για την ίδια πράξη από δικαστήριο κράτους μέλους.

⁹⁰ COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

⁹¹ ΑΠ 1255/2020, ΑΠ 742/2020, ΑΠ 735/2020,

Κατά το ελληνικό δίκαιο, «αμετάκλητες αποφάσεις», που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 11 περ. β Ν. 3251/2004, είναι αναμφίβολα οι αποφάσεις των δικαστηρίων (αθωωτικές ή καταδικαστικές) και τα αμετάκλητα βουλεύματα, που αποφαίνονται να μην γίνει κατηγορία, γιατί δεν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ή αυτές που υπάρχουν δεν είναι σοβαρές για την παραπομπή του κατηγορουμένου (άρθ. 310§1 περ. α, 311§1 ΚΠΔ) ή παύουν οριστικά την ποινική δίωξη, λόγω παραγραφής (άρθ. 310 περ. β, 311§1 ΚΠΔ), αφού στις περιπτώσεις αυτές, έχει εξαλειφθεί η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης ή συνέχισης της ποινικής διαδικασίας και μάλιστα, για λόγους ουσίας.

Στην έννοια της αμετάκλητης απόφασης, θα μπορούσαν επίσης, κατά τη γνώμη μου, να υπαχθούν και οι αποφάσεις ποινικής συνδιαλλαγής (άρθ. 301, 302 ΚΠΔ) και ποινικής διαπραγμάτευσης (άρθ. 303 ΚΠΔ), που εξαλείφουν οριστικά την ποινική αξίωση της πολιτείας, αλλά και περιέχουν κρίση επί της ουσίας της υπόθεσης, αφού ο υπαίτιος παραδέχεται την ενοχή του και του επιβάλλεται μειωμένη ποινή και έτσι, δεν είναι ατιμώρητος με αποτέλεσμα να εξυπηρετείται και η προϋπόθεση, που έθεσε η *Miraglia*, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας.

Επίσης, κατά τη γνώμη μου, θα μπορούσαν να υπαχθούν και οι διατάξεις του εισαγγελέα περί αποχής από την ποινική δίωξη, κατ' άρθρα 48 και 49 ΚΠΔ, οι οποίες προέρχονται από πρόσωπο, που μετέχει στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, με εχέγγυα ανεξαρτησίας και επιφέρουν την οριστική εξάλειψη της ποινικής αξίωσης της πολιτείας, με την τήρηση από τον υπαίτιο των υποχρεώσεων, που θα του τεθούν (π.χ. ικανοποίηση του παθόντος, καταβολή χρηματικού ποσού σε φιλανθρωπική οργάνωση ή κοινωφελές ταμείο κλπ.)(*Gözütok* και *Brügge*).

Ωστόσο, ιδιαίτερα δυσχερές είναι το ζήτημα εάν οι εισαγγελικές διατάξεις, κατ' άρθρο 51 παρ. 2 και 3 ΚΠΔ ή οι αρχειοθετήσεις, κατ' άρθρο 43 ΚΠΔ, εμπίπτουν στην έννοια «αμετάκλητες αποφάσεις». Για το ζήτημα αυτό, έχει εκφρασθεί θετική άποψη,⁹² αφού σύμφωνα με την ευρεία ερμηνεία, που έχει δώσει η νομολογία του ΔΕΕ,⁹³ στην έννοια «απόφαση» περιλαμβάνονται και οι εισαγγελικές διατάξεις. Πράγματι, στις περιπτώσεις που έχει εξαλειφθεί οριστικά η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης (για παράδειγμα, εκδόθηκε απορριπτική διάταξη ή η υπόθεση αρχειοθετήθηκε για το λόγο ότι το αδίκημα έχει υποπέσει σε παραγραφή), τότε, κατά τη γνώμη μου, δεν θα υπήρχε

⁹² Αναγνωστόπουλο Η., Η έννοια της «δίωξης» στα άρθ. 11 εδ. η' και 12 εδ. α' του Ν. 3251/2004, *ΠοινΧρον* ΝΕ' (2005), σελ. 856

⁹³ C-187/01 και C-385/01, *Gözütok* και *Brügge*, ό.π.

κάποιος λόγος να μην γίνει δεκτό ότι αυτές οι διατάξεις ή οι αρχειοθετήσεις εμπίπτουν στην έννοια «αμετάκλητη απόφαση». Προβληματισμός, κατά τη γνώμη μου, δημιουργείται στις περιπτώσεις που υπάρχει η δυνατότητα επανεξέτασης της υπόθεσης, αν προκύψουν νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία, σύμφωνα με τα άρθρα 43 παρ. 6 και 51 παρ. 4 ΚΠΔ, παρά το οιονεί δεδικασμένο,⁹⁴ που παράγουν οι εν λόγω διατάξεις του εισαγγελέα πλημ/κών, κατ' άρθρο 51 παρ. 2 και 3 ΚΠΔ, ακόμα και αν έχει απορριφθεί από τον εισαγγελέα εφετών τυχόν ασκηθείσα προσφυγή, κατ' άρθρο 52 ΚΠΔ, ή οι αρχειοθετήσεις, κατ' άρθρο 43 ΚΠΔ, έστω και αν έχουν εγκριθεί από τον εισαγγελέα εφετών. Στις περιπτώσεις αυτές φαίνεται ότι «δεν έχει εξαλειφθεί οριστικά η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης», προϋπόθεση, που σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ,⁹⁵ απαιτείται για την ύπαρξη «αμετάκλητης απόφασης».⁹⁶ Πάντως, όπως προαναφέρθηκε πρόκειται περί δυσχερούς ζητήματος, που αν ανακύψει, θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με υποβολή προδικαστικού ερωτήματος από τις δικαστικές αρχές του κράτους εκτέλεσης (άρθ. 267 ΣΛΕΕ).

Ως προς τις πράξεις του εισαγγελέα, κατ' άρθρο 63 Ν. 4689/2020 (ΦΕΚ Α'103/27-5-2020),⁹⁷ με τις οποίες, θέτει στο αρχείο τα πλημμελήματα, που έχουν τελεσθεί μέχρι την 30-4-2020 και τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης μέχρι ενός (1) έτους, υπό τον όρο ότι ο υπαίτιος δεν υποπέσει, μέσα σε δύο έτη από τη δημοσίευση του παραπάνω νόμου (ήτοι μέχρι την 27-5-2022), σε νέα αξιόποινή πράξη και καταδικασθεί αμετάκλητα σε ποινή στερητική της ελευθερίας, ανώτερη των έξι μηνών, λεκτέα τα ακόλουθα: Στις παραπάνω υποθέσεις, που τίθενται στο αρχείο, εξαλείφεται οριστικά η δυνατότητα συνέχισης της ποινικής διαδικασίας στην Ελλάδα, εφόσον πληρωθεί η τεθείσα προϋπόθεση, δηλαδή, εφόσον, από την 27-5-2020 μέχρι την 27-5-2022, ο υπαίτιος δεν τελέσει άλλη αξιόποινή πράξη, για την οποία, εντός του προαναφερόμενου χρονικού διαστήματος, καταδικασθεί αμετάκλητα σε ποινή στερητική της ελευθερίας, ανώτερη των έξι μηνών. Αντίθετα, αν εντός του παραπάνω χρονικού διαστήματος, ο υπαίτιος τελέσει αδίκημα και καταδικασθεί για αυτό σε ποινή στερητική της ελευθερίας, τότε αναβιώνει η παραπάνω διαδικασία.

⁹⁴ Σταμάτη Κ., "Η προκαταρκτική εξέταση κατά την ποινική διαδικασία", σελ. 266, 267, Μπουρόπουλου Α., ΕρμΚΠΔ, τ. Α' σελ. 66, ΑΠ 672/2017, ΑΠ 1699/2010, ΑΠ 1995/2004. Στην ΑΠ 735/2020, κρίθηκε ότι οι διατάξεις κατ' άρθ. 51 ΚΠΔ και οι αρχειοθετήσεις κατ' άρθ. 43§3 ΚΠΔ δεν παράγουν δεδικασμένο.

⁹⁵ ΔΕΚ, C-187/01 και C-385/01, Gözütok και Brügghe σκ. 30, C-491/07, Turanský, σκ. 32,33,36, C-261/09, Mantello, σκ. 45,47

⁹⁶ Μουζάκη Δ., ΕΕΣ, ό.π., σελ. 507

⁹⁷ Ανάλογες ρυθμίσεις έχουν θεσπισθεί κατά καιρούς και στο παρελθόν, με άρθ. 8 Ν. 4411/16, άρθ. 8 Ν. 4198/13, άρθ. 4 Ν. 4043/12, άρθ. 31 Ν. 3346/05, άρθ. 1 Ν. 1240/82

Κατά τη γνώμη μου, οι παραπάνω αρχειοθετήσεις, με πράξη του εισαγγελέα, θα μπορούσαν να υπαχθούν στην έννοια «αμετάκλητη απόφαση» του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, στις περιπτώσεις, που έχει πληρωθεί ο παραπάνω τεθείς όρος, καθώς πρόκειται για πράξεις, που προέρχονται από εισαγγελέα, δηλ. όργανο, που μετέχει στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης και περιβάλλεται με εχέγγυα δικαστικής ανεξαρτησίας (προσωπικής και λειτουργικής, κατ' άρθ. 87επ. Σ) και οδηγούν σε οριστική εξάλειψη της δυνατότητας συνέχισης της ποινικής διαδικασίας στην Ελλάδα. Βέβαια, αυτές οι πράξεις αρχειοθέτησης, εκδίδονται χωρίς την προηγούμενη εξέταση της ουσίας της υπόθεσης (βλ. Kossowski,⁹⁸ Miraglia⁹⁹). Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, η παύση της δίωξης γίνεται με διάταξη νόμου, που αφορά αόριστο αριθμό προσώπων και αποτελεί επιλογή της νομοθετικής λειτουργίας, στα πλαίσια της δημοκρατικής διαδικασίας, να άρει την ποινική αξίωση της πολιτείας για τα εν λόγω εγκλήματα. Τέτοια ευχέρεια επιλογής παρέχεται στη νομοθετική λειτουργία και στην περίπτωση του άρθρου 3 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο, που προβλέπει την αμνηστία ως υποχρεωτικό λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις παραδοχές της Kretzinger,¹⁰⁰ η ποινή θα πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίεται», κατά τη γνώμη μου, στις περιπτώσεις της υφ' όρον απόλυσης (άρθ. 105 Β επ. ΠΚ)¹⁰¹ και της απόλυσης υπό τον όρο της κατ' οίκον έκτισης της ποινής, με ηλεκτρονική επιτήρηση (άρθ. 110 Α ΠΚ), αφού ο χρόνος δοκιμασίας είναι τρόπος έκτισης της ποινής, που έχει θεσπισθεί για να προετοιμασθεί ο κατάδικος για την ομαλή επανένταξή του στην κοινωνία¹⁰². Κατά δε το στάδιο αυτό, ο κατάδικος είναι υποχρεωμένος να τηρεί τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί, ενώ σε περίπτωση, μη τήρησης αυτών, ανακαλείται η απόλυσή του και επιστρέφει στην φυλακή για να εκτίσει το υπόλοιπο της ποινής, που του επιβλήθηκε. Όταν δε παρέλθει και ο χρόνος δοκιμασίας, η ποινή θα πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίθηκε».

Η ποινή θα πρέπει, επίσης, να θεωρείται ότι «εκτίεται», κατά τη γνώμη μου, στις περιπτώσεις, που έχει χορηγηθεί αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρους (άρθ. 99 ΠΚ) (θέμα για το οποίο είχε ασχοληθεί το Δικαστήριο στην υπόθεση Kretzinger), αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής (άρθ. 100 ΠΚ), καθώς και στις περιπτώσεις μετατροπής της ποινής φυλάκισης σε χρηματική και καταβολής σε δόσεις της

⁹⁸ Kossowski, ό.π., σκ. 54

⁹⁹ Miraglia, ό.π., σκ. 30-35

¹⁰⁰ Kretzinger, ό.π. σκ. 42

¹⁰¹ Αναγνωστόπουλο Η., Η "έκτιση" της ποινής στο άρθ. 54 της ΣΕΣΣ, ΠοινΧρον ΝΗ' (2008), 115επ.

¹⁰² ΟΛΑΠ 106/1991, ΑΠ 581/2020, ΑΠ 346/2019, ΑΠ 496/2019, ΑΠ 500/2019, ΑΠ 634/2019

μετατραπείσας σε χρηματική ποινή φυλάκισης (οι δύο τελευταίες περιπτώσεις αφορούν αδικήματα, που τελέσθηκαν πριν τις 1-7-2019 – άρθ. 82§§1,4 προϊσχύσαντος ΠΚ, σε συνδ. με άρθ. 465 νέου ΠΚ και άρθ. 2 ΠΚ), αφού αποτελούν τρόπο έκτισης της ποινής, ο δε καταδικασθείς οφείλει να τηρεί τις υποχρεώσεις που του τέθηκαν, άλλως, ανακαλείται η χορηγηθείσα αναστολή, ενώ, αν δεν καταβάλλει το ποσό της μετατροπής ή τις ορισθείσες δόσεις, διατάσσεται η εκτέλεση της ποινής. Όταν δε παρέλθει και ο χρόνος της αναστολής ή στις περιπτώσεις της μετατροπής της ποινής φυλάκισης σε χρηματική, καταβάλλει το ποσό της χρηματικής ποινής, η ποινή θα πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίθηκε».

Ομοίως, θα πρέπει να αντιμετωπισθούν και οι περιπτώσεις εναλλακτικής έκτισης της ποινής, οι οποίες άλλωστε είναι συνήθεις στις εθνικές έννομες τάξεις των κρατών μελών, όπως η κατ' οίκον έκτιση της ποινής (άρθ. 105 ΠΚ), η παροχή κοινωνικού έργου, η οποία, άλλωστε, μετά τη θέση σε ισχύ του νέου ΠΚ από 1-7-2019, με το Ν. 4637/2019, αποτελεί κύρια ποινή (άρθ. 50 περ. γ', 105 Α ΠΚ) και η μετατροπή της ποινής φυλάκισης σε κοινωνική εργασία (άρθ. 104 Α ΠΚ). Έτσι, διαρκούς της χρονικής περιόδου της κατ' οίκον έκτισης της ποινής ή της παροχής κοινωνικού έργου, η ποινή θα πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίεται», ενώ με τη λήξη της, θα πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίθηκε».

3.Ποινικώς ανεύθυνοι ανήλικοι

3.1. Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ

Η διάταξη του άρθρου 3 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο προβλέπει λόγο υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ., όταν το πρόσωπο για το οποίο έχει εκδοθεί το Ε.Ε.Σ., δεν μπορεί, λόγω της ηλικίας του, να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνο για τις πράξεις, για τις οποίες εκδόθηκε το Ε.Ε.Σ., σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης.

Ο υποχρεωτικός αυτός λόγος μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ. τέθηκε ύστερα από την από 14-11-2001 έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹⁰³, που περιείχε το σχέδιο νομοθετικού ψηφίσματος με τις τροπολογίες στην πρόταση της Επιτροπής για την

¹⁰³ A5-0397/2001, σελ. 42, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2001-0397+0+DOC+PDF+V0//EL>

Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου για το ΕΕΣ και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών¹⁰⁴. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην παραπάνω έκθεσή του, πρότεινε να εισαχθεί ένας προαιρετικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ για το πρόσωπο που θεωρείται "ανήλικος μη υπέχων ποινική ευθύνη" δυνάμει του δικαίου του κράτους-μέλους εκτέλεσης. Εν τέλει, στην απόφαση πλαίσιο, ο παραπάνω λόγος τέθηκε ως υποχρεωτικός λόγος μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ.

Η παραπάνω διάταξη ερμηνεύθηκε πρώτη φορά από το ΔΕΕ, στην υπόθεση Piotrowski,¹⁰⁵ που οριοθέτησε το πεδίο εφαρμογής της. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, ο λόγος αυτός μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ. δεν εφαρμόζεται σε όλους τους ανηλίκους γενικά αλλά μόνο σ' εκείνους, που σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης, δεν έχουν την ηλικία για να θεωρούνται ποινικά υπεύθυνοι για τις πράξεις, για τις οποίες εκδόθηκε το Ε.Ε.Σ.¹⁰⁶ Σκοπός της διάταξης είναι να εξαιρέσει από την παράδοση τους ανηλίκους, που λόγω της ηλικίας τους, δεν μπορούν να διωχθούν ή να καταδικασθούν, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, για τις πράξεις για τις οποίες εκδόθηκε το Ε.Ε.Σ.¹⁰⁷ Πάντως, παρόλο που η απόφαση πλαίσιο δεν απαγορεύει κατ' αρχήν την παράδοση ανηλίκων που έχουν συμπληρώσει την ηλικία της ποινικής ευθύνης στο κράτος εκτέλεσης, εντούτοις, η ΕΣΔΑ, ο ΧΘΔΕΕ (άρθ. 24 παρ. 2) και η Οδηγία 2016/800 (άρθ. 1 στοιχ. β', 17), η οποία θεσπίζει κοινούς ελάχιστους κανόνες για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων των παιδιών, υποχρεώνουν τις δικαστικές αρχές εκτέλεσης να εξασφαλίζουν στους εν λόγω ανηλίκους την τήρηση των ειδικών δικονομικών δικαιωμάτων των ανηλίκων και να δίνεται πάντοτε πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον των ανηλίκων σε βάρος των οποίων εκδόθηκε το ΕΕΣ.¹⁰⁸ Επίσης, με την παραπάνω απόφαση, κρίθηκε ότι το κράτος-μέλος εκτέλεσης δεν οφείλει «να λάβει υπόψη τις ενδεχόμενες συμπληρωματικές προϋποθέσεις σχετικά με εξατομικευμένη αξιολόγηση από τις οποίες το δίκαιο του κράτους μέλους αυτού εξαρτά στη συγκεκριμένη περίπτωση, την ποινική δίωξη ή καταδίκη ενός ανηλίκου για τέτοιες πράξεις».¹⁰⁹

Σύμφωνα με την από 2-7-2020 Έκθεση Αξιολόγησης της Επιτροπής¹¹⁰, παρόλο που οι νομοθεσίες των κρατών-μελών δεν είναι εναρμονισμένες και δεν υπάρχει ένα

¹⁰⁴ COM(2001)522, τελικό, της 19-9-2001

¹⁰⁵ Απόφαση ΔΕΕ της 23-1-2018, C-367/16, Piotrowski

¹⁰⁶ Piotrowski, ό.π., σκ. 29, 38

¹⁰⁷ Piotrowski, ό.π., σκ. 30

¹⁰⁸ Piotrowski, ό.π., σκ. 35,36,37

¹⁰⁹ Piotrowski, ό.π., σκ. 62

¹¹⁰ COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

κοινό όριο ηλικίας ποινικής ευθύνης για τους ανηλίκους, ούτε κοινός ο χρόνος κατά τον οποίο η ηλικία ασκεί επιρροή (ο χρόνος τέλεσης της πράξης ή ο χρόνος κατά τον οποίο απαγγέλλεται η κατηγορία) δεν έχουν εντοπισθεί προβλήματα (ενν.: μέχρι την ημερομηνία σύνταξης της Έκθεσης της Επιτροπής).

Όπως σχετικά αναφέρεται στο από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹¹¹, το 2019, οι περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, λόγω ποινικής ανευθυνότητας, ήταν μόνο 2 (1 στην Πολωνία και 1 στην Ουγγαρία). Το 2018, καταγράφηκαν 4 υποθέσεις και το 2017 μόνο 2.

3.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Στο ελληνικό δίκαιο, η παραπάνω διάταξη έχει μεταφερθεί αυτούσια, ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ., στο άρθρο 11 περ. γ Ν. 3251/2004. Σύμφωνα δε με το άρθρο 126 παρ. 1 ΠΚ, ποινικά ανεύθυνοι είναι οι ανήλικοι έως δεκαπέντε ετών, κρίσιμος δε είναι ο χρόνος τέλεσης της πράξης. Η αύξηση του κατώτατου ορίου έναρξης της ποινικής ευθύνης από το 13^ο στο 15^ο, επήλθε ύστερα από τροποποίηση του άρθρου 126 παρ.1 ΠΚ, με το άρθρ. 7 παρ. 2 ν. 4322/2015¹¹².

Κεφάλαιο τρίτο

Ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων περί των λόγων προαιρετικής μη εκτέλεσης του Ε.Ε.Σ.

1.Μη έλεγχος του διττού αξιοποιίνου

1.1.Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ

Στο άρθρο 4 περ. 1) της απόφασης πλαίσιο θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «εάν, σε μια από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2

¹¹¹ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

¹¹² ΦΕΚ Α' 42/27-4-2015. Μάλιστα, στην Αιτιολογική Έκθεση του νόμου αυτού, αναφέρεται ότι με την αύξηση του κατωτάτου ορίου έναρξης της ποινικής ευθύνης των ανηλίκων, η ελληνική νομοθεσία "ευθυγραμμίζεται με τις προβλέψεις άλλων ευρωπαϊκών έννομων τάξεων αλλά και με τη σύσταση των Στοιχειωδών Κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για την απονομή της Δικαιοσύνης σε Ανηλίκους (Κανόνες του Πεκίνο) να μην καθορίζεται η ηλικία έναρξης σε πολύ πρώιμο στάδιο".

παρ. 4, η πράξη λόγω της οποίας εκδίδεται το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν συνιστά αξιόποινη πράξη κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης.¹¹³ ωστόσο, προκειμένου περί φόρων, τελών, τελωνείων και συναλλάγματος, η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δεν θα μπορεί να αποτελεί αντικείμενο άρνησης λόγω του ότι η νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσης δεν επιβάλλει ιδίου τύπου φόρους ή τέλη ή δεν προβλέπει ιδίου τύπου ρύθμιση περί φόρων, τελών, τελωνείων και συναλλάγματος με εκείνη του κράτους μέλους έκδοσης του εντάλματος».

Με την παραπάνω διάταξη θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, το διττό αξιόποινο της πράξης για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ (να είναι αξιόποινη και κατά το δίκαιο του κράτους έκδοσης και κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης). Σύμφωνα με την απόφαση πλαίσιο, από το διττό αξιόποινο εξαιρούνται: 1) οι αξιόποινες πράξεις που σχετίζονται με φόρους, τέλη, τελωνεία και συναλλάγμα. Για αυτές τις πράξεις, η απόφαση πλαίσιο ορίζει ότι το κράτος εκτέλεσης δεν μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ για το λόγο ότι στην εθνική του νομοθεσία δεν προβλέπει ιδίου τύπου ρύθμιση για αυτά με εκείνη του κράτους έκδοσης του ΕΕΣ και 2) οι αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στον κατάλογο των 32 αξιόποινων πράξεων, που ορίζονται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο,¹¹⁴ για τις οποίες, ο έλεγχος του διττού αξιοποίνου καταργήθηκε εάν η πράξη τιμωρείται, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους έκδοσης, με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας, το ανώτατο όριο του οποίου είναι τουλάχιστον τρία έτη.¹¹⁵

¹¹³ Απόφαση ΔΕΕ της 11-1-2017, C-289/15, Grundza, σκ. 38,49

¹¹⁴ Ήτοι: — συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, — τρομοκρατία, — εμπορία ανθρώπων, — σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία, — παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, — παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών, — δωροδοκία, — καταδολίευση, συμπεριλαμβανομένης της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά την έννοια της σύμβασης της 26ης Ιουλίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, — νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος, — παραχάραξη, περιλαμβανομένης της κιβδηλείας του ευρώ, — εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο, — εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του παράνομου εμπορίου απειλούμενων ζωικών ειδών και του παράνομου εμπορίου απειλούμενων φυτικών ειδών και φυτικών ποικιλιών, — παροχή βοήθειας για την παράνομη είσοδο και διαμονή, — ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, βαρεία σωματική βλάβη, — παράνομο εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και ιστών, — απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και ομηρία, — ρατσισμός και ξενοφοβία, — οργανωμένες ή ένοπλες κλοπές, — παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης, — απάτη, — αθέμιτη προστασία έναντι παράνομου περιουσιακού οφέλους, εκβίαση, — παράνομη απομίμηση και πειρατεία προϊόντων, — πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών, — παραχάραξη μέσων πληρωμής, — λαθρεμπόριο ορμονικών ουσιών και άλλων αυξητικών παραγόντων, — λαθρεμπόριο πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών, — εμπορία κλεμμένων οχημάτων, — βιασμός, — εμπρησμός με πρόθεση, — εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, — αεροπειρατεία και πειρατεία, — δολιοφθορά.

¹¹⁵ Απόφαση ΔΕΕ της 3-3-2020, C-717/18, X, σκ.42

Η απόφαση πλαίσιο παρέχει τη δυνατότητα και όχι την υποχρέωση στα κράτη μέλη να προβλέψουν στις εθνικές τους νομοθεσίες τον έλεγχο του διττού αξιοποιήσιμου για τις πράξεις, για τις οποίες εκδόθηκε το ΕΕΣ (άρθ. 2§4 απόφασης πλαίσιο). Ειρήσθω εν παρόδω ότι ΕΕΣ δεν επιτρέπεται να εκδοθεί σε κάθε περίπτωση, αλλά, εάν μεν πρόκειται για ΕΕΣ με σκοπό τη δίωξη, μόνο για όσες πράξεις τιμωρούνται, στο κράτος έκδοσης, με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας ανώτατης διάρκειας τουλάχιστον 12 μηνών, ή αν πρόκειται για ΕΕΣ με σκοπό την εκτέλεση ποινής ή μέτρου ασφαλείας, μόνο για απαγγελθείσες καταδίκες διάρκειας τουλάχιστον 4 μηνών (άρθ. 2§1 της απόφασης πλαίσιο). Έτσι, ο ενωσιακός νομοθέτης προβαίνει σε μια στάθμιση με βάση την βαρύτητα της απειλούμενης/επιβληθείσας ποινής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, ώστε ο μηχανισμός του ΕΕΣ να κινητοποιείται για βαρύτερα αδικήματα.

Περαιτέρω, όπως έχει κριθεί από το ΔΕΕ, σε περιπτώσεις νομοθετικών μεταβολών στο κράτος μέλος έκδοσης και μεταβολής του χρονικού πλαισίου των απειλούμενων ποινών για το αδίκημα, για το οποίο εκδόθηκε το ΕΕΣ, λαμβάνεται υπόψη, η προβλεπόμενη ποινή, κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ.¹¹⁶

1.2. Επί της κάμψης του διττού αξιοποιήσιμου και της συμβατότητας με την αρχή της νομιμότητας

Η προϋπόθεση του διττού αξιοποιήσιμου ανέκαθεν είχε θεσπισθεί στη διαδικασία έκδοσης, για την τήρηση της αρχής της αμοιβαιότητας και για να δικαιολογηθεί η σύλληψη και κράτηση ενός προσώπου από ένα κράτος, στο οποίο επίσης ήταν αξιόποινη η πράξη για την οποία ζητούνταν η έκδοση.¹¹⁷

Όπως ήταν φυσικό η διάταξη για την κατάργηση του ελέγχου του διττού αξιοποιήσιμου για τις κατηγορίες αδικημάτων του καταλόγου του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, δημιούργησε προβληματισμούς καθώς έδινε τη δυνατότητα στο κράτος εκτέλεσης να παραδώσει τον εκζητούμενο, εκτελώντας ΕΕΣ, το οποίο είχε εκδοθεί για τα παραπάνω αδικήματα, ακόμα και στις περιπτώσεις, που η πράξη αυτή δεν ήταν αξιόποινη στο κράτος εκτέλεσης, ενώ ήταν αξιόποινη στο κράτος έκδοσης.¹¹⁸

¹¹⁶ C-717/18, X, ό.π., σκ.44

¹¹⁷ Σπινέλλη Δ., ό.π., ΠοινΧρον ΝΑ΄(2001), 677

¹¹⁸ Μανωλεδάκη Ιω./Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ό.π., ΠοινΔικ 2001, 1107επ.

Το ΔΕΚ, στην απόφαση της 3-5-2007 επί της υπόθεσης C-303/05, *Advocaten voor de Wereld*¹¹⁹ που επιλήφθηκε ύστερα από την 124/2005 απόφαση της 13-7-2005 του Συνταγματικού Δικαστηρίου του Βελγίου,¹²⁰ με την οποία υποβλήθηκε προδικαστικό ερώτημα (άρθ. 267 ΣΛΕΕ), ασχολήθηκε, μεταξύ των άλλων, με το ζήτημα αν παραβιάζεται η αρχή *nullum crimen nulla poena sine lege*, για το λόγο του ότι οι κατηγορίες αδικημάτων που απαριθμούνται στον κατάλογο, δεν περιγράφονται με αρκούντως σαφή και ακριβή τρόπο στην απόφαση πλαίσιο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα μη συμβατότητας με την αρχή της νομιμότητας, που επιτάσσει τον σαφή προσδιορισμό της αξιόποινης πράξης και της ποινής, ώστε οι πολίτες να γνωρίζουν τα στοιχεία των αδικημάτων και των ποινών, καθώς, παρά την κατάργηση του ελέγχου του διττού αξιοποίνου για τα αδικήματα αυτά, ο ακριβής ορισμός των παραπάνω πράξεων και των ποινών προκύπτει από την εθνική νομοθεσία του κράτους έκδοσης. Επίσης, το Δικαστήριο ασχολήθηκε και με το θέμα, αν η κατάργηση του διττού αξιοποίνου για τις πράξεις του καταλόγου, ενώ για τις υπόλοιπες αξιόποινες πράξεις, προβλέπεται, συνιστά παραβίαση της αρχής της ισότητας και της απαγόρευσης δυσμενών διακρίσεων, που θεμελιώνονται στο άρθρο 6 παρ. 2 ΣΕΕ. Επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο, αφού επισήμανε ότι οι αρχές αυτές επιτάσσουν να μην αντιμετωπίζονται με όμοιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν αυτό δικαιολογείται για αντικειμενικούς λόγους, αποφάνθηκε ότι δεν υφίσταται παραβίαση των αρχών αυτών, καθώς η επιλογή των κατηγοριών των αδικημάτων του καταλόγου έγινε, ύστερα από στάθμιση του Συμβουλίου, το οποίο έκρινε βάση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης, ότι τα αδικήματα του καταλόγου, είτε λόγω της φύσης τους είτε λόγω της απειλούμενης ποινής, προσβάλλουν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια σε τέτοιο βαθμό, που δικαιολογείται η κατάργηση του διττού αξιοποίνου. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι οι αποκλίσεις που τυχόν προκύψουν στις εθνικές νομοθεσίες στον ορισμό αυτών των αδικημάτων και ποινών δεν ασκεί κάποια επιρροή, δεδομένου ότι σκοπός της απόφασης πλαίσιο δεν είναι η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών¹²¹

Πάντως, ιστορικά το διπλό αξιόποινο, ως προϋπόθεση για την έκδοση, συνδέθηκε με την αρχή της αμοιβαιότητας και όχι της νομιμότητας, ενώ λόγοι εθνικής

¹¹⁹ ΠοινΔικ 2007, 570επ.

¹²⁰ ΠοινΛόγ 2005, 1057επ.

¹²¹ Σκ.50-54, 55-60. Βλ. επίσης, Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παρατηρήσεις στην απόφαση, ΠοινΔικ 2007, 576, Ζημιανίτη Δ., Παρατηρήσεις στην απόφαση του ΔΕΚ της 3-5-2007 επί της υποθέσεως C-303/05, ΠοινΔικ 2007, 721επ.

κυριαρχίας επέβαλαν τη διατήρησή του.¹²² Πλέον, σε επίπεδο ΕΕ, η κατάργηση του διττού αξιοποιίνου για τις κατηγορίες των αξιόποινων πράξεων του καταλόγου, δεν φαίνεται να δημιουργεί κάποιο πρόβλημα δεδομένου ότι τα αδικήματα του καταλόγου, με σειρά Οδηγιών, έχουν τυποποιηθεί ως αδικήματα στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών.

Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 3 της απόφασης πλαίσιο, παρέχεται η δυνατότητα στο Συμβούλιο να αποφασίσει με ομόφωνη απόφασή του και κατόπιν διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, να προσθέσει και νέα αδικήματα, στον κατάλογο του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο και να διευρύνει τα αδικήματα, για τα οποία καταργήθηκε ο έλεγχος του διττού αξιοποιίνου.

1.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Ο Έλληνας νομοθέτης έκανε χρήση της δυνατότητας, που παρείχε η απόφαση πλαίσιο να εξαρτά την εκτέλεση του ΕΕΣ από το αξιόποινο της πράξης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ και κατά το ελληνικό δίκαιο. Τα άρθρα 2 και 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο ενσωματώθηκαν στο άρθρο 10 του Ν. 3251/2004, από το οποίο προκύπτουν τα εξής:

1) το αξιόποινο, σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, της πράξης για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ δεν αποτελεί προαιρετικό λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αλλά είναι προϋπόθεση για την εκτέλεση του ΕΕΣ. Το άρθρο 2 παρ. 4 της απόφασης πλαίσιο, παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος εκτέλεσης να εξαρτήσει την εκτέλεση του ΕΕΣ, από τέτοια προϋπόθεση. Έτσι, οι ελληνικές δικαστικές αρχές ελέγχουν αν η πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ συνιστά έγκλημα και κατά το ελληνικό δίκαιο και αν η απειλούμενη ποινή είναι, κατά το κράτος έκδοσης, στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας, με ανώτατο όριο τουλάχιστον 12 μηνών (άρθ. 10§1 εδ. α Ν. 3251/2004). Αν πρόκειται για ΕΕΣ με σκοπό την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικού της ελευθερίας, απαιτείται επιβληθείσα ποινή ή μέτρο ασφαλείας, τουλάχιστον 4 μηνών και εξετάζεται αν το αδίκημα, για το οποίο στο κράτος έκδοσης επιβλήθηκε η ποινή ή το μέτρο ασφαλείας, χαρακτηρίζεται και κατά το ελληνικό δίκαιο, ως πλημμέλημα ή κακούργημα (άρθ. 10§1 εδ. β Ν. 3251/2004),

2) από τον έλεγχο του διττού αξιοποιίνου εξαιρούνται τα αδικήματα του καταλόγου του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, εφόσον, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους

¹²² Τσόλκα Όλ., ό.π., ΠοινΧρον ΝΒ (2002), 108επ., όπου και παραπομπές

έκδοσης, τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας, το ανώτατο όριο του οποίου είναι τουλάχιστον τρία έτη. Η διάταξη αυτή και ο κατάλογος των αδικημάτων, που εξαιρούνται από τον έλεγχο του διττού αξιοποίνου, μεταφέρθηκαν αυτούσια στο άρθρο 10 παρ. 2 Ν. 3251/2004,

3) για τις πράξεις που συνιστούν έγκλημα σχετικά με φόρους, τέλη, τελωνεία και συνάλλαγμα, δεν συνιστά λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, η διαπίστωση ότι το ελληνικό κράτος δεν επιβάλλει ίδιου τύπου φόρους ή τέλη ή δεν προβλέπεται ίδιου τύπου ρύθμιση για φόρους, τέλη, τελωνεία και συνάλλαγμα, όπως το κράτος έκδοσης (άρθ. 10§1 εδ. α Ν. 3451/2004).

Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ είναι αξιόποινη και κατά τους ελληνικούς ποινικούς νόμους, δεν ενδιαφέρει ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης, αλλά τα πραγματικά περιστατικά, όπως ρητά άλλωστε προβλέπεται στο άρθρο 10 παρ.1 εδ. α' Ν. 3451/2004, ενώ δεν απαιτείται ο νομικός χαρακτηρισμός να είναι ταυτόσημος.¹²³

Τέλος σημειώνεται ότι σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής,¹²⁴ το 2019, οι αναφερόμενες περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, που βασίζονταν στην έλλειψη του διττού αξιοποίνου, ανέρχονταν σε 67 υποθέσεις. Ωστόσο, στις Κ. Χώρες (που δεν είχαν παράσχει στοιχεία στο σχετικό ερώτημα της Επιτροπής), καταγράφηκαν 8 υποθέσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, για τον λόγο αυτό. Το 2018, αναφέρθηκαν 56 περιπτώσεις από τα 27 κράτη μέλη.

2.Εκκρεμής ποινική δίωξη στο κράτος μέλος εκτέλεσης

2.1.Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Στο άρθρο 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «όταν το πρόσωπο για το οποίο εκδίδεται το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης διώκεται στο κράτος μέλος εκτέλεσης για την ίδια πράξη με εκείνη στην οποία βασίζεται το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης». Η διάταξη αυτή αποτελεί ειδικότερη έκφανση της αρχής *ne bis in idem*.

¹²³ ΑΠ 395/2012, ΑΠ 854/2016

¹²⁴ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹²⁵, το 2019, σε 6 κράτη μέλη από τα 23, αναφέρθηκαν 21 υποθέσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ, βάσει του 4 σημ. 2 Α-Π. Το 2018, καταγράφηκαν 16 υποθέσεις, σε 7 κράτη μέλη και το 2017, 12 υποθέσεις, σε 5 κράτη μέλη.

2.2. Επί της προβληματικής σχετικά με τη συνταγματικότητα παράδοσης των ημεδαπών

Η απαγόρευση έκδοσης των ημεδαπών ιστορικά συνδέονταν με την υποχρέωση του κράτους για παροχή προστασίας στους πολίτες του, ώστε να μην εκτεθούν σε κινδύνους και αντιξοότητες σε ένα νομικό περιβάλλον σε χώρα της αλλοδαπής, που, κατά τεκμήριο, δεν τους είναι οικείο. Περαιτέρω, η έκδοση συνεπάγεται συρρίκνωση της κυριαρχικής εξουσίας του κράτους να τιμωρεί αποκλειστικά τους πολίτες του. Στην απαγόρευση έκδοσης υποκρύπτονταν σε κάποιο βαθμό δυσπιστία στις αλλοδαπές δικαιοδοτικές αρχές.¹²⁶ Στην ελληνική έννομη τάξη, θεσπίσθηκε στο άρθρο 438 περ. α ΚΠΔ, η απαγόρευση έκδοσης, ακόμα και όταν ο εκζητούμενος συναινεί, αν αυτός κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης ήταν ημεδαπός. Επίσης, στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Έκδοσης της 13-12-1957 (κυρώθηκε με Ν. 4165/1961) απαγορεύεται η έκδοση των ημεδαπών. Με το άρθρο 7 παρ. 1 της Σύμβασης Έκδοσης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, που υπεγράφη στο Δουβλίνο την 27-9-1996 (κυρώθηκε με Ν. 2718/1999), προβλέφθηκε η δυνατότητα έκδοσης ημεδαπού. Ωστόσο, στην παρ. 2 του άρθ. 7 παρέχονταν η δυνατότητα στα κράτη να επιφυλαχθούν και να αρνηθούν την έκδοση των πολιτών τους, πράγμα, που η Ελλάδα έπραξε (βλ. άρθρο δεύτερο του Ν. 2718/1999). Η Σύμβαση αυτή, που συμπλήρωσε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης της 13-12-1957, αντικαθιστώντας κάποιες διατάξεις της, εφαρμόζονταν μόνο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Με την απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ τέθηκε για πρώτη φορά η δυνατότητα παράδοσης ημεδαπών στα κράτη μέλη της ΕΕ. Η δυνατότητα αυτή προκάλεσε έντονους προβληματισμούς, μεταξύ των άλλων και για την συμβατότητά της ή μη με το Σύνταγμα.¹²⁷

¹²⁵ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

¹²⁶ Βασιλακάκη Ευ., ΕΣΔΑ και έκδοση, ΠoinΔικ 2004, 204

¹²⁷ Βλ. σχετική ανάλυση σε Deen - Racsmany Zsyzsanna, "The European Arrest Warrant and the Surrender of Nationals Revisited: The Lessons of Constitutional Challenges", European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, Vol.14, Issue 3 (2006), 271-306

Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, με απόφαση της 18-7-2005 – 2 BvR 2236/04¹²⁸ κήρυξε αντισυνταγματικό τον γερμανικό νόμο για το ΕΕΣ, δεχόμενο ότι η μεταφορά της απόφασης πλαίσιο στην γερμανική έννομη τάξη περιόρισε το συνταγματικό δικαίωμα του γερμανού πολίτη να μην εκδίδεται σε άλλο κράτος, όταν οι πράξεις του, για τις οποίες ζητείται η έκδοση, έχουν σοβαρό συνδετικό στοιχείο με την εθνική έννομη τάξη, η δε εκκρεμής δίωξη στην Γερμανία έπρεπε να αποτελεί υποχρεωτικό λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο δέχθηκε ότι αν οι πράξεις έχουν σοβαρό συνδετικό στοιχείο με άλλη έννομη τάξη (π.χ. έχουν τελεστεί εν όλω ή κατά ουσιώδη τμήματα σε άλλο κράτος μέλος), τότε δικαιολογείται κατ' αρχήν η παράδοση. Στην Γερμανία τροποποιήθηκε το άρθρο 16 του Συντάγματος, που όριζε ρητά την απαγόρευση έκδοσης γερμανών πολιτών και προβλέφθηκε πλέον η δυνατότητα με νόμο να επιτρέπεται η παράδοση σε κράτη μέλη της ΕΕ, εφόσον τηρούνται οι αρχές του κράτους δικαίου.

Επίσης, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της Πολωνίας, με την απόφαση της 27-4-2005 (P 1/05)¹²⁹ και το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου, με την απόφαση της 7-11-2005 (επί της 294/2005 έφεσης),¹³⁰ έκριναν τους νόμους, με τους οποίους μεταφέρθηκε στις εθνικές τους νομοθεσίες, η απόφαση πλαίσιο, ως αντισυνταγματικούς, στο βαθμό που επέτρεπαν την παράδοση των πολιτών τους.

Αντίθετα, το Συμβούλιο Επικρατείας της Γαλλίας έκρινε ότι η πρακτική της μη έκδοσης των πολιτών της δεν είχε έρεισμα στο Σύνταγμα.

Όπως ήταν φυσικό και στην Ελλάδα ανέκυψαν αντίστοιχοι προβληματισμοί. Κατά μία άποψη, στη θεωρία,¹³¹ η έκδοση ημεδαπών αντίκειται στο Σύνταγμα. Η άποψη αυτή στηρίζει επιχείρημα, εξ' αντιδιαστολής, στο άρθρο 5 παρ. 2 εδ. γ' του

¹²⁸ Δημοσιευμένη στα ΠοινΧρον ΝΕ' (2005), 850επ. Βλ. και Arndt Sinn & Liane Worner, The German Perspective σε Πρακτικά Συνεδρίου στην Κρακοβία στις 9-11.11.2006, The EAW and its Implementation in the Member States of EU (2008), Adam Gorski, Warszawa, Wydawnctwo C.H. Beck, σελ. 28-34

¹²⁹ Δημοσιευμένη στα ΠοινΧρον ΝΣΤ' (2006), 281επ.

¹³⁰ Δημοσιευμένη στα ΠοινΧρον ΝΣΤ' (2006), 283επ. Βλ. και Kapandris Andreas, The EAW in Cyprus and Constitutional Concerns σε Πρακτικά Συνεδρίου στην Κρακοβία στις 9-11.11.2006, ό.π., σελ. 19-24

¹³¹ Μανωλεδάκη Ιω./Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παρατηρήσεις στην πρόταση της Επιτροπής για έκδοση Α-Π από το Συμβούλιο σχετικά με το ΕΕΣ, ΠοινΔικ 2001, 1108, Καϊάφα- Γκμπάντι Μ., Ο νόμος για το ΕΕΣ και την τρομοκρατία και οι δηλώσεις πίστης στο Σύνταγμα, ΠοινΔικ, 2004, 837, της ίδιας, ΕΕΣ: Οι ρυθμίσεις του Ν. 3251/2004 και η μετάβαση από την έκδοση στην παράδοση, ΠοινΔικ, 2004, 1301, Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Εκτέλεση ΕΕΣ των γερμανικών αρχών σε βάρος ημεδαπού (γνωμ.), ΠοινΔικ 2005, 1313επ., της ίδιας, ΕΕΣ και παράδοση ημεδαπών με σκοπό δίωξης, ΠοινΔικ 2005, 587επ., Συμεωνίδη Δ./Παύλου Σ., ΕΕΣ και έκδοση ελλήνων πολιτών, ΠοινΧρον ΝΣΤ' (2006), 195επ., Παπαχαλαράμπους Χ., Το ποινικό δίκαιο του "εχθρού": ΕΕΣ, τρομοκρατία και έκτακτη αντιτρομοκρατική νομοθεσία στις ΗΠΑ, ΠοινΔικ 2002, 190

Συντάγματος, που ορίζει «απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας». Στην εν λόγω διάταξη δεν γίνεται μεν ρητή αναφορά και στους Έλληνες πολίτες, που αναμφίβολα τους καταλαμβάνει και απαγορεύεται η έκδοσή τους, αν διώκονται για τη δράση τους υπέρ της ελευθερίας, διότι αυτονόητα απαγορεύεται εν γένει η έκδοση των Ελλήνων πολιτών. Κατά την άποψη αυτή, η απαγόρευση έκδοσης των Ελλήνων πολιτών προκύπτει και από το άρθρο 5 παρ. 4 του Συντάγματος, που θεμελιώνει την ελευθερία εισόδου και εξόδου από τη χώρα των Ελλήνων πολιτών, θέτοντας βέβαια κάποιες εξαιρέσεις, στις οποίες δεν περιλαμβάνεται η έκδοση. Η ιθαγένεια θεμελιώνει το δικαίωμα του πολίτη να μην απομακρύνεται από τη χώρα του χωρίς τη θέλησή του, καθώς κάτι τέτοιο αντιβαίνει στο δικαίωμα της ελεύθερης παραμονής και κίνησης στη χώρα.

Κατά άλλη άποψη, στη θεωρία,¹³² η παράδοση ημεδαπών είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα. Επίσης, η νομολογία του ΑΠ δέχεται παγίως ότι δεν υφίσταται ζήτημα μη συμβατότητας με το Σύνταγμα.¹³³ Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η οποία πλέον έχει παγιωθεί, η απαγόρευση έκδοσης Ελλήνων πολιτών δεν προβλέπεται ρητά στο Σύνταγμα, ούτε μπορεί να συναχθεί ερμηνευτικά από το άρθρο 5 παρ. 2 εδ. γ' του Συντάγματος. Εξάλλου, το άρθρο 5 παρ. 4 του Συντάγματος αναφέρεται στις σχέσεις μεταξύ πολιτών και διοίκησης και θέτει ένα προστατευτικό πλαίσιο για τους πολίτες έναντι της τυχόν αυθαίρετης παρεμπόδισής τους από την διοίκηση για την είσοδο και έξοδό τους από τη χώρα. Άλλωστε, οι διατάξεις του Ν. 3251/2004, που προβλέπουν την παράδοση ημεδαπών, είναι ειδικές σε σχέση με την διάταξη του άρθρου 438 περ. α' ΚΠΔ και αφορούν την παράδοση μόνο μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ, ενώ περαιτέρω, στο πλαίσιο της ΕΕ, έχουν εκλείψει οι ιστορικοί λόγοι, που δικαιολογούσαν την απαγόρευση έκδοσης των πολιτών ενός κράτους, καθώς μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ έχει αναπτυχθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη, που στηρίζεται στις κοινές αξίες και

¹³² Μυλωνόπουλος Χ., Διεθνές Ποινικό Δίκαιο, β' έκδ. σελ. 306-309, Σπινέλλης Δ., Παρελθόν και μέλλον της έκδοσης στην Ευρώπη, ΠοινΧρον ΝΑ'(2001), 680, 681, του ιδίου, Το ΕΕΣ και η ανακατάσταση της διαδικασίας της έκδοσης, Τιμ.Τόμ. Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, 2003, σελ. 1285, του ιδίου, Implementing the Framework Decision on EAW in Greece σε Πρακτικά Συνεδρίου στην Κρακοβία στις 9-11.11.2006, ό.π., σελ. 110-111

Νικολούδης Π., ΕΕΣ – Πότε και πως είναι δυνατή η "παράδοση"(προσαγωγή) ημεδαπού σύμφωνα με το Ν. 3251/2004, ΠοινΧρον ΝΕ'(2005), 388, Τσόλκα Όλ., ΕΕΣ – Ένα "φιλόδοξο" μέσο για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕ, ΠοινΧρον ΝΒ'(2002), 111 Βούλγαρης Δ, σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ II, ό.π., σελ. 19επ.

¹³³ ΑΠ 591/2005, ΑΠ 2135/2005, ΑΠ 558/2007, ΑΠ 2372/2008, ΑΠ 800/2016, ΑΠ 1390/2016, ΑΠ 1451/2016

στα όμοια συστήματα απονομής δικαιοσύνης και στον σεβασμό από τα κράτη μέλη των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών του κράτους δικαίου.

2.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Κατ' αρχάς σημειώνεται ότι σύμφωνα με την από 2-7-2020 Έκθεση Αξιολόγησης της Επιτροπής,¹³⁴ η διάταξη του άρθρου 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών μελών, τα περισσότερα από τα οποία, την έχουν μεταφέρει ως λόγο προαιρετικής μη εκτέλεσης. Ωστόσο, κάποια κράτη την έχουν μεταφέρει ως υποχρεωτικό λόγο ή εν μέρει υποχρεωτικό. Στην Έκθεση αξιολόγησης μάλιστα η ρύθμιση, με την οποία μεταφέρθηκε ο παραπάνω λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, ως υποχρεωτικός για τους υπηκόους ενός κράτους και ως προαιρετικός για τους υπηκόους τρίτων χωρών, χαρακτηρίζεται ως «ευνοϊκή αντιμετώπιση των υπηκόων» του κράτους αυτού.

2.3.1. Ως προς τη ρύθμιση για τους ημεδαπούς

Στην ελληνική έννομη τάξη, η παραπάνω διάταξη έχει μεταφερθεί στο άρθρο 11 εδ. η' Ν. 3256/2004 (ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, για τους ημεδαπούς) και στο άρθρο 12 εδ. α' Ν. 3256/2004 (ως προαιρετικός λόγος άρνησης του ΕΕΣ, για τους πολίτες τρίτων κρατών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα). Κατά τη γνώμη μου, η ρύθμιση του άρθρου 11 εδ. η' Ν. 3256/2004, ως υποχρεωτικού λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, για τους ημεδαπούς, έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία εκτέλεσης ΕΕΣ σε βάρος ημεδαπού, αν διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη, θέτοντας εμπόδια στη διαδικασία εκτέλεσης ενός ΕΕΣ, αντίθετα με το πνεύμα της απόφασης πλαίσιο και προκαλώντας, κατά τη γνώμη μου, ρωγμή στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Αν μάλιστα, ληφθεί υπόψη ότι η Ελλάδα έχει δικαιοδοσία για όλες τις αξιόποινες πράξεις που τελεί ημεδαπός (και στην αλλοδαπή – άρθ. 6, 8 ΠΚ), γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η διάταξη αυτή, θεωρητικά, θα μπορούσε να δώσει την δυνατότητα στον τυχόν κακόπιστο ημεδαπό, που τυχόν επιθυμεί να αποφύγει την παράδοσή του στο κράτος έκδοσης, να επιδιώξει να προκαλέσει την ποινική του δίωξη, για να τύχει εφαρμογής το άρθρο 11 εδ. η' Ν. 3256/2004. Ωστόσο, θα πρέπει να

¹³⁴ COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

επισημανθεί ότι, στην πράξη, είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβεί κάτι τέτοιο στα στενά χρονικά όρια που έχει η διαδικασία παράδοσης (άρθ. 17, 23 απόφασης πλαίσιο), αφού, λόγω του χρόνου που θα απαιτηθεί για την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης, που είναι υποχρεωτική για τα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και τα κακουργήματα (άρθ. 43§1 ΚΠΔ), πιθανότητα να μην έχει προλάβει να ασκηθεί ποινική δίωξη πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας παράδοσης (και εφόσον δεχθούμε ότι στον όρο «διώκεται» περιλαμβάνεται μόνο η άσκηση ποινικής δίωξης, κατ' άρθ. 43 ΚΠΔ και όχι και η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης – βλ. τον σχετικό προβληματισμό παρακάτω, στο 2.3.3). Πάντως, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι στα αδικήματα αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου, η ποινική δίωξη μπορεί να ασκηθεί άμεσα με την υποβολή της μήνυσης, οπότε σε ενδεχόμενη τέτοια μεθόδευση, θα μπορούσε να ακυρωθεί η διαδικασία παράδοσης και μάλιστα για σοβαρά αδικήματα, που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης μέχρι 3 ετών ή χρηματική ποινή (άρθ. 115 ισχύοντος ΚΠΔ) (π.χ. κλοπή-372§1, υπεξαίρεση-375§1 περ. α, επικίνδυνη σωματική βλάβη-309 ισχύοντος ΠΚ), ενώ στο παρελθόν, είχαν υπαχθεί αδικήματα, που τιμωρούνταν με ποινή φυλάκισης με ελάχιστο όριο κατώτερο του 1 έτους μέχρι 5 έτη (άρθ. 114§1 προΐσχ. ΚΠΔ, όπως είχε αντικ. με άρθ. 10§4 Ν. 3904/2010), όπως της απάτης, της υπεξαίρεσης, της πλαστογραφίας (άρθ. 216§1, 386§1 α, 375§1 προΐσχ. ΠΚ).

Η ελληνική νομοθεσία, μετατρέποντας τον προαιρετικό αυτό λόγο, σε υποχρεωτικό για τους ημεδαπούς, στην πραγματικότητα υποχρεώνει την αρμόδια δικαστική αρχή να αρνηθεί την εκτέλεση ενός ΕΕΣ σε βάρος ημεδαπού, όταν διώκεται στην Ελλάδα για τις ίδιες πράξεις. Έτσι της στερεί την διακριτική ευχέρεια, που της παρέχεται από την απόφαση πλαίσιο, να κρίνει ελεύθερα, εκτιμώντας όλα τα πραγματικά περιστατικά, για την παράδοση ή μη του ημεδαπού, αντιμετωπίζοντας τον ημεδαπό με διαφορετικό τρόπο, σε σχέση με τον πολίτη κράτους μελών, ο οποίος κατοικεί ή διαμένει την Ελλάδα παρόλο, που αμφότεροι βρίσκονται στην ίδια πραγματική κατάσταση.

2.3.2. Ως προς τη διασφάλιση διαμεταγωγής στην Ελλάδα

Το ΕΕΣ, που εκδόθηκε με σκοπό τη δίωξη, σε βάρος ημεδαπού, ο οποίος δεν διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη, εκτελείται υπό τον όρο της διασφάλισης, μετά από ακρόασή του, ότι θα διαμεταχθεί στην Ελλάδα για να εκτίσει την στερητική της

ελευθερίας ποινή ή το μέτρο ασφαλείας, που τυχόν του επιβληθεί στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ (άρθ. 12 εδ. η' περ. β' Ν. 3251/2004). Στη ρύθμιση αυτή, ο έλληνας νομοθέτης μετέφερε την σχετική πρόβλεψη του άρθρου 5 παρ. 3 της απόφασης πλαίσιο.

Στο άρθρο 13 παρ. 3 του Ν. 3451/2004, προβλέπεται, και για τους πολίτες τρίτων κρατών, οι οποίοι κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα και δεν διώκονται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη, η δυνατότητα διαμεταγωγής στην Ελλάδα για να εκτίσουν την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας, που τυχόν τους επιβληθεί στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ. Ωστόσο, στην παραπάνω διάταξη τίθεται ο πρόσθετος όρος της απόδοσης στον πολίτη του τρίτου κράτους συγκεκριμένης αξιόποινης πράξης, που όμως δεν προβλέπεται στο άρθρο 5 παρ. 3 της απόφασης πλαίσιο.

Ζήτημα ανακύπτει σχετικά με τον καθορισμό της αρχής στο κράτος έκδοσης, που είναι αρμόδια να παράσχει αυτή τη διασφάλιση διαμεταγωγής στην Ελλάδα. Σε βουλεύματα του ΑΠ¹³⁵, κρίθηκε ότι η διασφάλιση διαμεταγωγής του ημεδαπού στην Ελλάδα «δεν προϋποθέτει εγγύηση δικαστικής αρχής, αλλά εγγύηση της αρμόδιας αρχής, που μπορεί να είναι και διοικητική». Στο βούλευμα του ΑΠ 1528/2019, τη διαβεβαίωση διαμεταγωγής είχε παράσχει ο γάλλος εισαγγελέας, ο οποίος σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, είναι «δικαστική αρχή».¹³⁶ Κατά τη γνώμη μου, μολονότι δεν ορίζεται ρητά το αρμόδιο όργανο για την παροχή της σχετικής διαβεβαίωσης για τη διαμεταγωγή, θα ήταν ορθότερο, η διαβεβαίωση να αναζητείται από την αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους έκδοσης του ΕΕΣ. Και τούτο διότι η διαδικασία παράδοσης, που θεμελίωσε η απόφαση πλαίσιο, γίνεται μεταξύ δικαστικών αρχών (άρθ. 6 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 4, 9 Ν. 3251/2004), ενώ οι ορισθείσες διοικητικές υπηρεσίες έχουν μόνο επικουρικό ρόλο (άρθ. 7 απόφαση πλαίσιο, άρθ. 3 Ν. 3251/2004), συνιστάμενο στη διαβίβαση της εν γένει αλληλογραφίας. Ωστόσο, η απόφαση για τη διαμεταγωγή του εκζητουμένου στο κράτος εκτέλεσης για να εκτίσει την τυχόν επιβληθείσα ποινή ή το μέτρο ασφαλείας, αποτελεί ουσιώδη τύπο της διαδικασίας παράδοσης και ασκεί αποφασιστική επιρροή στην εκτέλεση ή μη του ΕΕΣ. Τέτοια αρμοδιότητα όμως καταλυτική για την εκτέλεση του ΕΕΣ δεν φαίνεται να έχουν οι διοικητικές αρχές, αλλά μόνο οι αρμόδιες δικαστικές αρχές.¹³⁷

Σε περίπτωση, που ο ημεδαπός δεν συναινεί με την διαμεταγωγή του στην Ελλάδα, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι θα πρέπει να εκτελεσθεί το ΕΕΣ, χωρίς τη

¹³⁵ ΑΠ 109/2006, ΑΠ 1390/2016, ΑΠ 1451/2016

¹³⁶ ΔΕΕ C-566/19 PPU (JR) και C-626/19 PPU, HC της 12-12-2019, σκ. 56επ.

¹³⁷ Βλ. σχετικά σχόλια σε Καλφάκη Γ., Έκδοση Ελλήνων πολιτών, ΠοινΔικ 2007, 1190

διαμεταγωγή του ημεδαπού εκζητούμενου, αλλιώς δεν θα έχει νόημα η πρόβλεψη να γίνεται η διαμεταγωγή «μετά από ακρόαση» του εκζητουμένου (άρθ. 5§3 απόφασης πλαίσιο, άρθ. 11εδ. η' περ. β' Ν. 3251/2004).

2.3.3. Ως προς την έννοια της «δίωξης»

Ζήτημα έχει ανακύψει σχετικά με την έννοια της «δίωξης». Κατά μια άποψη, θα πρέπει να γίνεται ευρεία ερμηνεία του «ευρωπαϊκής προέλευσης» όρου «δίωξη», η οποία δεν συμπίπτει αναγκαία εννοιολογικά με τους αντίστοιχους όρους, που συναντώνται στις εθνικές νομοθεσίες και στην έννοια της θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.¹³⁸ Κατά την άποψη αυτή, δεν είναι "ορθό και δίκαιο" η παράδοση των εκζητουμένων, ιδίως των ημεδαπών να εξαρτάται από το τυχαίο γεγονός του δικονομικού σταδίου της ποινικής διαδικασίας, που διενεργείται και, αν μεν έχει ασκηθεί η ποινική δίωξη, να απαγορεύεται η παράδοσή τους [υποχρεωτικά για τους ημεδαπούς (άρθ. 11 η Ν. 3251/2004), προαιρετικά, για τους αλλοδαπούς (άρθ. 12 α Ν. 3251/2004)], ενώ αν διενεργείται ακόμα προκαταρκτική εξέταση, που πιθανόν να κατέληγε στην άσκηση της ποινικής δίωξης, να εκτελείται το ΕΕΣ. Άλλωστε, κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, το οποίο μετά τις τροποποιήσεις με τους Ν. 3160/2003 και Ν. 3346/2005, αναβαθμίσθηκε, είναι δε πλέον υποχρεωτική για τα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και τα κακουργήματα, ο μηνυόμενος "εκτίθεται" ή εξετάζεται στην ποινική διαδικασία, για σημαντικό χρονικό διάστημα, οπότε δεν υπάρχει κάποιος λόγος να διαφοροποιείται η αντιμετώπισή του σε σχέση με τον κατηγορούμενο.

Αντίθετα, η πάγια νομολογία του ΑΠ δέχεται ότι στην έννοια «διώκεται» εμπίπτει μόνο η περίπτωση που έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, κατά το άρθρο 43 ΚΠΔ και όχι όταν διενεργείται προκαταρκτική εξέταση.¹³⁹ Αυτονόητα η παράδοση του εκζητούμενου δεν εμποδίζεται από τη δυνατότητα, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 8 ΠΚ, άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος ημεδαπού για πράξη που τέλεσε στην αλλοδαπή,

¹³⁸ Αναγνωστόπουλο Η., Η έννοια της "δίωξης" στα άρθ. 11 εδ. η' και 12 εδ. α του Ν. 3251/2004, ΠοινΧρον ΝΕ' (2005), 855επ., Καλφάκη Γ., ό.π., ΠοινΔικ 2007, 1189επ., Μουζάκη Δ., ό.π., σελ. 528επ., Χαραλαμπίκη Α./Τσιακουμάκη Ν., Προβλήματα αναφορικά με την ορθή ερμηνεία και εκτέλεση του ΕΕΣ, ΠοινΛόγ 2005, 763επ., Συμεωνίδη Δ. σε Τιμ Τόμ. για Ι. Μανωλεδάκη, τόμ. Β', 2007, σελ. 983επ., Φυτράκη Ευ., Το ΕΕΣ, σε εφαρμογή. Νέες εξελίξεις νέες ανησυχίες, ΠοινΔικ 2006, 217επ., Βούλγαρη Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ II, ό.π., σελ. 27επ.

¹³⁹ ΑΠ 591/2005, ΑΠ 2135/2005, ΑΠ 2372/2008, ΑΠ 994/2010, ΑΠ 47/2011, ΑΠ 854/2016, ΑΠ 855/2016

αλλά απαιτείται να έχει πράγματι ασκηθεί ποινική δίωξη.¹⁴⁰ Κατά τη νομολογία του ΑΠ, δεν ενδιαφέρει αν η ποινική δίωξη στην Ελλάδα ασκήθηκε μετά την έκδοση του επίμαχου ΕΕΣ, αλλά απαιτείται να έχει ασκηθεί, τουλάχιστον μέχρι την ημέρα της σχετικής συζήτησης για την εκτέλεση ή μη του ΕΕΣ από το αρμόδιο δικαστικό όργανο.¹⁴¹

Πάντως, η απόφαση πλαίσιο δεν δίδει τον ορισμό της έννοιας «διώκεται», ούτε παραπέμπει, για τον ορισμό της, στις εθνικές νομοθεσίες. Το ΔΕΕ, από την απαίτηση για ομοιόμορφη εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου και την αρχή της ισότητας, συνάγει ότι οι διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, που δεν παραπέμπουν ρητά στο εθνικό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς και ομοιόμορφα.¹⁴² Έτσι, λοιπόν, φαίνεται ότι η έννοια «διώκεται» αποτελεί αυτοτελή έννοια του ενωσιακού δικαίου, που θα πρέπει να ερμηνεύεται ομοιόμορφα, με βάση κριτήρια, που καταδεικνύουν την πραγματική κατάσταση της «δίωξης». Το ελληνικό ποινικοδικονομικό σύστημα αντιμετωπίζει ως διακριτά δικονομικά στάδια, τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης από αυτό της άσκησης ποινικής δίωξης. Η άσκηση της ποινικής δίωξης, κατ' άρθρο 43 ΚΠΔ, που αναντίρρητα υπάγεται στην έννοια της «δίωξης» του άρθρου 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, αποτελεί ένα πιο προχωρημένο στάδιο δικονομικής ωριμότητας, αφού προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκών ενδείξεων για την κίνησή της, το δε διωκόμενο αδίκημα έχει συγκεκριμενοποιηθεί και έτσι, μπορεί να διαγνωσθεί εάν πρόκειται για την «ίδια πράξη» με αυτή που αφορά το ΕΕΣ. Αντίθετα, με τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, γίνεται η διερεύνηση του αδικήματος και πιθανόν κάποιες φορές, σε πρώιμο στάδιο, να μην είναι δυνατή τέτοια διάγνωση, ιδίως, αν δεν έχει κληθεί σε έγγραφες εξηγήσεις ο ύποπτος (άρθ. 244 ΚΠΔ) ώστε να του γνωστοποιηθεί η κατηγορία. Εξάλλου, η ελληνική νομοθεσία, σε κάποιες περιπτώσεις, ορίζει διαφορετικές συνέπειες, που έχει η άσκηση της ποινικής δίωξης, σε σχέση με την προκαταρκτική εξέταση, αφού για μια κατηγορία προσώπων (π.χ. δημόσιοι υπάλληλοι, ιατροί) επιβάλλεται η γνωστοποίηση της ποινικής δίωξης¹⁴³ (όχι της προκαταρκτικής εξέτασης) και μπορεί δυνητικά να οδηγήσει σε δυσμενείς συνέπειες για αυτούς [π.χ.

¹⁴⁰ ΑΠ 2135/2005, ΑΠ 1451/2016

¹⁴¹ ΑΠ 2135/2005, ΑΠ 994/2010

¹⁴² Απόφαση ΔΕΕ της 24-5-2016, C-108/16 PPU, Dworzecki, σκ. 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, απόφ. της 15-10-2015, C-494/14, Axa Belgium, σκ. 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία

¹⁴³ Στο άρθρ. 97§§4,6 Ν. 4622/2019, προβλέπεται η γνωστοποίηση της ποινικής δίωξης σε βάρος υπαλλήλων κατά την έννοια του άρθρ. 13 στ' ΠΚ των αδικημάτων του άρθρ. 4 περ. α' του παραπάνω νόμου στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας και στην υπηρεσία που υπηρετεί ή ανήκει οργανικά ο υπάλληλος. Στο άρθρ. 320§9 Ν. 4512/2018 προβλέπεται η γνωστοποίηση της ποινικής δίωξης σε βάρος ιατρού στον Πρόεδρο του οικείου Ιατρικού Συλλόγου.

θέση σε δυνητική αργία των δημοσίων υπαλλήλων (άρθ. 104 Ν. 3528/2007)]. Επίσης, η προκαταρκτική εξέταση μπορεί να οδηγήσει και στη θέση της υπόθεσης στο αρχείο (άρθ. 43 ΚΠΔ) ή την έκδοση απορριπτικής διάταξης από τον εισαγγελέα (άρθ. 51 ΚΠΔ), χωρίς να ασκηθεί ποινική δίωξη, όταν δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνησή της. Όμως, για παράδειγμα, η έλλειψη ενδείξεων μπορεί να οφείλεται, στο ότι το αποδεικτικό υλικό βρίσκεται στο κράτος έκδοσης, που τελέσθηκε το αδίκημα και για διάφορους λόγους δεν κατέστη δυνατό να εισκομισθεί στην προκαταρκτική, που διενεργείται στην Ελλάδα. Σε τέτοια περίπτωση και το ΕΕΣ δεν θα έχει εκτελεσθεί και ο υπαίτιος θα μείνει ατιμώρητος, κάτι που αντίκειται στους σκοπούς της ΕΕ, για εξασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας, με την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας (άρθ. 67§3 ΣΛΕΕ).

Από την άλλη πλευρά, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι τα δικαιώματα του υπόπτου και του κατηγορουμένου έχουν εξομοιωθεί σε μεγάλο βαθμό, μετά την αναβάθμιση της προκαταρκτικής εξέτασης, με αλληπάλληλες νομοθετικές τροποποιήσεις. Επίσης, είναι γεγονός ότι ο ύποπτος, κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, ιδίως, όταν καλείται σε έγγραφες εξηγήσεις (άρθ. 244§1 ΚΠΔ) ή όταν διενεργούνται ανακριτικές πράξεις, που θίγουν το πρόσωπό του,¹⁴⁴ εκτίθεται σε μια δικονομική κατάσταση παρόμοια με αυτή του κατηγορουμένου και για αυτό το λόγο άλλωστε του αναγνωρίστηκαν τα ίδια δικονομικά δικαιώματα. Άλλωστε, οι παρακάτω αναφερόμενες 6 Οδηγίες για τα δικονομικά δικαιώματα του υπόπτου και του κατηγορουμένου, αντιμετωπίζουν αμφοτέρους με τον ίδιο τρόπο, μη κάνοντας διάκριση. Οπότε εύλογα εγείρεται το ερώτημα, γιατί, σε τέτοιες περιπτώσεις, να μην θεωρείται ότι «διώκεται», κατά την έννοια του άρθρου 4 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο. Ίσως λοιπόν θα πρέπει να αναζητηθούν κριτήρια ουσιαστικής διάγνωσης της πραγματικής κατάστασης «δίωξης», για κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Πάντως, κατά τη γνώμη μου πρόκειται για ένα δυσχερές θέμα, ιδιαίτερα κομβικής σημασίας για τη διαδικασία εκτέλεσης του ΕΕΣ και ίσως θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με υποβολή προδικαστικού ερωτήματος (άρθ. 267 ΣΛΕΕ).

3. Ποινική δίωξη για την ίδια αξιόποινη πράξη αδύνατη στο κράτος μέλος εκτέλεσης

¹⁴⁴ Π.χ. δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, περιχομένου θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων (άρθ. 36§2 ΚΠΔ, άρθ. 42 Ν. 4557/2018)

3.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Στο άρθρο 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο θεμελιώνεται προαιρετικός λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «όταν οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης του κράτους μέλους αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είτε να παύσουν τη δίωξη ή όταν ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδίκως για τις αυτές πράξεις σε κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης».

Στην παραπάνω διάταξη διακρίνονται τρεις περιπτώσεις: οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης του κράτους μέλους αποφάσισαν: α) είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του ΕΕΣ, β) είτε να παύσουν τη δίωξη ή γ) ο εκζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδίκως για τις ίδιες πράξεις σε κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης.

Είναι αυτονόητο ότι το κράτος εκτέλεσης θα πρέπει να έχει αρμοδιότητα για τις πράξεις, για τις οποίες εκδόθηκε το ΕΕΣ, για να μπορούν οι δικαστικές αρχές είτε να μην ασκήσουν δίωξη είτε να παύσουν τη δίωξη.

Η περίπτωση γ' του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο εγείρει προβληματισμό σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της, καθώς ομοιάζει με το άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, που θεσπίζει υποχρεωτικό λόγο μη εκτέλεσης ΕΕΣ, σε περίπτωση αμετάκλητης καταδίκης, σε κράτος μέλος. Η μόνη γραμματική διαφορά μεταξύ των παραπάνω διατάξεων είναι ότι στην περίπτωση γ' του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο δεν έχει τεθεί ο πρόσθετος όρος της έκτισης της ποινής (που έχει τεθεί στο άρθρ. 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο).

Θα μπορούσε να λεχθεί ότι η διαφορά των παραπάνω δύο διατάξεων έγκειται στο ότι το μεν άρθρο 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο αναφέρεται σε δικαστικές αποφάσεις "έν στενή εννοία", δηλαδή δικαιοδοτικές κρίσεις, που προέρχονται από δικαστήριο, ενώ η περίπτωση γ' του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο αναφέρεται σε αποφάσεις "έν ευρεία εννοία", δηλαδή εισαγγελικές διατάξεις. Ωστόσο, πλέον κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να ισχύει, καθώς, το ΔΕΕ ερμηνεύοντας την έννοια της αμετάκλητης απόφασης ως λόγου υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, έχει, με

προϋποθέσεις, περιλάβει και τις εισαγγελικές διατάξεις (βλ. παραπάνω Κεφ. 2°, 2.2.2.).¹⁴⁵

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁴⁶, το 2019, 23 κράτη μέλη ανέφεραν 8 υποθέσεις άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ, βάσει του άρθρου 4 περ. 3) της απόφασης πλαίσιο, από τις οποίες, οι 6 αναφέρθηκαν από τη Γερμανία. Το 2018, αναφέρθηκαν 11 υποθέσεις στα 27 κράτη μέλη (η Γερμανία ανέφερε 6 υποθέσεις).

3.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Στην ελληνική έννομη τάξη, η παραπάνω διάταξη μεταφέρθηκε στο άρθρο 12 παρ. 1 εδ. β' (οι παραπάνω α' και β' περιπτώσεις) και στο άρθρο 12 παρ. 1 εδ. γ' (η παραπάνω γ' περίπτωση) Ν. 3251/2004, ως δυνητικοί λόγοι μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, στην «απόφαση περί μη άσκησης ή παύσης της ποινικής δίωξης» υπάγονται η αρχειοθέτηση της μήνυσης (άρθ. 43§§2,3 ΚΠΔ) και η διάταξη, με την οποία απορρίπτεται η έγκληση από τον εισαγγελέα (άρθ. 51 ΚΠΔ),¹⁴⁷ χωρίς ωστόσο να αποκλείεται η δυνατότητα επανεξέτασης της υπόθεσης (άρθ. 43§6, 51§3 ΚΠΔ), όταν αυτό δικαιολογείται από τα στοιχεία του ΕΕΣ.¹⁴⁸

4. Παραγραφή της δίωξης ή της ποινής

4.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 4) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Στο άρθρο 4 περ. 4) της απόφασης πλαίσιο, θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «όταν έχει επέλθει παραγραφή της ποινικής δίωξης ή της ποινής σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσης και οι πράξεις ανάγονται στην αρμοδιότητα αυτού του κράτους μέλους σύμφωνα με το ποινικό του δίκαιο».

Σύμφωνα με την από 2-7-2020 Έκθεση Αξιολόγησης της Επιτροπής,¹⁴⁹ αρκετά κράτη μέλη έχουν μεταφέρει τον παραπάνω λόγο ως υποχρεωτικό.

¹⁴⁵ Μουζάκη Δ., ό.π., σελ. 539, Βούλγαρη Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ II, ό.π., σελ. 40επ.

¹⁴⁶ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

¹⁴⁷ Μπρακουμάτσο Π., Αναφύομενα ζητήματα κατά την εφαρμογή της εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, αιτημάτων έκδοσης και δικαστικής συνδρομής, ΠοινΔικ, 2017, 601επ

¹⁴⁸ Βούλγαρη Δ., Ειδικό Ποινικό Νόμοι, ΕΕΣ II, ό.π., σελ. 40

¹⁴⁹ COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

Επίσης, αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁵⁰, το 2019, αναφέρθηκαν 43 υποθέσεις άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ για τον παραπάνω λόγο, σε 9 από τα 24 κράτη μέλη, που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της Επιτροπής. Το 2018, αναφέρθηκαν 36 υποθέσεις σε 11 κράτη μέλη.

4.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Στην ελληνική έννομη τάξη, η παραπάνω διάταξη μεταφέρθηκε στο άρθρο 11 περ. δ' Ν. 3251/2004, ως υποχρεωτικός λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου «κρίθηκε ορθότερη η ένταξη του στους υποχρεωτικούς λόγους, ενόψει των ιδιομορφιών που παρουσιάζει ο θεσμός της παραγραφής στο πλαίσιο της εσωτερικής μας έννομης τάξης».

Η παραγραφή λαμβάνεται υπόψη, ως λόγος, που εμποδίζει την εκτέλεση του ΕΕΣ, εφόσον το αδίκημα που αφορά το ΕΕΣ εμπίπτει στην αρμοδιότητα των ελληνικών δικαστηρίων, σύμφωνα με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους (άρθ. 5, 6, 7, 8 ΠΚ).¹⁵¹ Σύμφωνα με τη νομολογία του ΑΠ,¹⁵² η παραγραφή του αδικήματος που αφορά το ΕΕΣ, δεν εξετάζεται αν το εν λόγω αδίκημα εμπίπτει στον κατάλογο του άρθρου 10 παρ. 2 Ν. 3251/2004 (άρθ. 2§2 απόφασης πλαίσιο). Κατά τη γνώμη μου, η θέση αυτή είναι σύμφωνη με την απόφαση πλαίσιο, διότι, αφού δεν απαιτείται έλεγχος του διττού αξιοποίνου για αυτές τις πράξεις, είναι λογικό επόμενο, να μην απαιτείται ούτε έλεγχος της παραγραφής. Ωστόσο, έχει εκφρασθεί και η αντίθετη άποψη, ότι απαιτείται έλεγχος της παραγραφής και για τα αδικήματα του καταλόγου.¹⁵³

5. Τελεσίδικη (αμετάκλητη) εκδίκαση σε τρίτη χώρα

5.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 5) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

¹⁵⁰ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

¹⁵¹ ΑΠ 1659/2019

¹⁵² ΑΠ 1659/2019, ΑΠ 1390/2016, ΑΠ 800/2016

¹⁵³ Βλ. μειοψηφία στις ΑΠ ΑΠ 1390/2016, ΑΠ 800/2016, Βούλγαρη Δ., ΕΕΣ II, ό.π., σελ. 13, Ναζίρη Γ., Η σχέση του ελέγχου της παραγραφής ως λόγου υποχρεωτικής άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ με τον αποκλεισμό του ελέγχου του διττού αξιοποίνου κατ' άρθρο 10 παρ. 2 Ν. 3251/2004, ΠοινΔικ 2018, 22επ.

Στο άρθρο 4 περ. 5) της απόφασης πλαίσιο, θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «εάν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδικώς για τις αυτές πράξεις σε τρίτη χώρα, υπό τον όρο ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί να εκτιθεί πλέον σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας της καταδίκης». Με τη διάταξη αυτή, επεκτείνεται η ισχύς της αρχής *ne bis in idem*, ως λόγου μη εκτέλεσης ΕΕΣ και σε αμετάκλητες αποφάσεις τρίτων χωρών, που δεν είναι μέλη της ΕΕ και έχουν εκδοθεί για την ίδια πράξη.

Η διάταξη έχει ίδια διατύπωση με αυτή του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο, η οποία θεσπίζει λόγο υποχρεωτικής μη εκτέλεσης ΕΕΣ, όταν η πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ, έχει ήδη δικασθεί αμετάκλητα, σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Η ερμηνεία της «αμετάκλητης απόφασης» και του πρόσθετου όρου της έκτισης της ποινής του άρθρου 4 περ. 5) της απόφασης πλαίσιο, θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να είναι η ίδια με αυτή του άρθρου 3 περ. 2) της απόφασης πλαίσιο (βλ. παραπάνω κεφ. 2^ο, 2)

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁵⁴, υπάρχουν ελάχιστες περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ για τον παραπάνω λόγο. Το 2019, μόνο η Σλοβενία κατέγραψε 1 περίπτωση, ενώ οι αριθμοί είναι χαμηλοί και στα προηγούμενα χρόνια, όπου το 2018 αναφέρθηκαν 2 υποθέσεις και το 2017, 1 υπόθεση.

5.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Στην ελληνική έννομη τάξη, η παραπάνω διάταξη μεταφέρθηκε αυτούσια στο άρθρο 12 παρ. 1 εδ. δ' Ν. 3251/2004, ως δυνητικός λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Στο ελληνικό δίκαιο, με το άρθρο 9 ΠΚ, προσδίδεται ισχύς δεδικασμένου σε αλλοδαπές αποφάσεις, για πράξεις, που τελέστηκαν στην αλλοδαπή και υπάρχει αρνητική δικονομική προϋπόθεση, που κωλύει την άσκηση ποινικής δίωξης για την ίδια πράξη στην Ελλάδα: «α) αν ο υπαίτιος δικάστηκε για την πράξη αυτή στην αλλοδαπή και αθώωθηκε ή αν, σε περίπτωση που καταδικάστηκε, έχει εκτίσει ή εκτίει νομίμως την ποινή του, β) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, η πράξη έχει παραγραφεί ή η ποινή που επιβλήθηκε έχει παραγραφεί ή έχει χαριστεί, γ) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, χρειάζεται έγκληση για τη δίωξη της πράξης και τέτοια έγκληση είτε δεν

¹⁵⁴ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

υποβλήθηκε είτε ανακλήθηκε». Περαιτέρω, στην παρ. 2 του άρθρου 9 ΠΚ, εξαιρούνται από το δεδικασμένο οι πράξεις που εμπίπτουν στο άρθρο 8 ΠΚ.

6. Το κράτος μέλος εκτέλεσης αναλαμβάνει την εκτέλεση της ποινής

6.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ

Στο άρθρο 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο».

Η εν λόγω διάταξη συνδέεται με την απόφαση πλαίσιο 2008/909/ΔΕΥ¹⁵⁵ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν ποινές στερητικές της ελευθερίας ή μέτρα στερητικά της ελευθερίας, για τον σκοπό της εκτέλεσής τους στην ΕΕ. Η νομική αυτή πράξη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 1, από τις 5-12-2011 αντικατέστησε προηγούμενες συναφείς συμβάσεις, που ίσχυαν μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ των οποίων και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη μεταφορά καταδίκων της 21ης Μαρτίου 1983 και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης αυτής της 18ης Δεκεμβρίου 1997.

Μάλιστα, στο άρθρο 25 αυτής, με τίτλο «Εκτέλεση ποινών βάσει ΕΕΣ», ορίζεται, «Με την επιφύλαξη της απόφασης-πλαίσιο [2002/584], οι διατάξεις της παρούσας απόφασης-πλαίσιο εφαρμόζονται κατ' αναλογία, στο μέτρο που συνάδουν με τις διατάξεις της ανωτέρω απόφασης-πλαίσιο, στην εκτέλεση όταν ένα κράτος μέλος αναλαμβάνει να εκτελέσει την ποινή σε περιπτώσεις του άρθρου 4 παράγραφος 6 της απόφασης-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ ή εάν, ενεργώντας βάσει του άρθρου 5 παράγραφος 3 της απόφασης-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, έχει επιβάλει τον όρο ότι ο κατάδικος πρέπει να επιστρέψει στο εν λόγω κράτος μέλος προκειμένου να εκτίσει την ποινή, ούτως ώστε να αποφευχθεί η ατιμωρησία του.»

¹⁵⁵ ΕΕ L 327, σ. 27. Μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 4307/2014

Περαιτέρω, στο άρθρο 17 της απόφασης 2008/909/ΔΕΥ, με τίτλο «Δίκαιο που διέπει την εκτέλεση», ορίζεται στην παρ. 1: «Η εκτέλεση ποινής διέπεται από το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης. Οι αρχές του κράτους εκτέλεσης είναι, με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3, αποκλειστικώς αρμόδιες να αποφασίζουν σχετικά με τη διαδικασία εκτέλεσης και να καθορίζουν όλα τα σχετικά μέτρα, περιλαμβανομένων των λόγων της πρόωρης ή υπό όρους αποφυλάκισης».

Εν προκειμένω, σκοπός του λόγου αυτού προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ είναι η διευκόλυνση της κοινωνικής επανένταξης του καταδίκου, ο οποίος «διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του», με την παροχή της δυνατότητας να εκτίσει την ποινή, που του επιβλήθηκε στο κράτος μέλος έκδοσης του ΕΕΣ, στο κράτος εκτέλεσης.¹⁵⁶

Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, οι όροι «κατοικεί» και «διαμένει» αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του δικαίου της Ένωσης και εφαρμόζονται ομοιόμορφα.¹⁵⁷ Έτσι, «κάτοικος» του κράτους μέλους εκτέλεσης είναι ο εκζητούμενος «που έχει εκεί την πραγματική του κατοικία» και «διαμένει» σ' αυτό «εφόσον μετά από σταθερή παραμονή ορισμένης διάρκειας στο εν λόγω κράτος μέλος, δημιούργησε δεσμούς με το κράτος αυτό, παρόμοιους προς εκείνους που δημιουργεί ένας κάτοικος»,¹⁵⁸ ενώ περαιτέρω, έχει γίνει δεκτό ότι ο όρος «διαμένει» δεν μπορεί να τύχει ευρείας ερμηνείας, διότι σε αυτή την περίπτωση, η δικαστική αρχή εκτέλεσης θα μπορούσε να αρνείται την εκτέλεση ΕΕΣ, και όταν ο εκζητούμενος βρίσκεται προσωρινά στο κράτος μέλος εκτελέσεως.¹⁵⁹

Συναφώς, θα πρέπει οι υπήκοοι του κράτους μέλους εκτελέσεως αλλά και οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών, οι οποίοι διαμένουν ή κατοικούν στο κράτος μέλος εκτελέσεως, έχοντας ενταχθεί κοινωνικά στο κράτος αυτό, να αντιμετωπίζονται κατ' αρχήν με τον ίδιο τρόπο.¹⁶⁰ Ωστόσο, εν όψει του παραπάνω σκοπού της διάταξης, αυτή αφορά μόνο τα πρόσωπα, που απέδειξαν ορισμένο βαθμό ενσωμάτωσης στην κοινωνία του κράτους μέλους εκτέλεσης¹⁶¹ και συνεπώς, τα κράτη μέλη μπορούν, κατά τη μεταφορά της στην εθνική νομοθεσία, να εξαρτήσουν την εφαρμογή της από την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά έχουν διαμείνει νόμιμα για ορισμένο χρονικό

¹⁵⁶ Kozłowski, ό.π., σκ. 45· Wolzenburg, ό.π., σκ. 62, 67, απόφαση της 5-9-2012, C- 42/11, Lopes Da Silva Jorge, σκ. 32, απόφαση της 21-10-2010, C-306/09, I.B. σκ. 52

¹⁵⁷ Απόφαση της 17-7-2008, C-66/08, Kozłowski, σκ. 41-43, 46, 54, Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ. 36

¹⁵⁸ Απόφαση ΔΕΕ της 13-12-2018, C-514/17, Sut, σκ. 34, Kozłowski, ό.π., σκ. 54.

¹⁵⁹ Kozłowski, ό.π., σκ. 36, Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ. 38

¹⁶⁰ Wolzenburg, ό.π., σκ. 68, Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ. 40

¹⁶¹ Wolzenburg, ό.π., σκ. 61, 67 και 73, Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ. 33

διάστημα στο έδαφος του κράτους μέλους εκτελέσεως.¹⁶² Έχει δε κριθεί ως ορθή μεταφορά, η προϋπόθεση αδιάλειπτης διαμονής πέντε ετών, διότι μπορεί να διασφαλίσει ότι ο εκζητούμενος είναι αρκούντως ενταγμένος στο κράτος μέλος εκτέλεσης.¹⁶³

Πάντως, η εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσης δεν μπορεί να αποκλείσει απολύτως και αυτομάτως από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο, τους υπηκόους άλλων κρατών μελών που κατοικούν ή διαμένουν στο έδαφός του, οι οποίοι βρίσκονται σε ίδια κατάσταση με αυτή των ημεδαπών και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σχέσεις που τους συνδέουν με το κράτος μέλος εκτέλεσης.¹⁶⁴ Το δε εθνικό δικαστήριο οφείλει «να ερμηνεύει το εθνικό δίκαιο με γνώμονα, κατά το μέτρο του δυνατού, το γράμμα και τον σκοπό της απόφασης πλαίσιο 2002/584, προκειμένου να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα της εν λόγω αποφάσεως-πλαίσιου».¹⁶⁵

Για τη συνδρομή του παραπάνω λόγου, απαιτείται η πραγματική δέσμευση του κράτους μέλους εκτέλεσης να εκτελέσει την ποινή, κατά το χρόνο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, ενώ σε περίπτωση, που τέτοια δέσμευση δεν είναι δυνατή, οι δικαστικές αρχές του κράτους εκτέλεσης οφείλουν να παραδώσουν τον εκζητούμενο.¹⁶⁶ Έτσι εξασφαλίζεται ότι η άρνηση για παράδοση δεν θα συνεπάγεται την ατιμωρησία του εκζητουμένου, αφού το κράτος εκτέλεσης αναλαμβάνει την εκτέλεση της ποινής.

Το ΔΕΕ πάντως προτάσσει την ενίσχυση του συστήματος παράδοσης, που θεσπίζει η απόφαση πλαίσιο, υπέρ ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, αντί την κοινωνική επανένταξη και παροτρύνει τα κράτη μέλη να περιορίσουν, σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, κατά το δυνατόν, τις περιπτώσεις, που μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ΕΕΣ, καλώντας τα να μην επωφελούνται συστηματικά από τις δυνατότητες που παρέχονται στο άρθρο 4 περ. 6) της απόφασης πλαίσιο.¹⁶⁷

Εν τούτοις, σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁶⁸, ο παραπάνω λόγος είναι ο πιο συνηθισμένος λόγος μη εκτέλεσης του

¹⁶² Wolzenburg, ό.π., σκ. 62, 74, Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ.34

¹⁶³ Wolzenburg, ό.π., σκ. 68

¹⁶⁴ Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ. 61

¹⁶⁵ Lopes Da Silva Jorge, ό.π., σκ.60

¹⁶⁶ Απόφαση ΔΕΕ της 29-6-2017, C-579/15, Popławski, σκ. 21-24, της 13-12-2018, C-514/17, Sut, σκ. 34-38, της 24-6-2019, C- 573/17, Popławski II

¹⁶⁷ Wolzenburg, ό.π., σκ. 58,59,62, Kozłowski, ό.π., σκ. 45, απόφ. της 28-6-2012, C-192/12 West ,σκ. 62

¹⁶⁸ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

ΕΕΣ, με ποσοστό 44%, σε σχέση με όλους τους άλλους λόγους. Ειδικότερα, το 2019, 25 κράτη μέλη ανέφεραν 290 αρνήσεις εκτέλεσης ΕΕΣ, βασισμένους στον παραπάνω λόγο. Το 2018, αναφέρθηκαν 204 και το 2017, 229.

6.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη και η σχετική νομολογία των εθνικών δικαστηρίων

6.2.1. Οι ρυθμίσεις του εδ. στ' του άρθ. 11 Ν. 3256/2004 και του εδ. ε' του άρθρου 12 Ν. 3256/2004

Στην ελληνική έννομη τάξη, η παραπάνω διάταξη έχει μεταφερθεί στο άρθρο 11 εδ. στ' Ν. 3256/2004 (ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, για τους ημεδαπούς) και στο άρθρο 12 εδ. ε' Ν. 3256/2004 (ως προαιρετικός λόγος άρνησης του ΕΕΣ, για τους εκζητούμενους, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα).

Και εδώ ανακύπτουν τα ίδια ζητήματα, όπως και στα άρθρα 11 εδ. η' και 12 εδ. α' Ν. 3452/2004, (βλ. παραπάνω Κεφ. 1°, 2. και Κεφ. 3°, 2.3.1.), σχετικά με την μετατροπή του προαιρετικού λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, ως υποχρεωτικού για τους ημεδαπούς και την διαφορετική αντιμετώπιση των ημεδαπών και των πολιτών τρίτων κρατών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα, έχοντας ενταχθεί κοινωνικά σ' αυτή και ως εκ τούτου, βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τους ημεδαπούς, ενώ τέτοια διαφοροποίηση δεν προβλέπεται στην απόφαση πλαίσιο.

Πάντως, η νομολογία του ΑΠ συμπλέει με τη νομολογία του ΔΕΕ, για τον ορισμό της κατοικίας και διαμονής και δεν αρκείται στην ύπαρξη προσωρινής διαμονής, χωρίς στοιχεία μονιμότητας. Στην εισηγητική έκθεση του Ν. 3251/2004 (σχετικά με την παρόμοια διάταξη του άρθ. 13§1, που αφορά ΕΕΣ με σκοπό τη δίωξη σε βάρος πολίτη τρίτου κράτους, που κατοικεί ή διαμένει στην Ελλάδα) διευκρινίζεται ότι η «κατοικία» στην Ελλάδα έχει την έννοια ότι η διαμονή του εκζητουμένου στην Ελλάδα έχει το στοιχείο της μονιμότητας. «Κατοικεί» λοιπόν στην Ελλάδα, αυτός που έχει στην Ελλάδα την πραγματική κατοικία του, έχοντας καταστήσει τον τόπο κατοικίας του ως μόνιμο κέντρο των βιοτικών σχέσεων του και «διαμένει» στην Ελλάδα «εφόσον μετά από σταθερή παραμονή ορισμένης διάρκειας, δημιούργησε δεσμούς παρόμοιους προς εκείνους που δημιουργεί ένας κάτοικος». Η διαπίστωση τέτοιων δεσμών απαιτεί τη συνολική εκτίμηση διαφόρων αντικειμενικών στοιχείων, μεταξύ των άλλων τη διάρκεια, τη φύση, τις συνθήκες παραμονής του εκζητουμένου,

καθώς και τους οικογενειακούς και οικονομικούς δεσμούς, που έχει δημιουργήσει με την Ελλάδα.¹⁶⁹

Ο ΑΠ δέχεται ότι εφόσον διαπιστωθούν τα παραπάνω στοιχεία, ακολούθως, ελέγχεται αν ο εκζητούμενος έχει «εύλογο συμφέρον» να ζητήσει να εκτίσει την ποινή, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ, στην Ελλάδα.

Έτσι, έχει γίνει δεκτό ότι δεν συντρέχει το στοιχείο της διαμονής στην Ελλάδα, όταν ο εκζητούμενος δεν έχει οικογενειακές ή άλλες νόμιμες υποχρεώσεις, που να καθιστούν αναγκαία την παρουσία του στη χώρα, έστω και φυλακισμένου, ούτε έχει οικονομικούς δεσμούς, ενώ η σύμβαση εργασίας του έληγε σε σύντομο χρόνο.¹⁷⁰

Επίσης, το γεγονός και μόνο της ίδρυσης μιας εταιρίας και λειτουργίας της για χρονικό διάστημα μικρότερο του έτους, δεν συνιστά «διαμονή» στην Ελλάδα.¹⁷¹

Περαιτέρω, δεν συνιστά «κατοικία» ή «διαμονή» η μετάβαση της Ελλάδα του εκζητούμενου με την οικογένεια του, για τουριστικούς λόγους και η πρόθεσή του να αγοράσει κατοικία και να εγγράψει το ανήλικο τέκνο του σε σχολείο, κατά το τρέχον σχολικό έτος.¹⁷²

Αντίθετα, έχει γίνει δεκτό ότι συνιστά διαμονή, η μόνιμη διαβίωση στην Ελλάδα, έγγαμου με τρία ανήλικα τέκνα, που φοιτούν σε ελληνικό σχολείο, ο ίδιος εργάζεται, όντας εφοδιασμένος με άδεια εργασίας, έχει προσωρινή άδεια διαμονής, είναι ασφαλισμένος για μεγάλο χρονικό διάστημα στον ΕΦΚΑ και υποβάλλει ανελλιπώς φορολογικές δηλώσεις.¹⁷³

Εφόσον αναληφθεί η υποχρέωση για την έκτιση της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας από την Ελλάδα, η έκτιση τους γίνεται σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο.

6.2.2. Ειδικότερα, ως προς την ανάληψη υποχρέωσης για την έκτιση της ποινής στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την ΑΠ 1070/2020,¹⁷⁴ η αρμοδιότητα για την ανάληψη της υποχρέωσης να εκτίσει ο εκζητούμενος την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας, για τα οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ, ανήκει στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, που επιλαμβάνεται να αποφανθεί

¹⁶⁹ ΑΠ 1070/2020, ΑΠ 1826/2019, ΑΠ 1327/2014, ΑΠ 1659/2019, ΑΠ 417/2019, ΑΠ 1750/2016

¹⁷⁰ ΑΠ 1659/2019

¹⁷¹ ΑΠ 417/2019

¹⁷² ΑΠ 1750/2016

¹⁷³ ΑΠ 1070/2020

¹⁷⁴ Ομοίως, ΑΠ 1826/2019, ΑΠ 1327/2014

επί του ΕΕΣ, και όχι στο Υπουργείο Δικαιοσύνης ή στον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα εφετών, άποψη, που, κατά τη γνώμη μου, είναι σύμφωνη με την απόφαση πλαίσιο, αφού, κατά το άρθρο 6 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, αρμόδιες αρχές για την εκτέλεση του ΕΕΣ είναι οι δικαστικές αρχές, κατά δε το άρθρο 9 παρ. 2, 3 Ν. 3251/2004, αρμόδιες δικαστικές αρχές για την εκτέλεση του ΕΕΣ, είναι ο πρόεδρος εφετών (όταν ο εκζητούμενος συναινεί-άρθ. 9§2) ή το συμβούλιο εφετών (όταν ο εκζητούμενος δεν συναινεί-άρθ. 9§3), ενώ ο ρόλος του Υπουργείου Δικαιοσύνης είναι επικουρικός προς τις δικαστικές αρχές και για την διοικητική διαβίβαση και παραλαβή του ΕΕΣ, της επίσημης αλληλογραφίας, της τήρησης στατιστικών στοιχείων, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 7 της απόφασης πλαίσιο και άρθρο 3 του Ν. 3251/2004. Με το βούλευμα του ΑΠ 1070/2020, αναιρέθηκε το βούλευμα 67/2020 του ΣυμβΕφΑθ, το οποίο είχε ερμηνεύσει τη δήλωση αναρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης για ανάληψη της υποχρέωσης για την έκτιση της ποινής, ως άρνηση της Ελλάδας να εκτελέσει την ποινή, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ.

Ωστόσο έχει εκφρασθεί και η άποψη ότι στην παραπάνω περίπτωση απαιτείται προηγούμενη απόφαση της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ως αρχής επιφορτισμένης, κατά το άρθρο 3 παρ. 1 Ν. 3251/2004, να επικουρεί τις δικαστικές αρχές κατά την εκτέλεση του ΕΕΣ, αρμόδιας για τη στάθμιση των δυνατοτήτων του σωφρονιστικού συστήματος.¹⁷⁵

Ωστόσο, εγείρεται το ερώτημα αν η ανάληψη υποχρέωσης για εκτέλεση της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας, που έχει επιβληθεί στο κράτος έκδοσης, στην Ελλάδα, είναι δεσμευτική ή δυνητική για τις αρχές. Έχει εκφρασθεί η άποψη, που κατά τη γνώμη μου είναι η ορθότερη, ότι η υποχρέωση αυτή δεν είναι δεσμευτική για τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.¹⁷⁶ Τούτο προκύπτει από τη γραμματική ερμηνεία της διάταξης, που αναφέρει «αν το πρόσωπο...είναι ημεδαπός» (άρθ. 11 εδ. στ') / «εφόσον ο εκζητούμενος κατοικεί ή διαμένει στην Ελλάδα» (άρθ. 12 εδ. ε') «και η Ελλάδα αναλαμβάνει να εκτελέσει την ποινή». Από τον συμπλεκτικό σύνδεσμο που χρησιμοποιείται, είναι φανερό ότι για την άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ, απαιτούνται δύο προϋποθέσεις: 1) ο εκζητούμενος να είναι ημεδαπός (άρθ. 11 εδ. στ') ή κάτοικος ή διαμένει στην Ελλάδα (άρθ. 12 εδ. ε') και 2) η Ελλάδα να αναλάβει να εκτελέσει την ποινή. Επομένως, η ανάληψη υποχρέωσης της Ελλάδας να εκτελέσει την ποινή

¹⁷⁵ ΑΠ 1659/2019, ΑΠ 417/2019, ΑΠ 1750/2016

¹⁷⁶ Νικολούδη Π., ΕΕΣ, ΠoinXρον ΝΕ'(2005), 387

αποτελεί προϋπόθεση για την άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ και όχι υποχρέωση. Εξάλλου, η απόφαση πλαίσιο ορίζει τον παραπάνω λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ ως προαιρετικό. Θα ήταν λοιπόν αντίθετη με το πνεύμα της πλαίσιο η θέσπιση υποχρέωσης/δέσμευσης της Ελλάδας να αναλαμβάνει την εκτέλεση της ποινής για έναν προαιρετικό λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Ο ΑΠ, στην περίπτωση της δυνητικής άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, του άρθρου 12 εδ. ε' Ν. 3251/2004 (που αφορά τους πολίτες τρίτων κρατών, που κατοικούν ή διαμένουν στην Ελλάδα), έχει δεχθεί ότι υφίσταται ευχέρεια και όχι υποχρέωση για παράδοση του εκζητουμένου και ότι εφόσον διαπιστωθεί η συνδρομή του στοιχείου της κατοικίας ή της διαμονής, εξετάζεται αν υπάρχει «εύλογο συμφέρον» που να δικαιολογεί την εκτέλεση της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας στην Ελλάδα.¹⁷⁷

7.Εξωεδαφικότητα-αξιόποινες πράξεις τελεσθείσες εκτός του εδάφους του κράτους-μέλους έκδοσης του Ε.Ε.Σ.

7.1. Η διάταξη του άρθρου 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Στο άρθρο 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο, θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, «όταν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης αφορά αξιόποινες πράξεις οι οποίες: α) κατά το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης θεωρούνται ότι διεπράχθησαν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός του κράτους εκτέλεσης ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο· β) διεπράχθησαν εκτός του εδάφους του κράτους μέλους έκδοσης του εντάλματος και το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης δεν επιτρέπει τη δίωξη για τα ίδια αδικήματα που διαπράττονται εκτός του εδάφους του».

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁷⁸, το 2019, αναφέρθηκαν 63 περιπτώσεις άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ, για τον παραπάνω λόγο, σε 7 κράτη μέλη από τα 25. Οι χώρες, που ανέφεραν το μεγαλύτερο αριθμό αρνήσεων εκτέλεσης ΕΕΣ, για αυτόν τον λόγο, ήταν η Γερμανία, η Ελλάδα και η Πολωνία (30, 15 και 10, αντίστοιχα). Το 2018, αναφέρθηκαν 66 περιπτώσεις από 7 κράτη μέλη.

¹⁷⁷ ΑΠ 1070/2020, ΑΠ 1826/2019, ΑΠ 1327/2014

¹⁷⁸ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

Η δικαιολογητική βάση της περ. α΄ του άρθρου 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο, ερείδεται στην αρχή της εδαφικότητας, αφού ο τόπος τέλεσης της πράξης (εξ ολοκλήρου ή εν μέρει) αποτελεί ισχυρό συνδετικό στοιχείο μεταξύ εγκλήματος και εθνικής έννομης τάξης, ενώ της περ. β΄ του άρθρου 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο, στην αρχή της αμοιβαιότητας, αφού δεν μπορεί το κράτος εκτέλεσης να υποχρεωθεί να παραδώσει ένα πρόσωπο, για το οποίο (πρόσωπο), το κράτος εκτέλεσης δεν έχει το δικαίωμα να ζητήσει την έκδοσή του.¹⁷⁹

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι η από 19-9-2001 πρόταση της Επιτροπής για το ΕΕΣ¹⁸⁰ στο αντίστοιχο άρθρο 28 είχε ως ακολούθως, «Αρχή της εδαφικότητας. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να αρνηθεί να εκτελέσει ΕΕΣ, το οποίο έχει εκδοθεί για πράξη η οποία δεν στοιχειοθετεί αδίκημα, δυνάμει του δικαίου του κράτους μέλους από το οποίο ζητείται η εκτέλεση και η οποία δεν επετελέσθη τουλάχιστον εν μέρει στο έδαφος του εκδόντος κράτους μέλους». Εν τέλει, ύστερα από διαβουλεύσεις, το τελικό κείμενο αποτυπώθηκε με διαφορετική διατύπωση στο άρθρο 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο.

7.2. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Στο ελληνικό δίκαιο, το άρθρο 4 περ. 7) της απόφασης πλαίσιο μεταφέρθηκε αυτούσιο, στο άρθρο 11 εδ. ζ΄ Ν. 3251/2004, ως υποχρεωτικός λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, δημιουργώντας τους προβληματισμούς, που αναφέρθηκαν παραπάνω σχετικά με την μετατροπή του προαιρετικού λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ σε υποχρεωτικό (Κεφ. 1^ο, 2.).

Η παραπάνω διάταξη (όπως και η αντίστοιχη διάταξη της απόφασης πλαίσιο) διακρίνει δύο περιπτώσεις:

α) πράξη τελεσθείσα (εξ ολοκλήρου ή εν μέρει) στο έδαφος της Ελλάδας ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο (άρθ. 11 εδ. α΄ περ. (ι) Ν. 3251/2004).

Εφαρμοστέο δίκαιο για τη κρίση αν η πράξη τελέσθηκε εκ ολοκλήρου ή εν μέρει στο κράτος εκτέλεσης είναι το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, ο τόπος τέλεσης καθορίζεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 16 ΠΚ, το οποίο ακολουθεί τη θεωρία της ενότητας. Έτσι, τόπος τέλεσης θεωρείται ο τόπος, που ο

¹⁷⁹ Keijzer σε Keijzer/Sliedregt, The european arrest warrant in practice, 2009, σελ. 96επ.

¹⁸⁰ COM(2001)522 τελικό της 19-9-2001

υπαίτιος διέπραξε (ολικά ή μερικά) την πράξη ή παράλειψη, καθώς και ο τόπος, που επήλθε ή σε περίπτωση απόπειρας, έπρεπε να επέλθει, το αξιόποινο αποτέλεσμα.¹⁸¹ Στα εγκλήματα αποστάσεως, όπως είναι και αυτά που τελούνται μέσω διαδικτύου, «τόπος τέλεσης του όλου εγκλήματος είναι τόσο ο τόπος όπου εκδηλώθηκε η εγκληματική συμπεριφορά, ήτοι ο τόπος αποστολής του ηλεκτρονικού μηνύματος, όσο και ο (διάφορος του πρώτου) τόπος επελεύσεως του αξιοποιήσιμου αποτελέσματος, ήτοι ο τόπος παραλαβής του μηνύματος».¹⁸²

Από τη νομολογία του ΑΠ, προκύπτει ότι στην περίπτωση του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος, που οι επιμέρους πράξεις διατηρούν την αυτοτέλεια τους, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 11 εδ. ζ' περ. (ι) Ν. 3251/2004, για τις μερικότερες πράξεις, που δεν τελέσθηκαν στην Ελλάδα.¹⁸³ Σε περίπτωση φοροδιαφυγής και αποδοχής προϊόντων φοροδιαφυγής, η οποία τελέσθηκε σε άλλο κράτος μέλος, δια της εισαγωγής λαθραίων τσιγάρων, που φορτώθηκαν και διήλθαν με φορτηγά και από την Ελλάδα, έγινε δεκτό ότι δεν πρόκειται για ένα ενιαίο αδίκημα, αλλά για περισσότερα αυτοτελή αδικήματα, που τελέσθηκαν σε βάρος περισσότερων κρατών, τα οποία διατηρούν αυτοτελή αξίωση για τη δίωξη των εν λόγω πράξεων και συνεπώς, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 11 εδ. ζ' περ. (ι) Ν. 3251/2004.¹⁸⁴ Σε περίπτωση απάτης με τη δημοσίευση ψευδών καταστάσεων στο Χρηματιστήριο άλλου κράτους, έγινε δεκτό ότι το Χρηματιστήριο Αθηνών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τόπος τέλεσης, με το σκεπτικό ότι οι ψευδείς καταστάσεις δημοσιεύθηκαν συγχρόνως και στο Χρηματιστήριο Αθηνών.¹⁸⁵

Περαιτέρω, έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι με την παραπάνω διάταξη επιχειρήθηκε ο περιορισμός της κατάργησης του διττού αξιοποιήσιμου, αφού σε περίπτωση που έχει εκδοθεί ΕΕΣ για πράξεις του καταλόγου του άρθρου 2§2 της απόφασης πλαίσιο, οι οποίες έχουν τελεσθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο κράτος εκτέλεσης, στο οποίο, ωστόσο, δεν είναι αξιόποινες, τότε στο κράτος εκτέλεσης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 7 εδ. α' της απόφασης πλαίσιο, θεμελιώνεται λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Η αντίθετη άποψη δέχεται ότι οι πράξεις του καταλόγου του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 7 εδ. α' της απόφασης πλαίσιο και επομένως, το κράτος εκτέλεσης οφείλει να

¹⁸¹ ΑΠ 1029/2020, ΑΠ 1160/2020, ΑΠ 1391/2020, ΑΠ 800/2016, ΑΠ 200/2011, ΑΠ 244/2008, Τόγια Σ., ΕΕΣ και έκδοση αλλοδαπών, ΠοινΔικ 2013, 1158επ., Μυλωνόπουλο Χ., Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, ό.π., σελ. 116επ.

¹⁸² ΑΠ 1557/2012

¹⁸³ ΑΠ 1255/2005

¹⁸⁴ ΑΠ 558/2007, ΑΠ 810/2010, ΑΠ 994/2010, ΑΠ 659/2012,

¹⁸⁵ ΑΠ 854/2016, ΑΠ 855/2016

παραδώσει τον εκζητούμενο με ΕΕΣ, για πράξη του καταλόγου του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, ακόμα και αν η πράξη τελέσθηκε εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφός του.¹⁸⁶

β) Πράξη που δεν τελέσθηκε στο έδαφος του κράτους έκδοσης ή του κράτους εκτέλεσης (άρθ. 11 εδ.α΄ περ. (ι) Ν. 3251/2004).

Προϋπόθεση για την εκτέλεση ΕΕΣ, που εκδόθηκε για πράξη, που δεν τελέσθηκε ούτε στο έδαφος του κράτους έκδοσης, ούτε στο έδαφος της Ελλάδας (ως κράτους εκτέλεσης), είναι το επιτρεπτό της δίωξης για το ίδιο έγκλημα στην Ελλάδα (κράτος εκτέλεσης). Το επιτρεπτό της δίωξης για το ίδιο έγκλημα στην Ελλάδα, ως κράτους εκτέλεσης, κρίνεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ελλάδας, όπως άλλωστε ρητά ορίζεται στο άρθρο 11 εδ.α΄ περ. (ι) Ν. 3251/2004 (και στο άρθ. 4 περ. 7) εδ. β΄ της απόφασης πλαίσιο).

Στην διάταξη του άρθρου 4 περ. 7) εδ. β΄ της απόφασης πλαίσιο δεν ορίζεται ρητά ποιο θα είναι το εφαρμοστέο δίκαιο για την κρίση περί του εάν η πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ τελέσθηκε ή όχι στο κράτος έκδοσης. Ωστόσο, είναι ορθότερο να γίνει δεκτό ότι στην προκείμενη περίπτωση, εφαρμοστέο δίκαιο θα είναι αυτό του κράτους εκτέλεσης.¹⁸⁷

Το επιτρεπτό της δίωξης αναφέρεται αναμφίβολα στη διεθνή δικαιοδοσία του κράτους εκτέλεσης. Εκφράζεται η άποψη ότι αναφέρεται και στο αξιόποινο της πράξης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, ακόμα και για τα αδικήματα του καταλόγου του άρθρου 10 παρ. 2 Ν. 3251/2004 και έτσι, περιορίζεται η κατάργηση του διττού αξιοποίνου.¹⁸⁸ Για τα εν λόγω αδικήματα, η νομολογία του ΑΠ φαίνεται να δέχεται ότι δεν γίνεται έλεγχος του διττού αξιοποίνου.¹⁸⁹

Αν η πράξη για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ τελέσθηκε στην αλλοδαπή και η Ελλάδα έχει διεθνή δικαιοδοσία (άρθ. 8 ΠΚ), το ΕΕΣ δεν μπορεί να εκτελεσθεί αν έχει ασκηθεί δίωξη για την ίδια πράξη στην Ελλάδα. Κρίσιμος χρόνος για τη δίωξη είναι αυτός της αξιολόγησης της εκτέλεσης ή μη του ΕΕΣ από το αρμόδιο δικαστικό

¹⁸⁶ Βούλγαρη Δ., σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, ΕΕΣ ΙΙ, ό.π., σελ. 32,33, όπου και παραπομπές

¹⁸⁷ Μουζάκη Δ., ό.π. σελ. 525επ.

¹⁸⁸ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., ΠοινΔικ 2004, 777. Αντίθετη Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ΠοινΔικ 2004, 1300, υποσημ. 49

¹⁸⁹ ΑΠ 1485/2019

όργανο.¹⁹⁰ Για τα αδικήματα του άρθρου 8 ΠΚ δεν υφίσταται αποκλειστική αρμοδιότητα της Ελλάδας.¹⁹¹

8. Ποινικές αποφάσεις που εκδόθηκαν ερήμην του κατηγορουμένου

8.1. Η διάταξη του άρθρου 4 α της απόφασης πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ

Στο άρθρο 4^α της απόφασης πλαίσιο θεμελιώνεται λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ «που έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας, εάν το πρόσωπο δεν εμφανίσθηκε αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης». Το άρθρο 4^α της απόφασης πλαίσιο 2002/584 προστέθηκε με το άρθρο 2 της απόφασης πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26-2-2009.

Σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁹², το 2019, αναφέρθηκαν 162 περιπτώσεις άρνησης εκτέλεσης για τον παραπάνω λόγο (η Γερμανία ανέφερε 67 περιπτώσεις και οι Κ. Χώρες 54). Το 2018 αναφέρθηκαν 119 περιπτώσεις.

Η έννοια της «δίκης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης», κατά το άρθρο 4α, παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο, ερμηνεύεται αυτοτελώς και ομοιόμορφα στην Ένωση, ανεξάρτητα από τους χαρακτηρισμούς και τους διαφορετικούς ουσιαστικούς και δικονομικούς κανόνες, που ισχύουν στα κράτη μέλη.¹⁹³ Το ΔΕΕ με αποφάσεις του, ύστερα από την υποβολή προδικαστικών παραπομπών (άρθ. 267 ΣΛΕΕ), έχει ερμηνεύσει την έννοια αυτή, αποσαφηνίζοντας το νόημά της.

Έτσι, κρίθηκε ότι ως «δίκη που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης» νοείται η δίκη στην οποία κρίθηκε τελεσίδικα το ζήτημα της ενοχής και επιβλήθηκε η ποινή σε βάρος του προσώπου του οποίου ζητείται η παράδοση, με το ΕΕΣ, ύστερα από εξέταση των πραγματικών και νομικών στοιχείων της υπόθεσης.¹⁹⁴

¹⁹⁰ ΑΠ 1485/2019

¹⁹¹ ΑΠ 752/2017, ΑΠ 1485/2019

¹⁹² SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

¹⁹³ Απόφαση ΔΕΕ, της 10-8-2017, C-270/17 PPU, Tupikas, σκ. 65, 67, 76, απόφ. της 22-12-2017, C-571/17 PPU, Ardic, σκ. 63,67

¹⁹⁴ Tupikas, ό.π., σκ. 74

Σε περίπτωση που η υπόθεση εκδικάστηκε ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών βαθμών δικαιοδοσίας, με συνέπεια την έκδοση διαδοχικών αποφάσεων, κρίθηκε ότι η έννοια αυτή αναφέρεται στον τελευταίο βαθμό της εν λόγω δίκης, κατά τον οποίο το δικαστήριο, εξετάζοντας τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό σκέλος, αποφάνθηκε τελεσίδικα επί της ενοχής του κατηγορουμένου και τον καταδίκασε σε ποινή στερητική της ελευθερίας.¹⁹⁵

Η παραπάνω έννοια καλύπτει επίσης και κάθε μεταγενέστερη διαδικασία, μετά το πέρας της οποίας, εκδόθηκε δικαστική απόφαση που επέφερε οριστική μεταβολή του ύψους των ποινών που είχαν ήδη επιβληθεί, υπό την προϋπόθεση ότι η αρχή που εξέδωσε την τελευταία αυτή απόφαση διέθετε συναφώς περιθώριο εκτίμησης της υπόθεσης.¹⁹⁶

Ομοίως, το ΕΔΔΑ δέχεται ότι οι εγγυήσεις που προβλέπει το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ έχουν εφαρμογή όχι μόνον όσον αφορά τη διαπίστωση της ενοχής, αλλά και τον προσδιορισμό της ποινής.¹⁹⁷ Η επιταγή περί δίκαιης δίκης συνεπάγεται το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να παρίσταται στη συζήτηση της υποθέσεως, λόγω των σημαντικών συνεπειών τις οποίες μπορεί να έχει η συζήτηση αυτή για το ύψος της ποινής που θα του επιβληθεί.¹⁹⁸

Σύμφωνα με τις παραπάνω σκέψεις, έχει κριθεί ότι στην έννοια της «δίκης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης» περιλαμβάνεται η δίκη με την οποία καθορίζεται συνολική ποινή που μεταβάλλει τελειωτικά το ύψος της αρχικώς επιβληθείσας ποινής, υπό την προϋπόθεση ότι η αρχή που εξέδωσε την τελευταία αυτή απόφαση είχε συναφώς κάποια εξουσία εκτιμήσεως.¹⁹⁹

Επίσης, κρίθηκε ότι περιλαμβάνεται και η κατ' έφεση δίκη κατά την οποία η υπόθεση επανεξετάζεται επί της ουσίας.²⁰⁰ Ομοίως και το ΕΔΔΑ δέχεται ότι αν προβλέπεται κατ' έφεση δίκη, η δίκη αυτή πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις εγγυήσεις που απορρέουν από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, ιδίως όταν προβλέπεται επανεξέταση της ουσίας από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο.²⁰¹

¹⁹⁵ Tupikas, ό.π., σκ. 81,83,89,90,98

¹⁹⁶ Απόφαση ΔΕΕ, της 10-8-2017, C-271/17 PPU, Zdziaszek, σκ. 83,90,96

¹⁹⁷ ΕΔΔΑ, Dementyev κατά Ρωσίας της 28-11-2013, § 23

¹⁹⁸ ΕΔΔΑ, Kremzow κατά Αυστρίας της 21-9-1993, § 67

¹⁹⁹ Zdziaszek, ό.π., σκ. 98

²⁰⁰ Tupikas, ό.π., σκ. 98

²⁰¹ Αποφάσεις ΕΔΔΑ, Ekbatani κατά Σουηδίας της 26-5-1988, §§ 24,32, Kudła κατά Πολωνίας της 26-10-2000 § 122, Hermi κατά Ιταλίας της 18-10-2006, §§ 64, 65, Zahirović κατά Κροατίας της 25-4-2013, § 56, Hokkeling κατά Κάτω Χωρών της 14-2-2017 §§ 56, 58. Kremzow κατά Αυστρίας της 21-9-1993 §§ 67,68

Αντίθετα, στην έννοια της «δίκης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης», δεν περιλαμβάνεται η απόφαση σχετικά με την εκτέλεση ή την εφαρμογή προηγουμένως επιβληθείσας στερητικής της ελευθερίας ποινής, «εκτός εάν η απόφαση αυτή έχει ως αντικείμενο ή ως συνέπεια τη μεταβολή της φύσεως ή του ύψους της εν λόγω ποινής και η αρχή που την εξέδωσε είχε, συναφώς, περιθώριο εκτιμήσεως».²⁰² Ομοίως και το ΕΔΔΑ δέχεται ότι το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ δεν έχει εφαρμογή σε ζητήματα σχετικά με τις λεπτομέρειες εκτελέσεως στερητικής της ελευθερίας ποινής.²⁰³ Έτσι, δεν εμπίπτουν στην εν λόγω έννοια οι αποφάσεις ανάκλησης χορηγηθείσας αναστολής, καθώς οι αποφάσεις αυτές δεν μεταβάλλουν τις ποινές που επιβλήθηκαν με τις τελεσίδικες καταδικαστικές αποφάσεις, ως προς τη φύση ή το ύψος τους. Παρόλο δε που η ανάκληση της αναστολής μπορεί να επηρεάσει την κατάσταση του καταδικασθέντος, «εντούτοις, ο τελευταίος δεν μπορεί να αγνοεί τις συνέπειες που μπορεί να επισύρει η μη τήρηση των όρων υπό τους οποίους χορηγείται η αναστολή αυτή».²⁰⁴

Επίσης, το ΔΕΕ έχει αποφανθεί ότι το άρθρο 4α της απόφασης πλαίσιο έχει σκοπό να περιορίζει τη δυνατότητα άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, απαριθμώντας, με συγκεκριμένο και ενιαίο τρόπο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες δεν χωρεί άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης της ερήμην απόφασης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ.²⁰⁵ Η διάταξη του άρθρου 4 α παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο εναρμονίζοντας τις προϋποθέσεις εκτέλεσης των ΕΕΣ, που εκδίδονται προς εκτέλεση ερήμην αποφάσεων, στοχεύει στη βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας στις ποινικές υποθέσεις, διευκολύνοντας την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών και συγχρόνως, ενισχύει τα δικονομικά δικαιώματα των εκζητουμένων, εξασφαλίζοντάς τους υψηλό επίπεδο προστασίας, μέσω του πλήρους σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, που απορρέουν από το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως αυτό κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Το ΔΕΕ ερμηνεύει και εφαρμόζει το άρθρο 4α παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ και της σχετικής νομολογίας του ΕΔΔΑ.²⁰⁶ Το δικαίωμα του κατηγορουμένου για αυτοπρόσωπη εμφάνισή του στη δίκη περιλαμβάνεται στο

²⁰² Tupikas, ό.π., σκ. 78-80, Zdziasek, ό.π., σκ. 85,90,96, Ardic, ό.π., σκ.77

²⁰³ΕΔΔΑ, Boulois κατά Λουξεμβούργου της 3-4-2012 § 87

²⁰⁴ Ardic, ό.π., σκ.78-83

²⁰⁵ Tupikas, ό.π., σκ. 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, Ardic, ό.π., σκ.71

²⁰⁶Tupikas, ό.π., σκ. 58-60,78-80, Ardic, ό.π., σκ. 73,74, Zdziasek, ό.π., σκ. 87-89, C-399/11, Melloni, σκ. 51,

δικαίωμα σε δίκαιη δίκη που προβλέπεται από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ο ενδιαφερόμενος μπορεί, οικεία βουλήσει, να παραιτηθεί ρητά ή σιωπηρά, αλλά κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση.²⁰⁷

Έτσι, στη δυνατότητα μη εκτέλεσης του ΕΕΣ προβλέπονται 4 εξαιρέσεις (άρθρ. 4 α παρ. 1 στοιχ. α', β', γ' ή δ' της απόφασης πλαίσιο), που το κράτος εκτέλεσης, όταν διαπιστώνει τη συνδρομή κάποιας από αυτές τις περιστάσεις, δεν μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ.²⁰⁸ Ήτοι:

«εάν στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης αναφέρεται ότι το πρόσωπο, βάσει δικονομικών απαιτήσεων που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης:

α) εν ευθέτω χρόνω: i) είτε είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως και με την κλήτευση είχε ενημερωθεί σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, είτε είχε δι' άλλων μέσων ενημερωθεί πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης· και ii) είχε ενημερωθεί ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση που το πρόσωπο δεν εμφανιστεί στη δίκη· ή β) το πρόσωπο τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης, είχε δώσει δε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είτε το κράτος, να τον ή την εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από αυτόν τον δικηγόρο στη δίκη· ή γ) αφού του επεδόθη η απόφαση και ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης: i) έχει δηλώσει ρητώς ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση· ή ii) δεν έχει ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο εντός της ισχύουσας προθεσμίας· ή δ) η απόφαση δεν του επιδόθηκε αυτοπροσώπως αλλά: i) θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του και θα ενημερωθεί ρητά για το δικαίωμά του να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων

²⁰⁷ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 1, 2, 4, 6 έως 8, 14 και 15 της απόφασης-πλαίσιο 2009/299

²⁰⁸ Tupikas, ό.π., σκ. 55, Ardic, ό.π., σκ.72

αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξετασθεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης

ii) θα ενημερωθεί σχετικά με την προθεσμία εντός της οποίας οφείλει να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπως προβλέπεται στο σχετικό ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. 2. Σε περίπτωση που το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας υπό τους όρους της παραγράφου 1 στοιχείο δ), και το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν έχει λάβει προηγουμένως επίσημη ενημέρωση για την ύπαρξη δικαστικής διαδικασίας εναντίον του, μπορεί, κατά την ενημέρωσή του για το περιεχόμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, να ζητήσει να λάβει αντίγραφο της απόφασης προτού παραδοθεί. Ευθύς ως ενημερωθεί για το αίτημα, η εκδούσα αρχή παρέχει στον καταζητούμενο το αντίγραφο της απόφασης μέσω της εκτελούσας αρχής. Το αίτημα του καταζητουμένου δεν καθυστερεί ούτε τη διαδικασία παράδοσης ούτε την απόφαση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Η διαβίβαση της απόφασης στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο γίνεται αποκλειστικά για ενημερωτικούς σκοπούς και δεν θεωρείται ως επίσημη επίδοση της απόφασης ούτε κινεί τις όποιες προθεσμίες ενδέχεται να ισχύουν για αίτηση επανεκδίκασης της υπόθεσης ή άσκηση ενδίκου μέσου. 3. Σε περίπτωση που το πρόσωπο παραδίδεται υπό τους όρους της παραγράφου 1 στοιχείο δ) και έχει ζητήσει επανεκδίκαση της υπόθεσης ή ασκήσει ένδικο μέσο, το μέτρο στέρησης της ελευθερίας του προσώπου που αναμένει την επανεκδίκαση της υπόθεσης ή το ένδικο μέσο επανεξετάζεται, έως ότου ολοκληρωθεί η εν λόγω δικαστική διαδικασία, βάσει του δικαίου του κράτους μέλους έκδοσης, είτε ανά τακτικά διαστήματα είτε κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου προσώπου. Η επανεξέταση αυτή εμπεριέχει ειδικότερα τη δυνατότητα αναστολής ή διακοπής του μέτρου στέρησης της ελευθερίας. Η επανεκδίκαση της υπόθεσης ή η άσκηση ενδίκου μέσου αρχίζει εν ευθέτω χρόνω μετά την παράδοση».

Το ΔΕΕ, στην υπόθεση Dworzecki²⁰⁹ δέχθηκε ότι οι εκφράσεις «είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως» καθώς και «είχε δι' άλλων μέσων ενημερωθεί πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης» (άρθ. 4α παρ. 1 στοιχ. α', σημ. i της απόφασης πλαίσιο), αποτελούν αυτοτελείς έννοιες του δικαίου της Ένωσης και πρέπει να ερμηνεύονται

²⁰⁹ Απόφαση ΔΕΕ της 24-5-2016, C-108/16, Dworzecki, σκ. 30,32

κατά τρόπο ενιαίο στην Ένωση. Απαιτείται δε η πραγματική γνώση από τον κατηγορούμενο του τόπου και χρόνου της διεξαγωγής της δίκης, αλλιώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παραιτήθηκε του δικαιώματός του για αυτοπρόσωπη εμφάνιση. Η δε παράδοση της κλήσης για τη δίκη σε σύννομο του κατηγορουμένου/εκζητούμενου, χωρίς να προκύπτει με βεβαιότητα από το ΕΕΣ εάν και, ενδεχομένως, τότε ο σύννομος πράγματι παρέδωσε την κλήση στον κατηγορούμενο/εκζητούμενο, δεν πληροί την έννοια της αυτοπρόσωπης εμφάνισης.²¹⁰

Περαιτέρω, απαιτείται ο κατηγορούμενος, πέραν του τόπου και χρόνου της διεξαγωγής της δίκης, να ενημερώνεται και για τις συνέπειες της μη εμφάνισής του στη δίκη. Επίσης, απαιτείται κατηγορούμενος να λάβει γνώση της ερήμην εκδοθείσας απόφασης και να έχει τη δυνατότητα να ασκήσει ένδικα μέσα για επανεξέταση της ουσίας της υπόθεσης, ενώ θεμελιώνεται και το δικαίωμα του κατηγορουμένου να ζητήσει να λάβει αντίγραφο της ερήμην απόφασης πριν την παράδοσή του.

Το ΔΕΕ έχει δεχθεί ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, για τον λόγο και μόνον ότι δεν παρέχεται στον εκζητούμενο η διασφάλιση ότι, σε περίπτωση παράδοσής του στο κράτος έκδοσης, θα γίνει σεβαστό το δικαίωμα του σε νέα δίκη (άρθ. 8 και 9 της οδηγίας 2016/343), στις περιπτώσεις, που ο ενδιαφερόμενος εμπόδισε την αυτοπρόσωπη κλήτευσή του και δεν παρέστη αυτοπροσώπως στη δίκη λόγω της διαφυγής του στο κράτος εκτέλεσης.²¹¹

8.3. Η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη

Η διάταξη του άρθρου 4 α της απόφασης πλαίσιο μεταφέρθηκε καθυστερημένα στο ελληνικό δίκαιο την 26-2-2019, με το Ν. 4596/2019 (ΦΕΚ Α'32/26-2-2019), ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο 2009/299, είχε ορισθεί προθεσμία στα κράτη μέλη να συμμορφωθούν με τις διατάξεις της εν λόγω απόφασης πλαίσιο έως τις 28 Μαρτίου 2011. Η διάταξη του άρθρου 4 α της απόφασης πλαίσιο μεταφέρθηκε αυτούσια στο ελληνικό δίκαιο με το άρθρο 12 παρ. 2 και 3 του Ν. 4596/2019 (ΦΕΚ Α'32/26-2-2019), με το οποίο προστέθηκε περίπτωση στ' στην παράγραφο 1 του άρθρου 12 Ν. 3251/2004 και παράγραφος 2 στο παραπάνω άρθρο.

²¹⁰ Dworzecki, ό.π., σκ. 54

²¹¹ Απόφαση ΔΕΕ της 17-12-2020, C-416/2020 PPU, TR, σκ. 56, Thomas Wahl, CJEU: Execution of an EAW in the Case of Judgments in Absentia, 8-2-2021, Eucrime

Περαιτέρω επήλθαν τροποποιήσεις και σε άλλες διατάξεις ώστε να εναρμονισθεί η ελληνική νομοθεσία με τις απαιτήσεις της απόφασης πλαίσιο 2009/299. Έτσι, με το άρθρο 11 παρ. 2 Ν. 4596/2019, προστέθηκε στο άρθρο 6 Ν. 3251/2004, παρ. 7 και με το άρθρο 14 Ν. 4596/2019, προστέθηκε στο άρθρο 15 Ν. 3251/2004, παρ. 6. Στις παραπάνω διατάξεις προβλέφθηκε το δικαίωμα του εκζητούμενου να λάβει γνώση αντιγράφου της απόφασης, για την οποία εκδόθηκε το ΕΕΣ, εφόσον αυτή δεν του έχει επιδοθεί, η δε παράδοση σ' αυτόν της εν λόγω απόφασης δεν θεωρείται επίσημη επίδοση και δεν αφετεριάζει τις προθεσμίες για την άσκηση ενδίκων μέσων. Επίσης, στο άρθρο 473 παρ. 1 εδ. τελευτ. ΚΠΔ ορίστηκε ότι σε διαδικασίες ΕΕΣ,²¹² που εκδόθηκε προς το σκοπό εκτέλεσης απόφασης που εκδόθηκε ερήμην, η ερήμην απόφαση επιδίδεται εκ νέου στον εκζητούμενο αμέσως μετά την παράδοσή του στις αρμόδιες ελληνικές αρχές, εκτός αν αυτή του επιδόθηκε ήδη αυτοπροσώπως ή ο εκζητούμενος έχει δηλώσει ρητά τη μη αμφισβήτησή της. Η νέα επίδοση αφετεριάζει την προθεσμία άσκησης των ενδίκων μέσων, ενώ κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της αρχικής και της νέας επίδοσης, αναστέλλεται η προθεσμία παραγραφής, χωρίς τους χρονικούς περιορισμούς του άρθρου 113 παρ. 2 ΠΚ.

Πάντως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι στο ελληνικό ποινικοδικονομικό δίκαιο, το παραπάνω δικαίωμα του κατηγορουμένου σε νέα δίκη προβλέπεται μόνο στη διαδικασία του ΕΕΣ (και ήδη, και της έκδοσης), ενώ δεν προβλέπεται αντίστοιχο δικαίωμα στον κατηγορούμενο, που δικάστηκε ερήμην, χωρίς να έχει εκπροσωπηθεί από δικηγόρο και χωρίς να έχει λάβει πραγματικά γνώση του τόπου και χρόνου διεξαγωγής της δίκης και των συνεπειών της μη εμφάνισής του στο δικαστήριο, στις εθνικές ποινικές διαδικασίες.

Εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσε να λεχθεί επ' αυτού ότι δεν υφίσταται κάποια δυσαρμονία της ελληνικής νομοθεσίας με την ενωσιακή, αφού η απόφαση πλαίσιο θέτει τις προϋποθέσεις των λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ στις περιπτώσεις ερήμην εκδίκασης της υπόθεσης και δεν αποσκοπεί στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.²¹³ Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε ότι το δικαίωμα αυτό πηγάζει από το δικαίωμα του κατηγορουμένου να παραστεί αυτοπρόσωπα στο δικαστήριο, που εκδικάζεται η υπόθεσή του, ή εκπροσωπούμενος από πληρεξούσιο δικηγόρο, έχοντας λάβει πραγματική γνώση του τόπου και χρόνου της διεξαγωγής της δίκης και των

²¹² Ήδη, μετά την τροποποίηση του άρθ. 473 παρ. 1 εδ. τελευτ. ΚΠΔ, με το άρθ. 140 Ν. 4855/2021 (ΦΕΚ Α' 215/12-11-2021), η ρύθμιση εφαρμόζεται και στις διαδικασίες έκδοσης

²¹³ Tupikas, ό.π., σκ. 14

συνεπειών της μη εμφάνισής του, που περιλαμβάνεται, όπως προαναφέρθηκε, κατά πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, που ακολουθεί και το ΔΕΕ, στο δικαίωμά του για δίκαιη δίκη, που θεμελιώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 47 εδ. β' του ΧΘΔΕΕ. Γίνεται μνεία ότι, κατά το άρθρο 52 παρ. 3 του ΧΘΔΕΕ, η έννοια και η εμβέλεια του, θεμελιωμένου στο άρθρο 47 εδ. β' του ΧΘΔΕΕ, δικαιώματος είναι ίδια με το θεμελιωμένο στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ δικαίωμα, στο οποίο, σύμφωνα με τις Επεξηγήσεις του ΧΘΔΕΕ, αντιστοιχεί.²¹⁴ Ο ΧΘΔΕΕ έχει ίδιο νομικό κύρος με την ΣΕΕ και ΣΛΕΕ (άρθ. 6§1 ΣΕΕ) και τα κράτη μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται με τις επιταγές του, εναρμονίζοντας την εθνική τους νομοθεσία. Τέλος, η, θεμελιωμένη στο άρθρο 6 παρ. 2 ΣΕΕ, αρχή της ισότητας, επιτάσσει να μην αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο ίδιες καταστάσεις.

Με τις σκέψεις αυτές, ίσως λοιπόν θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο νομοθετικής πρωτοβουλίας, ώστε οι προβλέψεις του άρθρου 473 παρ. 1 εδ. τελευτ. ΚΠΔ για νέα δίκη να επεκταθούν και στις ερήμην καταδικαστικές αποφάσεις στην εθνική ποινική διαδικασία, όταν ο κατηγορούμενος δεν έλαβε πραγματική γνώση του τόπου και χρόνου της διεξαγωγής της δίκης και των συνεπειών της μη εμφάνισής του. Πέραν της δυσαρμονίας, που σήμερα υφίσταται για τις παραπάνω υποθέσεις, με τα άρθρα 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και στο άρθρο 47 εδ. β' του ΧΘΔΕΕ, κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να εξηγηθεί με λογικά επιχειρήματα, η διαφορετική αντιμετώπιση τους σε σχέση με τις διαδικασίες του ΕΕΣ και έκδοσης.

Κεφάλαιο τέταρτο

Νομολογιακή αναγνώριση της επιφύλαξης της ενωσιακής δημόσιας τάξης ως ορίου της αμοιβαίας αναγνώρισης στις διαδικασίες του ΕΕΣ

1. Η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου

Στην απόφαση πλαίσιο δεν ορίζεται ρητά ως λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ η απαίτηση για σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου και έτσι, από πολύ νωρίς είχαν δημιουργηθεί προβληματισμοί αν η δικαστική συνεργασία στα πλαίσια του ΕΕΣ κατοχυρώνει επαρκώς τα δικονομικά δικαιώματα του εκζητουμένου.²¹⁵

²¹⁴ ΕΕ 2007, C 303, σ. 17, βλ. επίσης, Τσόλκα Όλ. σε Ερμηνεία κατ' άρθρο του ΧΘΔΕΕ, ό.π. σελ. 634επ.

²¹⁵ Susie Alegre & Marisa Leaf, Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case Study-the EAW, European Law Journal, Vol. 10, 25-2-2004, σελ. 200-217

Από τις διατάξεις της απόφασης πλαίσιο, συνάγεται ότι οι αρμόδιες δικαστικές αρχές οφείλουν να αρνούνται την εκτέλεση ΕΕΣ σε περιπτώσεις παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.

Ειδικότερα, το άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης πλαίσιο, ορίζει ότι η απόφαση πλαίσιο δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της ΣΕΕ. Το άρθρο 6 της ΣΕΕ παραπέμπει στα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται στον ΧΘΔΕΕ, στην ΕΣΔΑ και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών.

Στην αιτιολογική σκέψη 10 της απόφασης πλαίσιο, διαλαμβάνεται ότι ο μηχανισμός του ΕΕΣ βασίζεται σε υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών και η εφαρμογή του μπορεί να ανασταλεί μόνον στην περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτη μέλη των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, η οποία διαπιστώνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 παράγραφος 2 της ΣΕΕ, με τις συνέπειες που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου της ΣΕΕ. Επίσης, στην αιτιολογική σκέψη 12 της απόφασης πλαίσιο, αναφέρεται ότι η απόφαση πλαίσιο για το ΕΕΣ σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται στο άρθρο 6 της ΣΕΕ και εκφράζονται στον ΧΘΔΕΕ. Περαιτέρω, υπογραμμίζει ότι καμία από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης πλαίσιο δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να απαγορεύει την άρνηση παράδοσης προσώπου για το οποίο έχει εκδοθεί ΕΕΣ εφόσον αντικειμενικά στοιχεία δείχνουν ότι το ΕΕΣ εκδίδεται προς τον σκοπό της δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνοτικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων ή του γενετήσιου προσανατολισμού τους ή ότι η θέση του προσώπου μπορεί να επιδεινωθεί για οποιονδήποτε από τους προαναφερόμενους λόγους. Στην αιτιολογική σκέψη 12, αναφέρεται επίσης ότι η απόφαση πλαίσιο δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν τους συνταγματικούς τους κανόνες, σε σχέση με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία της έκφρασης σε άλλα μέσα.

Η αιτιολογική σκέψη 13 αντανακλά το άρθρο 4 και το άρθρο 19 παρ. 2 του ΧΘΔΕΕ, όπου αναφέρεται ότι κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του

θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.²¹⁶

Στην Έκθεση αξιολόγησης της Επιτροπής της 2-7-2020²¹⁷, διαπιστώνεται ότι παρά την απουσία αντίστοιχης διάταξης στην απόφαση πλαίσιο, τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει ρητώς στο εθνικό τους δίκαιο την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, κάποια εξ αυτών, κατά τρόπο γενικό και άλλα με ειδική αναφορά στα δικαιώματα που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 (βλ. άρθ. 11 περ. ε Ν. 3251/2004).

Το ΔΕΕ αρχικά υπήρξε διστακτικό στην αναγνώριση της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως λόγου μη εκτέλεσης του ΕΕΣ και συνήγαγε ένα τεκμήριο σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης,²¹⁸ προκρίνοντας την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού του ΕΕΣ. Έτσι, στην υπόθεση Radu²¹⁹ έκρινε ότι η παραβίαση του δικαιώματος ακρόασης πριν την έκδοση ΕΕΣ δεν συνιστούσε λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Την ίδια προσέγγιση είχε το ΔΕΕ και στην Jeremy F.²²⁰ Επίσης, στην υπόθεση Melloni²²¹ δέχθηκε ότι η αμοιβαία αναγνώριση περιλαμβάνει την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και υπερισχύει του εθνικού συνταγματικού δικαίου και έκρινε δε ότι δεν είναι επιτρεπτή από τα κράτη μέλη η εφαρμογή των συνταγματικών τους προβλέψεων για την προστασία των ερήμην καταδικασθέντων όταν αυτές διαφέρουν από την απόφαση πλαίσιο. Η Aranyosi and Căldăraru²²² είναι η πρώτη απόφαση του ΔΕΕ που επέφερε ρήγμα στην αμοιβαία αναγνώριση, κρίνοντας ότι οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης οφείλουν να αρνηθούν την εκτέλεση ΕΕΣ όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο εκζητούμενος να υποστεί στο κράτος έκδοσης απάνθρωπη και εξευτελιστική συμπεριφορά.²²³ Έκτοτε, το ΔΕΕ ακολουθεί αυτή την προσέγγιση και δέχεται ότι οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης

²¹⁶ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 5-4-2016, C-404/15 και C-659/15 PPU, Aranyosi και Căldăraru, σκ. 104, της 6-9-2016, C-182/15, Petruhhin, σκ. 60· διάταξη του ΔΕΕ της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Schotthöfer & Steiner κατά Adelsmayr, C-473/15, σκ. 27, της 25-7-2018, C-220/18 PPU, ML, της 15-10-2019, C-128/18, Dorobantu, της 2-4-2020, C-897/19 PPU, IN, σκ. 63-68.

²¹⁷ COM(2020)270 τελικό της 2-7-2020

²¹⁸ Γνωμ. 2/13 του ΔΕΕ της 18-12-2014, για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, σκ. 192. Βλέπε επίσης, Τσόλκα Όλ., Αμοιβαία αναγνώριση ποινικών αποφάσεων και προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο διάλογος μεταξύ του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ, ΠοινΧρον ΞΗ' (2018), 425επ.

²¹⁹ Απόφαση ΔΕΕ της 29-1-2013, C-396/11, Radu

²²⁰ Απόφαση ΔΕΕ της 30-5-2013, C-168/13, Jeremy F, σκ. 50

²²¹ Απόφαση ΔΕΕ της 26-2-2013, C-399/11, Melloni

²²² Συνεκδ. υποθ. ΔΕΕ της 5-4-2016, C-404/15 και C-659/15 PPU, Aranyosi και Căldăraru

²²³ Koen Bovent 'Eerd, The Joined Cases Aranyosi and Căldăraru: A New Limit to the Mutual Trust Presumption in the Area of Freedom, Security and Justice? Utrecht Journal of International and European Law, 2016, σελ. 112επ.

οφείλουν να αρνούνται την εκτέλεση του ΕΕΣ, σε περίπτωση πραγματικού κινδύνου παραβίασης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εκζητούμενου, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης πλαίσιο [π.χ. όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο εκζητούμενος, σε περίπτωση παράδοσης, να υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, λόγω των συνθηκών κράτησης (άρθ. 4 ΧΘΔΕΕ)²²⁴ ή να προσβληθεί το θεμελιώδες δικαίωμά του σε δίκαιη δίκη από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο (47 εδ. β ΧΘΔΕΕ)²²⁵], παρόλο που δεν ορίζεται ρητά στην απόφαση πλαίσιο τέτοιος λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Το ΔΕΕ επισημαίνει ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, που βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και έχει σημαντική σημασία για τη δημιουργία και διατήρηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, έχει την έννοια ότι κάθε κράτος μέλος, έχοντας εμπιστοσύνη στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών, αναγνωρίζει τις αποφάσεις των άλλων κρατών μελών, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ελλείπει η αμοιβαία εμπιστοσύνη και το κράτος εκτέλεσης οφείλει να προστατεύσει τα θεμελιώδη δικαιώματα του εκζητούμενου, που προβλέπονται στο ενωσιακό δίκαιο. Η δε υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων αφορά τόσο το κράτος έκδοσης όσο και το κράτος εκτέλεσης.²²⁶

Στο σημείο αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών, πρωτοστατούντος του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου (Solange I, Solange II, Solange III), αμφισβητούν την υπεροχή του ενωσιακού δικαίου και προβάλλουν την εθνική συνταγματική ταυτότητα ως όριο στην αμοιβαία αναγνώριση.²²⁷

Στην Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της ΕΚΑΕ, αφενός, και του Η.Β της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας υπάρχει ρητή πρόβλεψη για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο άρθρο 604, που ορίζει "η εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης από τη δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να υπόκειται στις ακόλουθες εγγυήσεις...γ) εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύεται

²²⁴ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 15-10-2019, C-128/18, Dorobantu, σκ. 52-55, της 25-7-2018, C-220/18 PPU, ML σκ. 88-94

²²⁵ Αποφάσεις ΔΕΕ: της 17-12-2020, C-354/20 PPU, C-412/20 PPU, Openbaar Ministerie, της 25-7-2018, C-216/18 PPU, Minister for Justice and Equality

²²⁶ Αποφάσεις ΔΕΕ: Radu, ό.π., σκ. 39-43, της 16-7-2015, C-237/15 PPU, Lanigan, σκ. 53-54, της 6-12-2018, C-551/18 PPU, IK, σκ. 66-67, της 12-2-2019, C-492/18, PPU, TC, σκ. 41, 54

²²⁷ Βλ. αναλυτικότερα, Τζαννετή Α. σε Πρακτικά 8^{ου} Συνεδρίου ΕΕΠ, σελ. 162επ., Γιαννακόπουλος Κ., Η εθνική συνταγματική ταυτότητα και ο «κλεφτοπόλεμος» των δικαστών, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.constitutionalism.gr

ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταζητουμένου, η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να ζητήσει, κατά περίπτωση, πρόσθετες εγγυήσεις όσον αφορά τη μεταχείριση του καταζητουμένου μετά την παράδοσή του προτού αποφασίσει αν θα εκτελέσει του ένταλμα σύλληψης”.

Τέλος, σημειώνεται ότι σύμφωνα με το από 6-8-2021 έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής²²⁸, το 2019, ζητήματα, που άπτονταν των θεμελιωδών δικαιωμάτων οδήγησαν σε 81 περιπτώσεις μη εκτέλεσης ΕΕΣ από 9 κράτη μέλη από τα 23, που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της Επιτροπής (63 από αυτές καταγράφηκαν στη Γερμανία). Το 2018, αναφέρθηκαν 82 περιπτώσεις από 5 κράτη μέλη (από τις οποίες, οι 76 αναφέρθηκαν από τη Γερμανία).

2. Το ανακύπτον ζήτημα της προσθήκης νέων λόγων άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ στην απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 27 Φεβρουαρίου 2014, εξέδωσε ψήφισμα με συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με την αναθεώρηση του ΕΕΣ,²²⁹ προτείνοντας τη ρητή αναφορά στην απόφαση πλαίσιο ως λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, ιδίως τη διενέργεια προηγούμενου ελέγχου αναλογικότητας, το σεβασμό στα θεμελιώδη δικαιώματα, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, καθώς και καλύτερο ορισμό των εγκλημάτων στα οποία θα πρέπει να εφαρμόζεται το ΕΕΣ. Η Επιτροπή δεν έκρινε σκόπιμη την αναθεώρηση των διατάξεων της απόφασης πλαισίου,²³⁰ κρίνοντας ότι η βελτίωση του μηχανισμού του ΕΕΣ, μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με την αντιμετώπιση των προβλημάτων, που ανακύπτουν στις διαδικασίες του ΕΕΣ, παρά με την αναθεώρηση της απόφασης πλαίσιο. Η Επιτροπή θεώρησε ότι, παρόλο που η παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν προβλέπεται ρητά ως λόγος μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, η απόφαση πλαίσιο ήδη παρέχει επαρκές επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 παρ. 3. Περαιτέρω, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι δυσλειτουργίες μπορούν να αντιμετωπισθούν με την βελτίωση της πρακτικής εφαρμογής και λειτουργίας του ΕΕΣ του μηχανισμού

²²⁸ SWD(2021)227 τελικό της 6-8-2021

²²⁹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 27ης Φεβρουαρίου 2014 με συστάσεις προς την Επιτροπή για την αναθεώρηση του ΕΕΣ [2013/2109(INL)] (EE C 285 της 29.8.2017, σ. 135).

²³⁰ SP(2014) 447 της 28-5-2014, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

[https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2109\(INL\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2013/2109(INL)).

του ΕΕΣ, μέσω αποτελεσματικών νομικών εργαλείων, τα οποία ολοκληρώνουν τη διαδικασία του ΕΕΣ, με λιγότερο επεμβατικά εναλλακτικά μέτρα,²³¹ τη θέσπιση νομοθεσίας, που εγγυάται κοινούς ελάχιστους κανόνες για τα δικονομικά δικαιώματα του υπόπτου/κατηγορουμένου,²³² την συνεχή επιμόρφωση των μετεχόντων στην εν λόγω διαδικασία, την επικοινωνία των δικαστικών αρχών των κρατών μελών, τις συναντήσεις των εμπειρογνομόνων και την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών.

Ως προς τον έλεγχο αναλογικότητας, πριν από την έκδοση του ΕΕΣ, η Επιτροπή παρέπεμψε στην από 11-4-2011 Έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής του ΕΕΣ,²³³ στην οποία παροτρύνονται οι δικαστικές αρχές έκδοσης να εξετάζουν κατά πόσον δικαιολογείται στη συγκεκριμένη περίπτωση η έκδοση ΕΕΣ δεδομένου ότι τέτοιος έλεγχος μπορεί να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και συνακόλουθα, να συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματική λειτουργία του ΕΕΣ σε ολόκληρη την Ένωση. Στην παραπάνω μάλιστα Έκθεση γίνεται μνεία «ότι υπάρχει γενική συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών»²³⁴ να αποφεύγεται η

²³¹ Βλ. 1) απόφαση πλαίσιο 2008/909/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές αποφάσεις οι οποίες επιβάλλουν ποινές στερητικές της ελευθερίας ή μέτρα στερητικά της ελευθερίας, για το σκοπό της εκτέλεσής τους στην ΕΕ, 2) απόφαση πλαίσιο 2008/947/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2008, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων και αποφάσεων αναστολής εκτέλεσης της ποινής ή απόλυσης υπό όρους με σκοπό την εποπτεία των μέτρων αναστολής και των εναλλακτικών κυρώσεων, 3) απόφαση πλαίσιο 2009/829/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με την εφαρμογή, μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις περί μέτρων επιτήρησης εναλλακτικά προς την προσωρινή κράτηση, 4) απόφαση πλαίσιο 2005/214/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Φεβρουαρίου 2005 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί χρηματικών ποινών, 5) Οδηγία 2014/41/ΕΕ του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 2014 περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις

²³² Ήδη, το Ψήφισμα του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες αποτέλεσε τη βάση για τις έξι οδηγίες (ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ. 1). Οδηγίες: 2010/64/ΕΕ του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία, 2012/13/ΕΕ του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, 2013/48/ΕΕ του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας, (ΕΕ) 2016/343 του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, (ΕΕ) 2016/800 του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, (ΕΕ) 2016/1919 του ΕυρΚοιν και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, σχετικά με τη δικαστική αρωγή για υπόπτους και κατηγορουμένους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και για καταζητούμενους σε διαδικασίες εκτέλεσης του ΕΕΣ

²³³ COM(2011)175 τελικό της 11-4-2011

²³⁴ Βλ. Συμβούλιο 8302/4/09 COPEN 68· 7361/10 COPEN 59· 8465/2/10 COPEN 95· 10630/1/10 Presses 161 σ. 33.

έκδοση ΕΕΣ για ήσσονος σημασίας εγκλήματα, ακόμα και αν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο, που δεν δικαιολογούν την κινητοποίηση του μηχανισμού του ΕΕΣ.²³⁵

Επίσης, στο Εγχειρίδιο για τον τρόπο έκδοσης και εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης του 2017,²³⁶ ρητά αναφέρεται ότι «το ΕΕΣ πρέπει πάντα να είναι ανάλογο προς τον σκοπό του. Ακόμη και όταν οι περιστάσεις της υπόθεσης εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 2 παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο για το ΕΕΣ, συνιστάται στις δικαστικές αρχές έκδοσης του εντάλματος να εξετάζουν κατά πόσον δικαιολογείται στη συγκεκριμένη περίπτωση η έκδοση ΕΕΣ» και περαιτέρω, καταγράφονται τα κριτήρια που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ήτοι: «α) η σοβαρότητα της αξιόποινης πράξης (για παράδειγμα, η ζημία ή ο κίνδυνος που προκάλεσε)· β) η ποινή που ενδέχεται να επιβληθεί, εάν το πρόσωπο κριθεί ένοχο για την εικαζόμενη αξιόποινη πράξη (για παράδειγμα, αν η ποινή θα είναι στερητική της ελευθερίας)· γ) η πιθανότητα κράτησης του προσώπου στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος μετά την παράδοση· δ) τα συμφέροντα των θυμάτων της αξιόποινης πράξης». Επίσης, παροτρύνονται οι δικαστικές αρχές έκδοσης να εξετάζουν αν είναι δυνατή η χρήση άλλων αποτελεσματικών και λιγότερο επαχθών μέτρων δικαστικής συνεργασίας αντί της έκδοσης ΕΕΣ.²³⁷

Από τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 2 παρ. 1 της απόφασης πλαίσιο, που ορίζει «ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης μπορεί να εκδίδεται για πράξεις ...», συνάγεται η δυνατότητα και όχι η υποχρέωση έκδοσης του ΕΕΣ. Σύμφωνα με την Επιτροπή, στο πλαίσιο αυτής της διακριτικής ευχέρειας για την έκδοση ΕΕΣ, εντάσσεται και η εφαρμογή ενός ελέγχου αναλογικότητας από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές έκδοσης, πριν την έκδοση του ΕΕΣ.²³⁸

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο παραπάνω αναφερόμενο Ψήφισμα πρότεινε ο έλεγχος αναλογικότητας να διενεργείται και από το κράτος εκτέλεσης.

Πάντως, ο έλεγχος της αναλογικότητας προβλέπεται στο άρθρο 6 παρ. 1 περ. α' της Οδηγίας 2014/41/ΕΕ για την Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (άρθ. 7§2 περ. α' εφαρμοστικού Ν. 4489/2017). Επίσης, στην Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας

²³⁵ Βλ. και Haggenmuller S., The Principle of Proportionality and the European Arrest Warrant, Oriati Socio-Legal Series, Vol 3, No.1, 2013, σελ. 95επ.

²³⁶ ΕΕ C 335 της 6-10-2017, σ. 1επ.

²³⁷ α) την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας· β) τη μεταφορά κρατουμένων· γ) τη μεταφορά αποφάσεων αναστολής εκτέλεσης της ποινής και εναλλακτικών κυρώσεων· δ) το ευρωπαϊκό ένταλμα επιτήρησης· ε) την επιβολή χρηματικών ποινών. Βλ. παραπάνω, παραπομπή (231)

²³⁸ COM(2011)175 της 11-4-2011

μεταξύ της ΕΕ και της ΕΚΑΕ, αφενός, και του Η.Β της Μ. Βρετανίας και της Β. Ιρλανδίας υπάρχει ρητή πρόβλεψη της αρχής της αναλογικότητας στο άρθρο 597, που ορίζει "η συνεργασία μέσω του εντάλματος σύλληψης είναι αναγκαία και αναλογική και λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα του καταζητούμενου και τα συμφέροντα των θυμάτων, σε συνάρτηση και με τη σοβαρότητα της πράξης, την πιθανή ποινή που θα επιβληθεί και το ενδεχόμενο να λάβει ένα κράτος λιγότερο αυστηρά αναγκαστικά μέτρα από ό,τι η παράδοση του καταζητούμενου, ιδιαίτερα με στόχο να αποφευχθούν άσκοπα μεγάλα διαστήματα προσωρινής κράτησης".

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι εθνικά δικαστήρια κρατών μελών έχουν αρχίσει να δέχονται τον έλεγχο της αρχής της αναλογικότητας κατά την εκτέλεση ΕΕΣ.²³⁹ Η ελληνική νομολογία είναι διστακτική στο θέμα αυτό, με ελάχιστες εξαιρέσεις.²⁴⁰

Κατά τη γνώμη μου, η ρητή πρόβλεψη του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας ως λόγων μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, θα ήταν σε θετική κατεύθυνση, αποσαφηνίζοντας πλήρως το πεδίο αυτό, αίροντας την οποιαδήποτε αμφιβολία περί του εάν η παραβίασή τους αποτελεί ή όχι λόγο μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Άλλωστε, ο σεβασμός στα θεμελιώδη δικαιώματα και στην αρχή της αναλογικότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τον ευρωπαϊκό δικαστικό πολιτισμό. Η υποχρέωση τήρησης των εν λόγω δικαιωμάτων και αρχών αφενός συνάγεται από την απόφαση πλαίσιο, αφετέρου προβλέπεται ρητά στον ΧΘΔΕΕ, στην ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ, ενώ ήδη αναγνωρίζεται από το ΔΕΕ και τα εθνικά δικαστήρια των κρατών μελών.

Επίλογος

Με την απόφαση πλαίσιο 2002/584 τέθηκε για πρώτη φορά η ουσιαστική βάση για την δικαστική συνεργασία των κρατών μελών στις ποινικές υποθέσεις επί τω τέλει δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η απόφαση πλαίσιο στοχεύει στην απλουστευμένη διαδικασία παράδοσης μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών του εκζητούμενου, ώστε να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της καταπολέμησης της εγκληματικότητας και η εμπέδωση ασφάλειας στον ευρωπαϊκό πολίτη. Ωστόσο, λόγω του ιδιαίτερα επαχθούς χαρακτήρα της διαδικασίας

²³⁹ Βλ. αναλυτικότερα, σε Πυρομάλλη Γ., Η αρχή της αναλογικότητας στις διαδικασίες του ΕΕΣ, σε Πρακτικά 8^{ου} Συνεδρίου Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, σελ. 210-220

²⁴⁰ Βλ. 1, 2, 4, 5 και 6/ 2016 βουλεύματα του ΣυμβΕφΑθ. Επίσης, βλ. σκεπτικό ΑΠ 854/2016

του ΕΕΣ στην προσωπική ελευθερία του εκζητουμένου τίθενται όρια, προκειμένου να προστατευτούν τα δικαιώματά του. Οι λόγοι υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αρχής της αναλογικότητας αποτελεί βασικό στοιχείο του κράτους δικαίου. Στη διαδικασία του ΕΕΣ, απορρέουν από την απόφαση πλαίσιο και αναγνωρίζονται από την πάγια νομολογία του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ. Η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων που βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη προϋποθέτει ότι τα κράτη μέλη τηρούν και σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και την αρχή της αναλογικότητας, ενώ αν κάποιο κράτος μέλος αφίσταται από αυτές τις αρχές, τότε τα υπόλοιπα κράτη μέλη υποχρεούνται να μην αναγνωρίζουν τις αποφάσεις του. Το ζητούμενο στη διαδικασία του ΕΕΣ είναι η εξισορρόπηση, σε κάθε περίπτωση, του δημοσίου συμφέροντος για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και του ατομικού συμφέροντος για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η δε διαφύλαξη των δικαιοκρατικών αρχών της ποινικής δίκης στη διαδικασία του ΕΕΣ αποτελεί εγγύηση για την προστασία της ανθρώπινης αξίας του εκζητουμένου και επίσης, συμβάλλει καθοριστικά στην εμπέδωση εμπιστοσύνης των ευρωπαίων πολιτών και των κοινωνιών στη διαδικασία του ΕΕΣ και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αναγνωστόπουλος Η. (2008). Ne bis in idem - Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Όψεις, Αθήνα, Π.Ν. Σάκκουλας.
- Βούλγαρης Δ. σε Ειδικούς Ποινικούς Νόμους, Παύλου Σ. & Σάμιου Θ. (επιμέλεια), ΕΕΣ Ι και ΙΙ (2020). Αθήνα, Π.Ν.Σάκκουλας, 6^η ενημέρωση.
- Καϊάφα-Γκμπάντι Μ. & Παπακυριάκου Θ. (2019). Στοιχεία Ενωσιακού Ποινικού Δικαίου, Αθήνα-Θεσ/νίκη, Σάκκουλας Α.Ε.
- Καρανικόλας Σ. (2012). Η Επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στην Ελληνική Ποινική Έννομη Τάξη. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μυλωνόπουλος Χ. (2021). Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μουζάκης Δ.(2009), Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σαχπεκίδου Ε. (2013). Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας Α.Ε.
- Σαχπεκίδου Ε. & Ταγαράς Χ. (2020). Κατ' άρθρο ερμηνεία του ΧΘΔΕΕ, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Τσιακουμάκη Ν. (2019). Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Πρακτικά 8^{ου} Συνεδρίου Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων (2020). Η Ποινική Δικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τάσεις και προκλήσεις, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φράγκος Κ. (2015). Έκδοση-Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, Αθήνα-Θεσ/νίκη, Σάκκουλας Α.Ε.

Αρθρογραφία

- Αναγνωστόπουλος Ηλίας, Η έννοια της «δίωξης» στα άρθρα 11 εδ. η και 12 εδ. α του Ν. 3251/2004 (με αφορμή την υπ' αριθ. ΑΠ 591/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου και την απόφαση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 18^{ης} Ιουλίου 2005), ΠοινΧρον ΝΕ' (2005), 855επ.
- Αναγνωστόπουλος Ηλίας, Η «έκτιση» της ποινής στο άρθρο 54 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν, Με αφορμή την απόφαση του ΔΕΚ της 18.7.2007 στην υπόθεση Kretzinger, ΠοινΧρον ΝΗ' (2008), 111επ.

- Αναγνωστόπουλος Ηλίας, Ne bis in idem στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, ΠοινΧρ 2010, 796 επ.
- Βασιλακάκης Ευάγγελος, Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και έκδοση, ΠοινΔικ 2004, 202επ.
- Βασιλακάκης Ευάγγελος, 9+1 σκέψεις για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, ΠοινΔικ 2006, 204επ.
- Γιαννακόπουλος Κωνσταντίνος., Η εθνική συνταγματική ταυτότητα και ο «κλεφτοπόλεμος» των δικαστών, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.constitutionalism.gr
- Ζημιανίτης Δημήτριος, Παρατηρήσεις στην ΣυμβΑΠ 591/2005, ΠοινΔικ 2005, 837επ.
- Ζημιανίτης Δημήτριος, Παρατηρήσεις στην απόφαση του ΔΕΚ της 3-5-2007 επί της υποθέσεως C-303/05, ΠοινΔικ 2007, 721επ.
- Καϊάφα- Γκμπάντι Μαρία., Παρατηρήσεις στην απόφαση του ΔΕΚ της 11.2.2003 επί των υποθέσεων C-187/2001 και C-385/2001, ΠοινΔικ, 2003, 281επ.
- Καϊάφα- Γκμπάντι Μαρία., Ο νόμος για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και την τρομοκρατία και οι δηλώσεις πίστης στο Σύνταγμα, ΠοινΔικ, 2004, 836επ.
- Καϊάφα- Γκμπάντι Μαρία, Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: Οι ρυθμίσεις του Ν. 3251/2004 και η μετάβαση από την έκδοση στην παράδοση, ΠοινΔικ, 2004, 1294 επ.
- Καϊάφα- Γκμπάντι Μαρία., Παρατηρήσεις στην απόφαση του ΔΕΚ της 3.5.2007 επί της υποθέσεως C-303/2005, ΠοινΔικ, 2007, 576επ.
- Καλφέλης Γρηγόριος, Έκδοση Ελλήνων πολιτών, ΠοινΔικ 2007, 1188επ.
- Καλφέλης Γρηγόριος, Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (Μονοδιάσταση ενοποίηση των ευρωπαϊκών κατασταλτικών μηχανισμών;), ΠοινΔικ 2006, 199επ.
- Κιούπης Δημήτριος, Ο Ν. 3251/2004- μια σύντομη παρουσίαση των βασικών του σημείων, ΠοινΛογ 2004, 972επ.
- Κιούπης Δημήτριος, Το ευρωπαϊκό δεδικασμένο κατά το άρθ. 54 της ΣΕΣΣ, σε Τιμητικό Τόμο Ν. Ανδρουλάκη, 2003, 915επ.
- Κυριτσάκη Ιωάννα, Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στην πράξη – προβλήματα και προοπτικές, Αρμενόπουλος, 2013, 1217επ.
- Μανωλεδάκη Ιω./Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Παρατηρήσεις στην πρόταση της Επιτροπής για έκδοση απόφασης πλαισίου από το Συμβούλιο σχετικά με το ΕΕΣ, ΠοινΔικ 2001, 1107επ.

- Μπρακουμάτσος Παναγιώτης, Αναφύomena ζητήματα κατά την εφαρμογή της εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, αιτημάτων έκδοσης και δικαστικής συνδρομής, ΠοινΔικ, 2017, 601επ.
- Μυλωνόπουλος Χρίστος, Έκδοση ημεδαπού και εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης κατά ημεδαπού, ΠοινΛογ 2005, 751επ.
- Ναζίρης Γιάννης, Η σχέση του ελέγχου της παραγραφής ως υποχρεωτικού λόγου άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ με τον αποκλεισμό του ελέγχου του διττού αξιοποιίνου κατ' άρθ. 10 παρ. 2 του Ν. 3251/2005, ΠοινΔικ 2018, 21επ.
- Νικολούδης Παναγιώτης, Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: Πότε και πώς είναι δυνατή η «παράδοση» (προσαγωγή) ημεδαπού σύμφωνα με το Νόμο 3251/2004, ΠοινΧρον ΝΕ' (2005), 385επ.
- Παπαχαράλάμπους Χάρης, Το ποινικό δίκαιο του "εχθρού": Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, τρομοκρατία και έκτακτη αντιτρομοκρατική νομοθεσία στις ΗΠΑ, ΠοινΔικ 2002, 189επ.
- Σπινέλλης Διονύσιος, Υπερ-εθνική ισχύς της αρχής ne bis in idem, ΠοινΧρον ΝΔ' (2004), 673επ.
- Σπινέλλης Διονύσιος, Παρελθόν και μέλλον της έκδοσης στην Ευρώπη, ΠοινΧρον ΝΑ'(2001), 675επ.
- Σπινέλλης Διονύσιος, Το ΕΕΣ και η ανακατάσταση της διαδικασίας της έκδοσης, Τιμητικός Τόμος Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, 2003, σελ. 1285επ.,
- Συμεωνίδης Δημήτριος, ΕΕΣ και έκδοση Ελλήνων πολιτών. Προβληματισμοί και κρίσιμες όψεις της ερμηνείας και εφαρμογής του Ν. 3251/2004 σε Τιμητικό Τόμο για τον Ι. Μανωλεδάκη, τόμ. Β', 2007, 963επ.
- Συμεωνίδης Δημήτριος/Παύλου Στέφανος, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και έκδοση Ελλήνων πολιτών, Νομολογιακές τάσεις-συνταγματικές ενστάσεις, ΠοινΧρον ΝΣΤ' (2006), 193επ.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, Εκτέλεση Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης των γερμανικών αρχών σε βάρος ημεδαπού (γνωμοδότηση), ΠοινΔικ 2005, 1312επ.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και παράδοση ημεδαπών με σκοπό δίωξης, ΠοινΔικ 2005, 587επ.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, Έκδοση ελλήνων πολιτών. Η πολιτική ευθύνη ενόψει της συνταγματικής αναθεώρησης, ΠοινΔικ 2006, 449επ.
- Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελισάβετ, Ο νόμος για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, ΠοινΔικ 2004, 773επ.

- Τζαννετής Αριστομένης, Η ταυτότητα της πράξης στο άρθρο 54 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν. Ένα πρόβλημα χωρίς ιδανική λύση; ΠοινΧρον ΝΗ'(2008), 777επ.
- Τόγιας Σταύρος, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και έκδοση αλλοδαπών. Επίκαιρες νομολογιακές τάσεις, ΠοινΔικ 2013, 1154 επ.
- Τσόλκα Όλγα, Αμοιβαία αναγνώριση ποινικών αποφάσεων και προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο διάλογος μεταξύ του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ΠοινΧρον ΞΗ'(2018), 425επ.
- Τσόλκα Όλγα, Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: Ένα 'φιλόδοξο' μέσο για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠοινΧρον ΝΒ' (2002) 103 επ.
- Τσόλκα Όλγα, Παρατηρήσεις στην ΣυμβΕφαθ 2/1998, Υπερ 1998, 570επ.
- Φυτράκης Ευτύχης, Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σε εφαρμογή: Νέες εξελίξεις, νέες ανησυχίες, ΠοινΔικ 2006, 210 επ.
- Χαραλαμπίκης Α./Τσιακουμάκη Ν., Προβλήματα αναφορικά με την ορθή ερμηνεία και εκτέλεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, ΠοινΛόγ 2005, 760επ.

Ξενόγλωση

- Cimamonti Sylvie, The European Arrest Warrant in Practice and ne bis in idem σε Nico Keijer/ Elies van Sliedregt (eds.). The European Arrest Warrant in Practice (2009), Amsterdam, T.M.C. Asser Press, σελ. 117επ.
- H. van der Wilt, The European Arrest Warrant and the principle ne bis in idem, σε Rob Blekxtoon/Wouter van Ballegooij (eds), Handbook on the European Arrest Warrant (2005). Amsterdam, T.M.C. Asser Press, σελ. 99επ.
- Alegre Susie & Leaf Marisa, Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case Study-the EAW, European Law Journal, Vol. 10, Issue 2, 25-2-2004, σελ. 200-217
- Deen - Racsmany Zsyzsanna, "The European Arrest Warrant and the Surrender of Nationals Revisited: The Lessons of Constitutional Challenges", European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, Vol.14, Issue 3 (2006), 271-306
- Haggenmuller Sarah, The Principle of Proportionality and the European Arrest Warrant (15-1-2013). Oriati Socio-Legal Series, Vol 3, No.1, 2013, σελ. 95-106

- Koen Bovent 'Eerdt, The Joined Cases Aranyosi and Caldaru: A New Limit to the Mutual Trust Presumption in the Area of Freedom, Security and Justice? Utrecht Journal of International and European Law, 2016, σελ. 112-121
- Vierucci Luisa, The European Arrest Warrant, Journal of International Criminal Justice, Vol. 2, Issue 1, March 2004, σελ. 275-285
- Vervaele John, "The transnational ne bis in idem principle in the EU mutual recognition and equivalent protection of human rights", Utrecht Law Review, 1.2, (December 2005), 100-118
- Wahl Thomas, CJEU: Execution of an EAW in the Case of Judgments in Absentia, 8-2-2021, Eucrime
- Πρακτικά Συνεδρίου στην Κρακοβία στις 9-11.11.2006, The EAW and its Implementation in the Member States of EU (2008), Adam Gorski, Warszawa, Wydawnictwo C.H. Beck

Νομολογία

Ελληνικών δικαστηρίων

ΟΛΑΠ 1/2011, ΟΛΑΠ 7/2002, ΑΠ 1255/2020, ΑΠ 1029/2020, ΑΠ 1070/2020, ΑΠ 1160/2020, ΑΠ 1391/2020, ΑΠ 284/2020, ΑΠ 329/2020, ΑΠ 388/2020, ΑΠ 481/2020, ΑΠ 491/2020, ΑΠ 755/2020, ΑΠ 909/2020, 417/2019, ΑΠ 418/2019, ΑΠ 578/2019, ΑΠ 1010/2019, ΑΠ 1485/2019, ΑΠ 1486/2019, ΑΠ 1528/2019, ΑΠ 1659/2019, ΑΠ 1677/2019, ΑΠ 1826/2019, ΑΠ 1040/2018, ΑΠ 280/2017, ΑΠ 450/2017, ΑΠ 752/2017, ΑΠ 1001/2017, ΑΠ 1588/2017, ΑΠ 1607/2017, ΑΠ 1706/2017, ΑΠ 1751/2016, ΑΠ 616/2016, ΑΠ 800/2016, ΑΠ 855/16, ΑΠ 854/2016, ΑΠ 1390/2016, ΑΠ 1451/2016, ΑΠ 1750/2016, ΑΠ 1832/2016, ΑΠ 236/2015, ΑΠ 399/2015, ΑΠ 710/2015, ΑΠ 862/2015, ΑΠ 1109/2015, ΑΠ 1126/2015, ΑΠ 1263/2015, ΑΠ 408/2014, ΑΠ 522/2014, ΑΠ 622/2014, ΑΠ 1288/2014, ΑΠ 1327/2014, ΑΠ 392/2013, ΑΠ 792/2013, ΑΠ 1179/2013, ΑΠ 108/2013, ΑΠ 395/2012, ΑΠ 659/2012, ΑΠ 1003/2012, ΑΠ 1022/2012, ΑΠ 1074/2012, ΑΠ 1469/2012, ΑΠ 1557/2012, ΑΠ 200/2011, ΑΠ 994/2010, ΑΠ 810/2010, ΑΠ 2166/2009, ΑΠ 1024/2008, ΑΠ 1083/2008, ΑΠ 244/2008, ΑΠ 558/2007, ΑΠ 109/2006, ΑΠ 2135/2005, ΑΠ 1255/2005, ΑΠ 591/2005, ΑΠ 820/1989, ΑΠ 1741/1984, ΠοινΧρον ΛΕ', 552, ΑΠ 761/1975, ΠοινΧρον ΚΣΤ'(1976), 150, ΑΠ 890/1976, ΠοινΧρον ΚΖ'(1977), 317

ΣυμβΕφΑθ 129/2019, ΣυμβΕφΑθ 1/2016, ΣυμβΕφΑθ 2/2016, ΣυμβΕφΑθ 4/2016, ΣυμβΕφΑθ 5/2016, ΣυμβΕφΑθ 6/2016, ΣυμβΕφΑθ 25/2007, ΣυμβΕφΑθ 12/1987, ΠοινΧρ 1987, 1005

Οι αποφάσεις, όπου δεν αναφέρεται, είναι δημοσιευμένες στην ΤΝΠ Νόμος

ΔΕΕ

C-416/20 PPU, TR της 17-12-2020, ECLI:EU:C:2020:1042
C-354/20 PPU, C-412/20 PPU, Openbaar Ministerie της 17-12-2020, ECLI:EU:C:2020:1033
C-717/18, X της 3-3-2020, ECLI:EU:C:2020:142,
C-897/19 PPU, I.N. της 2-4-2020, ECLI:EU:C:2020:262
C-566/19 PPU, JR, C-626/19 PPU, HC της 12-12-2019, ECLI:EU:C:2019:1077
C-128/18, Dorobantu της 15-10-2019, ECLI:EU:C:2019:857
C-220/18 PPU, ML της 25-7-2018, ECLI:EU:C:2018:589
C-216/18 PPU, LM της 25-7-2018, ECLI:EU:C:2018:586
C-551/18 PPU, IK της 6-12-2018, ECLI:EU:C:2018:991
C-268/17, AY της 25-7-2018, ECLI:EU:C:2018:602
C-514/17, Sut της 13-12-2018, ECLI:EU:C:2018:1016
C-271/17 PPU, Zdziaszek της 10-8-2017, ECLI:EU:C:2017:629
C-270/17 PPU, Tupikas της 10-8-2017, ECLI:EU:C:2017:628
C-571/17 PPU, Ardic της 22-12-2017, ECLI:EU:C:2017:1026
C-537/16, Garisson Real Estate SA κλπ, της 20-3-2018, ECLI:EU:C:2018:193
C-596/16, C-597/16, Di Puma και Consob της 20-3-2018, ECLI:EU:C:2018:192
C-108/16, Dworzecki της 24-5-2016, ECLI:EU:C:2016:346
C-367/16, Piotrowski της 23-1-2018, ECLI:EU:C:2018:27
C-573/17, Poplawski II της 24-6-2019, ECLI:EU:C:2019:530
C-524/15, Menci της 20-3-2018, ECLI:EU:C:2018:197
C-579/15, Poplawski I της 29-6-2017, ECLI:EU:C:2017:503
C-289/15, Grundza της 11-1-2017, ECLI:EU:C:2017:4
C-404/15, C-659/15 PPU, Aranyosi, Caldararu της 5-4-2016, ECLI:EU:C:2016:198
C-182/15, Petruhhin, της 6-9-2016, ECLI:EU:C:2016:630
C-237/15 PPU, Lanigan, της 16-7-2015, ECLI:EU:C:2015:474

C-473/15, διάταξη του ΔΕΕ της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Schotthöfer & Steiner κατά Adelsmayr, ECLI:EU:C:2017:633
C-486/14, Kossowski της 29-6-2016, ECLI:EU:C:2016:483
C-129/14 PPU, Spasic της 27-5-2014, ECLI:EU:C:2014:586
C-494/14, Axa Belgium SA της 15-10-2015, ECLI:EU:C:2015:692
C-168/13 PPU, Jeremy F. της 30-5-2013, ECLI:EU:C:2013:358
C-398/12, M της 5-6-2014, ECLI:EU:C:2014:1057
C-192/12 PPU, West της 28-6-2012, ECLI:EU:C:2012:404
C-399/11, Melloni της 26-2-2013, ECLI:EU:C:2013:107
C-396/11, Radu της 29-1-2013, ECLI:EU:C:2013:39
C- 42/11, Lopes Da Silva Jorge της 5-9-2012, ECLI:EU:C:2012:517
C-306/09, I.B. της 21-10-2010, ECLI:EU:C:2010:626
C-261/09, Mantello της 16-11-2010, ECLI:EU:C:2010:683
C-123/2008, Wolzenburg της 6-10-2009, ECLI:EU:C:2009:616
C-66/2008, Kozłowski της 17-7-2008, ECLI:EU:C:2008:437
C-388/08 PPU, Leymann και Pustovarov, της 1-12-2008
C-491/07, Turanský της 22-12-2008, ECLI:EU:C:2008:768,
C-297/07, Bourquain της 11-12-2008, ECLI:EU:C:2008:708
C-288/05, Kretzinger της 18-7-2007, ECLI:EU:C:2007:441
C-367/05, Kraaijenbrink της 18-7-2007, ECLI:EU:C:2007:444
C-150/05, Van Straaten της 28-9-2006, ECLI:EU:C:2006:614
C-303/05, Advocaten voor de Wereld VZW της 3-5-2007, ECLI:EU:C:2007:261
C-436/04, Van Esbroeck της 9-3-2006, ECLI:EU:C:2006:165
C-467/04, Gasparini και λοιποί της 28-11-2006, ECLI:EU:C:2006:610
C-469/03, Miraglia της 10-3-2005, ECLI:EU:C:2005:156
C-187/01, C-385/01, Gözütok και Brüggge της 11-2-2003, ECLI:EU:C:2003:87
Γνωμοδότηση 2/13 του ΔΕΕ (ολομέλεια) της 18-12-2014 για την προσχώρηση της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, ECLI:EU:C:2014:2454

Οι αποφάσεις του ΔΕΕ είναι δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα: <http://curia.europa.eu>

ΕΛΛΑ

-Ekbatani κατά Σουηδίας της 26-5-1988, αριθ. αιτ. 10563/83, ECLI:CE:ECHR:1988:0526JUD001056383

-Kudła κατά Πολωνίας της 26-10-2000, αριθ. αιτ. 30210/96, ECLI:CE:ECHR:2000:1026JUD003021096

-Hermi κατά Ιταλίας της 18-10-2006, αριθ. αιτ. 18114/02, ECLI:CE:ECHR:2006:1018JUD001811402

-Zahirović κατά Κροατίας της 25-4-2013, αριθ. αιτ. 58590/11, ECLI:CE:ECHR:2013:0425JUD005859011

-Hokkeling κατά Κάτω Χωρών της 14-2-2017, αριθ. αιτ. 30749/12, ECLI:CE:ECHR:2017:0214JUD003074912

-Dementyev κατά Ρωσίας της 28-11-2013, αριθ. αιτ. 43095/05, ECLI:CE:ECHR:2013:1128JUD004309505

-Boulois κατά Λουξεμβούργου της 3-4-2012, αριθ. αιτ. 37575/04, ECLI:CE:ECHR:2012:0403JUD003757504

-Tarasov κατά Ουκρανίας της 16-9-2016, αριθ. αιτ. 44396/05, ECLI:CE:ECHR:2016:0616JUD004439605

-Zolotoukhine κατά Ρωσίας της 10-2-2009, αριθ. αιτ. 14939/03, ECLI:CE:ECHR:2009:0210JUD001493903

-Oliveira κατά Ελβετίας της 30-7-1998, αριθ. αιτ. 25711/94, ECLI:CE:ECHR:1998:0730JUD002571194

-Kremzow κατά Αυστρίας της 21-9-1993, αριθ. αίτ. 12350/86, CE:ECHR:1993:0921JUD001235086

Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ είναι δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα:
<https://hudoc.echr.coe.int/>

Γερμανική

Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο (BVerfG)

απόφαση της 18-7-2005 – 2 BvR 2236/04, ΠοινΧρον ΝΕ'(2005), 850επ.

Πολωνική

Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο

απόφαση της 27-4-2005 (P 1/05), ΠοινΧρον ΝΣΤ'(2006), 281επ.

Βελγική

Συνταγματικό Δικαστήριο

απόφαση 124/2005 της 13-7-2005, ΠοινΛόγ 2005, 1057επ.

Κυπριακή

Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου

απόφαση της 7-11-2005 (επί της 294/2005 έφεσης), ΠοινΧρον ΝΣΤ'(2006), 283επ.

ιστοσελίδες

<https://eur-lex.europa.eu>

<https://ec.europa.eu>

<https://www.europarl.europa.eu/>

<http://curia.europa.eu>

<https://eucrim.eu/articles/>

<https://e-justice.europa.eu/>

<https://hudoc.echr.coe.int/>